Ivo Jakovljević

VELIKI RJEČNIK ŠIBENSKIH RIČI

(konpletna verzija iz 2016. godine, sa priko 2700 riči i fraza)

ULTIMA O RJEČNIKU: Prvi put u šibenskoj povisti jedan je naš čovik metnija poveći dija naških riči, šta su se u Šibeniku naveliko duperavale do prija malo vrimena (dok nije sve ošlo apjonbo) na internet, u Šibenski brevijar (**sibenskibrevijar.blogspot.com**) i u ovi digitalni libar, šta se more priko stikova davati iz ruke u ruku oli kopirati nemilice. Sad do tih svetih riči svako naše čejade more dopriti, a da se njanci ne digne iz posteje, i skroz mukti. More ih na ovon mistu čitati, gledati, obamirati, skidati šnjih prašinu i pituru, a i dobro se zamisliti nad svakon od njih, pa doćukati na šta ga sve sićaju, šta mu još poručuju i na šta ga upućiju, sad kad je sve gotovo. Šta krpe, šta konca, tih šibenskih riči i svakidašnjih fraza u ovon je Velikon rječniku (šta se zameća od 2005.), u njegovoj konpletnoj verziji iz 2014. godine priko dvi i po ijade! Veći dija njih je s live bande svake natuknice u Rječniku, a manji dija samo s desne bande, na kojoj se drugin šibenskin ričima oli cilin, najpopularnijin izrekama tumači značenje ove oli one šibenske riči oli fraze. U tin tumačenjima je zakveštano i puno šibenske duše, šta se joštera pivči u svakoj šibenskoj riči. Ovo će, dunkve, biti ultima, konpletna verzija Velikog rječnika šibenskih riči, šta je u svoje vrime izlazija teke po teke, najprvo u Velikon rječniku, prvi dija (2006.), pa u njegovu šekondon dilu (2007.), pa na Šibenskon leksikonu na internetu (od 2007. do 2012.), pa u Šibenskon teštamentu (2009.) i od pramalića 2013. na internetskom Šibenskon brevijaru. Sve riči i fraze u ovon digitalnon Velikon rječniku šibenskih riči, razvrstane su, od A do Ž, di će do Sudnjega dana biti moguće domećati in nove stare riči i fraze oli sve šta je u njemu rečeno kaživati na joštera razumljiviji, lipši i veseliji način.

O ŠIBENSKIN RIČIMA KROZ POVIST: Šibenski govor oli dijalekat, svoje simenje vuču i od nepismenih Ilira, i od starih Grka i Rimjana, i od svojih Vlaja i Morlaka ka i od Ugara, pa sve to višje i od Venecije, Turaka, Napolejona, Austrije i - u najnovije vrime - od pripametne Amerike, ma sve su one tolko prokuvane, da ih više niko furešti ne more pripoznati, jerbo su samo naške, šibenske. Zato svaku od riči u ovon Rječniku triba duperavati ka ponistru u puno riči rešto, na koje nas podsićaju, ka i na puno našeg svita šta in je u svoje vrime dava nezaboravnu konću. Cilo to njijovo korenje tumačićemo kako je red: samo kojon drugon šibenskon riči oli cilon frazon, iz koje će se još boje viditi njijova dunbina i širina, a povr svega oćutiti konća, s kojon ih je Šibenik oplemenija. Samo kadikad metnićemo da su u Šibenik došle s Mlecima, Turcima oli kojin bilo fureštima, ako se brez toga neće naskroz razumiti. Jedan dija šibenskih riči sliči na dijalektalne riči šta se jošter duperaju u većen dilu

Dalmacije, ma i dalje se od njih razlikuju ne samo tvrđin izgovoron, nego i kontekstualnin finecama, koje u ovon lipon rječniku nastojimo oslikati tako, šta svaku šibensku rič privodimo na koju drugu šibensku rič oli širu izreku, da se ižnje oćutu i smisal i amina. Zamalo cili Rječnik oće da zapošeša sve riči i fraze šta su se u Šibeniku duperavale poslin strašne kuge iz 1649., pa sve do prije malo vrimena (teško je kasti tribamo li stati na padu Berlinskog zida iz 1989., oli na 1990. i 1995. oli tek na 2001. godini). Svoje je – da je puno naških riči počelo sve bržje izlaziti iz svakidašnjega govora - učinija još jedan rat sa svin svojin demografskin prominama (Domovinski, od 1991. do 1995.), od iseljavanja do doseljavanja, ma još više svoje su učinile i najdunbje tehnološke promine u povisti, šta su od 1980-ih probile i u Šibenik, i naskroz ga izokrenile po više puta kroz svu dosadašnju informacijsku eru, u kojoj se od američkih riči malo ko više more obraniti. Pa se kroz malo vrimena nije prominija samo govor s kojin se danas služi većina svita u Šibeniku, nego prefin i cili šibenski, ekonomski i kulturološki identitet (o čemu širje štorije morete čitati u Šibenskom brevijaru na internetu). Ko oće da za koju rič bude sigur je li naskroz naša, oli je po svojin žilama tajanska, turska, ugarska, auštrijska oli okle bilo furešta, neka poviri i u Klaićev Veliki rječnik stranih riječi, pa i u internetski Hrvatski jezični portal, da ja na ovon mistu ne prepisujen šta od prija stoji na tin pripametnin mistima.

DIJALEKTALNE POSEBNOSTI: Mi, Šibenke i Šibenčanci, kolko god da nas je sve manje, joštera – kad smo međuse - govorimo drugovačije od ciloga svita. I kad dosegnemo najvišju pamet, diplome i titule, ne znamo nega po svoju, šibensku. Najsmišniji ispadnu oni, koji bi tili ispasti učeni, kultivizirani, boji od najbojih, prefin i svitski judi, pa počnu ćakulati oli divaniti ka furešti svit, a onda in pobigne koje "iđe", oli "metnimo li kasti", oli "šta" namisto što. Jerbo, mi smo judi od fundamenta, poteke arumi, poteke grezzi, ma prežence i veliki filozofi, kad zatriba. Samo mi najboje govorimo **štakavicu**, a ne štokavicu. Samo smo mi, na cilon Jadranu, najbližji ercegovačkon govornon timbru, samo se kod nas, u govornoj i dijalektalnoj baštini mišaju i čakavica, i ikavica, i štakavica, i ijekavica, pa usitno i ekavica. U svojih prvih četri-pet stolića, kad je malo ko zna puno riči, Šibenik je bija **grad čakavice** (a u Docu nabaška i **cakavice**, sve do 1960-ih kad su se od nje svi odlalečili) **i ikavice**, a onda je od 1412., kad su ga priuzeli Mleci, počeja upijati njijov **veneto**, e da bi s navalama Turaka i doseljeniciman iz Bosne i Ercegovine, upija štokavicu pritvarajući je, priko čakavice, u štakavicu, i u zeru iskrivjeni **turski divan**. Mi, Šibenke i Šibenčanci, koji smo pravi i jošter nismo zaboravili pravi šibenski govor, i danas govorimo tin uprošćenin jezikon, kojemu ne tribaju **ni aorist ni inperfekt**, ni puno toga, šta je s vrimenon zakonpliciralo hrvatski jezik i govor. Namin ne tribaju **ni H**, na početku riči, imena i prezimena, pa rečemo ijada, itac, ladovina, oću, vaćale oli stra me, a jude zovemo Aras, Adum, Ijadica, Rončević, makar se zna da sve te riči i imena oli prezimena imaju u sebi, na početku, i H. Mi **ne razlikujemo u govoru č i ć, dž i đ**, a malo nas je koji znamo di se pravilno piše **ije**, a di samo **je**. Namin u puno riči **ne triba glas i između dva suglasnika**, jer šta bi mi šnjin, pa znamo kasti: nosga ća umisto nosi ga ća, ili vite namisto vidite, pa koji put i ajmo u Š'benik. Namin u puno riči **ne triba ni dž**, nega nan je dosta ž, pa rečemo: žigarica oli žep, a **umisto đ rečemo j**, pa nije gospođa, nega gospoja. A onda, s druge bande, ne volimo kasti iden ća oli iden kući, nego **namisto d duperajemo đ**, pa rečemo "iđen ća" oli "iđen kući". Namin u više sitovacija **ne triba ni M**, nego nan je dosta N, pa rečemo: pantiti oli dunbina, a tamo di ne triba ništa dodavati, mi dodamo **n**, da se zna ko govori: otomen, poslin oli komen. Mi **namisto s i z rađe govorimo š i ž**, oli pod jednin naglaskon poveživamo dvi riči u jednu: šnjin, užnjega, šešnajst, šešnica, užalj, nježin. Mi **skraćivamo riči**, da nan ne bi bila velika šekada izgovarati ih, pa rečemo: diš, kuš, štaš, ozgar, brežnji. Namin koji put ne tribaju, da bimo se razumili, **ni V, ni P, ni O**, pa rečemo: gozd, gožđica, kragu, rebac, srbiti se, vaik, crljen, šenica, čela, sovati, tica, guvno, vamo, namo. Namin **ne triba ni LJ**, nega nan je dosta J, pa rečemo:

Pojana, judi, kjuč, jutika, poje, uje. Mi volimo **namisto O, duperavati L**, pa rečemo: kotal, pakal, bil, gnjil, posal. Namin **nije po voji ni ST**, nego ga pritvaramo u C, pa rečemo: cakal. **Namin se zna zamiriti i A**, pa duperajemo E, i rečemo: resti, greb. Namin **ne triba ni T**, pa rečemo: 'ko, a zato di ne triba volimo **dometniti J**, pa rečemo jopet. Mi ne volimo govoriti: bio ili htio, nego rečemo **bija oli tija**. Kad nazzuntajemo gaće, onda duperajemo **ZZ**, ka i kad nan nije pravo, ako nan mesar uz plećku turne i zzuntu. Mi **sve podšotajemo**, pa kažemo: odozgora, odozdola, odispoda, o'svakle, odosprida, odozada i odnikle. Mi **ne volimo ekavicu**, pa namisto neki rečemo niki, oli namisto nekoliko rečemo nikoliko, a onda jopet nije nan po voji ni ijekavica ni ikavica, nego **oćemo ekavicu**, pa rečemo obe namisto obje, oli ode namisto ovdi, pa i zanovet namisto zanovijet. I u naglascima smo drugovačiji, pa mi većini riči dajemo **naglasak odma na prvon slogu**. Tako i Baranoviće i Gojanoviće zovemo s naglaskon na prvon slogu, šta se danas zamalo izgubilo iz govora, jerbo su se svi puno profinili. Mi, da se kome ne bi zamirili, duperajemo **treće namisto prvo lice**, pa znamo kasti: Zovnilo ga, ali mu nije kazalo; oli: bubnilo ga u mali mozak, iz česa je fureštome teško dokučiti ko i zašto. Mi smo odvaik bili i ostali arumi judi, koji ne znaju za suzu i tralalikanje, pa ne duperajemo u svon govoru puno ni deminutive, nego se **razbacijemo augmentativima**. To će kasti, da mi nećemo, ka kajkavci, sve usitnjavati, nego oćemo sve tomen kontra, pa i za ženu rečemo: ne ženica, nego ženetina, a za Ivu kad priđe 40-u Iv'na, oli za š'oru Zorku Zorkača, pa i za višticu u koji je uša vas djaval, kasti ćemo da je vidurina, i onda je bužati takjon od pomidora, sve dok vrag ne izađe ižnje. Mi, Šibenke i Šibenčanci, kad govorimo šta bilo, činimo to ka da nas nije voja za ništa, ka da smo malo prija došli iz poja, i ka da jedva čekamo leći, oli ka da smo ovi tren došli bisni iz toverne, pa bi se najrađe pobili s prvin koji nas krivo pogleda. Ko je slabiji na oči, oli stoji poizdajega, nas će lako pripoznati i po intonaciji glasa, jerbo **većina Šibenki govori iz alta**, a **većina muških iz basa oli baritona**, kojemu nije do nikakve pisme. Mi, i dica, i mlađarija, i stari, pa među njima i najškolovaniji, ka i zadnje bleke i inšenpjani, kad govorimo **najrađe duperajemo forte fortisimo**. Zato u Šibeniku kurjožastije čejade ne triba periti uši, da bi čulo tuđe ćakule, pa da more to kasti drugima, nego je dosta otvoriti ponistru, oli učiniti đir, i nemoš faliti. Decibeli s kojiman se služi naš svit kad oda priko Pojane oli kroz Kalelargu još su rože fjori prama decibelima, šta tresu ne samo kafiće iz kojih dreči tehno-mužika, nego i tovernu u Dorbića oli u Dume, oli bilo čiji obor oli kuću u kojoj se u isto vrime zateknu njih više od jednog našeg čovika. Ako ćemo pravo, nije li i po decibelima slavu sticala i šibenska pisma, jerbo akoš pivati - pivaj, a kad pivaš - daj da te se čuje (a šapji u crkvi).

APOKALIPSA NA ŠIBENSKI VERAŠ: Neće proći puno vrimena, a od šibenskog tradicijonalnog govora oli dijalekta neće ostati njanci zz, sve će oći u papar. UNESCO javja da je u 2014. više od polovine od 6000 jezika na svitu u opasnosti da uskoro nestanu (a uz njih i neusporedivo više njijovih dijalekata)! Jerbo, da svake dvi nedije nestaje bar jedan, ka da ga nikad nije bilo! Da bimo se boje razumili, iz UNESCO-a javjaju i ovo: da manje od 4 posto judi na Zemji parla 90 posto od 6000 današnjih, živućih jezika, ma da s druge bande 90 posto od 6000 tih jezika nisu na internetu. Triba li tome dometniti, da šibenski dijalekat, akonto Šibenskog brevijara, na internetu – je!!! A morete sad i sami, u ovi Rječnik, svaki iz svojeg famijarnog rječnika i albuma dometniti i svoje svete riči i slike, i onda sve isprintati, pa ukoričiti i imati svoj Veliki rječnik šibenskih riči ka svetu inkunabulu, za sićanje i darivanje onima na kojima i Šibenik i cili svit još niko vrime biće da ostaju.

OTVORENI LIBAR: Veliki rječnik šibenskih riči je, dunkve, otvoreni rječnik, šta će reći da se joštera more dopunjavati prilipin naškin starin ričima, pa i onima koje su zametnili svi dosadašnji vanjski suradnici u ovon velikon libru, ka i njegov slavni autor. Dosta će biti da mi se samo javite na adresu: ivojakovljevic9999@gmail.com oli na ivo.jakovljevic@zg.t-com.hr,

i nova će stara rič odma doći na svoje misto. Ma, on je samo noseći dija puno širje štorije o šibenskon tradicionalnon identitetu, koja je – ka u jedinstvenon dilu – ispripovidana i u „Šibenskon teštamentu“, i u „Šibenskoj filozofiji“ i u „Šibenskoj likaruši“, i u krunskom „Europskom Šibeniku“. Ko sve oće razumiti, triba sve i pročitati, i jopet će mu malo toga biti bizero, a puno toga ostati kjuzo.

A

Aaa(n)? – šta je, šta oš (lipo bi bilo kasti: molin)

Abak (lat. abacus) – računalo (deset kuglica u dvi boje na deset žica). Naziv za matematiku. "Mali, iđe li ti abak, a?"

Adađo - polako, natenane

Adijo – lipi naš pozdrav u prolazu, šta se duperava i jedno vrime poslin nego šta ni Venecije ni Italije po gradu, među sviton, više nije bilo njanci za viditi; pa bi se znalo u prolazu kasti i **adijo van ga**, ma jopet ne svakomen i ne u svakoj prigodi

Afan (tal. affano) – teško disanje, puvanje, nesvist. Afanati – pasti u nesvist, u afan. Afanavati – stalno se kriviti i puvati brez razloga. (Jerbo, puno Šibenčana nije priznavalo javne manifestacije boli, afanavanje je priraslo u glagolsku imenicu za glumatanje boli oli za oponašanje besvisti.)

Afitavati – iznajmjivati

Aj ća! – piši propalo, bilo pa prošlo, nema više. Jošter znači i miči mi se s puta, i biži ća (dok ti nisan sorcon da po kostima). Aj kući – kad više nema nade. Aj kuragu (ti i kolki si) – najlaganija od svih beštima; Aj ti tuda – kad ovi drugi neće da posluša prvog, pa više nemaju jedan drugon šta kasti.

Ajde - po turski: idi, kreni, odlazi

Ajduk - po turski: čas ka odmetnik od turske vlasti, a čas ka nježin sluga, koji ni jednu vlast ne poštiva, nego pjačka di stigne i naplaćije putarinu, pa živi od danas do sutra, dok iđe - iđe

Akoštati – pristati uz rivu, a da se ne razbiju ni riva ni brod

Akužati (ven. acusare) – prijaviti, pokazati (npr. tri aša, tri trice ili napolitanu)

Ala! (ven.) – movite se, ajte, krenite

Alamake – uzeti štoko na privaru, mašiti se na tuđi račun, mukti isti i piti, i još se onomen koji plati rugati. Samo, da ko ne čuje: a ima li šta lipše, a?

Altroke – a kamoli

Amina – čuje se na tri metra oli čin se uđe u kužinu. Tribalo bi da znači konču, koju ima nika spiza, oli vonj najvažnije šuštance šta se iz teće širi arijon, pa prefin probija kroz vrata i mrliši cila ulica. Okle je došla ta lipa rič? Na turskon je to značilo da je nešto siguro, iz prve ruke, a na latinskon i tajanskon, anima, značilo je duša. Jesu li naši stari izmišali veneto i turski, aminu i animu, jesu li šta krivo čuli, pa slali daje, ka i u puno drugih riči koje su in donosili furešti ili su ih znali čuti kad bi bili u njijovin zemljama, ko će to znati?

Angir (tur. ajgyr – ždribe, pastuv - ružni naziv za pohotnu, bisnu ženu, ali i za zlu i nasilnu peršonu. "Nije žensko, nego angir. Biž' ća od nje!"

Antić – sorta šljive, samo manja i još slađa. Zato šta je bila manja i od barakokula, a najboja za branje oko svetog Ante (13. šestoga), zvala se antić, i puno je nji sadilo i držalo baš tu vrstu po cilon Donjen poju.

Antiki – more biti i mobija, i čovik; kad je mobija, onda to moru biti ručno izrađeni i ukrašeni komo, veltrina, posteja, armerun s dva oli tri krila, pa prefin i katriga za najstarijeg ukući (najboje su ih 1980-ih i 1990-ih, sve do njijovih zadnji ura, obnavjali Ante Bašić Škure i Đordano Pisa, kojemu su dominikanke na Gorici dale konobu da tamo radi). Kad je čovik antik, onda nije baš za puno šnjin divaniti, niti za šnjin se vanka kaživati, pa niti za držati ga u kući. Ma, šta vrime brže iđe naprid, to više svita i danas postaje antiko, jerbo ne more pratiti sve te mine, nego počinje zapinjati, pa gubiti korak, pa grintati i u zadnju ne peškati više ništa.

Antrešelj – slobodan prostor na sredini samara, za još štoko natovariti na jadnu beštiju

Apalat – trafika za duvan, španjulete i šuferine. Jedna od najpoznatijih je bila ona na kantunu, «iza-vi» apside s glavaman na sv. Jakovu, upanćena prija onog drugog rata po vlasniku Tešiji, a odma posli rata po poslovođi Livakoviću

Apcigati – uzeti

Apjonbo – (od tal. piombo) na dno; o'ći apjonbo

Apošto – baš tako oli tamo, s namjeron (metnimo ka: iđen apošto u Iv'ne, da se nalijen ki zemja!)

Aptak (od njem. habt Acht) – zapovid u austroug. vojsci za «pozor», stati spremno

Ara-ajde – zapovid magarcu da krene, a tek ako ne bi posluša, dobija bi matrakon po guzici. Ja mojega Mrkana (Šibenik, 1951. - Drniš, 1970.) nisan tuka (a bili smo isto godište), nego san mu zna dati i teke špalete ili pršuta s kruvom, pa san onda ja dobija matrakon i po glavi i po guzici. Jerbo se beštiju, ka ni čovika, ne smi naučiti na dobro.

Aranbaša - zapovidnik aramija (ajduka), pa gori od najgorih

Arambašić - oli ranbašić, mliveno meso (najboje je da je trećina janjeće, trećina teleće i trećina praseće) umotano u omanji list kiselog kupusa

Arčiti (od tur. harač – porez šta se naplaćiva od svake nemuslimanske glave) – u prenes. značenju rasipno trošenje. "Arči, nije ti ćaćino." Slično: "Arčiti i bančiti."

Ardit – divje čejade, nasilnik

Argola – držak za kormilo

Arija – zrak

Arivati – pristati uz rivu

Armadura - skela. Vaik triba gledati da se čejade ne popuze.

Armerun (prama franc. armoir) - ormar, visoki komad mobije (za odlaganje kapota, trenškota, mantela i veštita)

Armelin – barakokul, kajsija

Artižan - obrtnik

Arumo čejade (prema tur. haryn) – tvrdoglavi, sirovi, divji čovik. Kad je sve to, ali zeru manje, onda je arumast.

Ašikovati (tur. udvarati se) – ljubakati se, kriomice, jubovati. Ako je u ašik iša muški sa Škopinca ili Varoša, na to su njegovi i svi okolo žmirili, a ako je u ašik išla ona, dobila bi posli dvi-tri priko gubice i ne bi smila više ići vanka. Ašikovanje je bilo za nesriće i neradnike, a za poštene je dosta bilo da se zagledaju.

Atento – pažljivo, pozorno, a i spremno

Atoriti – odobravati, vaik ići niz dlaku. To triba činiti žena mužu, mater sinu i ćer ćaći i materi. Jedino muž (ako je glava od kuće), koji je u isto vrime i ćaća i sin, ne smi atoriti nikom, ni ženi ni sinu, ni ćaći ni materi, ni ćeri, ni ne-daj-Bože zetu oli nevisti, jerbo se vaik mora znati čija je zadnja. A nema lipše stvari, judi, nega kad moreš tući šakon po stolu kad god ti se oće i samo zapovidati na sve bande (pa onda gledati kako skaču i vrcaju oko tebe, i kako ti svi atoru).

Avancirati - dobro se u državnoj službi pokazati, pa napredovati (šta je vaik bilo lašnje, ako si tamo ima koga svoga, oli ako si zna dobro podmazati)

Avlija - obor, dvorište

B

Babica - koja druge porađa, a kadikad usput, sa svojin, doji tuđe dite, čija mater nema mlika

Babine – vižitavanje rodije, uz darivanje. Išlo se, na kuću, u babine, i da se vidi kakvo je dite, je li ispalo muško ili žensko, na čiju je racu, ko mu je šta donija, ko se sve ofendija oli ko je komu šta zamirija, ako je donija oli reka ovo oli ono, pa usput i da bi se šta pojilo i popilo. Metnimo sve to tren na bandu, jerbo – ako je sve bilo boje od najbojeg – znalo se i zapivati.

Baciljati – voditi računa o nečemu. Ne baciljaj – ne vodi brigu o nečen, šta vidiš ne vidiš, šta te briga.

Bačkati – oli po turski, baktati se, raditi štoko s mukon i usitno. Bačkati se – u tuđi posal, mišati se usitno, mučiti se brez potribe

Badave – tur. besplatno, mukti

Bafe – zalisci, zulufi

Bagatela - sitnica, nevažna i jeftina stvar

Bagav – koji ima noge ki duja špadi, pa colata na be noge

Bagatin - sitni, bagatelni novac: kovala ga je Venecija za se, a Šibenik za se

Bagulina – štap (za boje odati, ali i za koga udriti priko kostiju)

Baja – bačva od late

Bajin – krovni prozor, pokriven na dvi vode s kupama

Bakandže – cokule, teške postole, uglavnon za soldate, okovane i potkovane, čije su šjole bile s cvekama, da duraju

Baketina – za namamiti tića oli prepelicu, oli štapić primazan višćon (lipilon), na koji se vatalo tice pjevice po Pisku i Obliću, a i po Srimi

Bakra (tur.) – bakrena posuda za kuvanje na kominu. "Metni u bakru, da se kuva, da ručak ne okasni, pa onda govori!"

Bakule – insekti. A more ih se imati u glavi i da nisu insekti.

Balambrati – zabavjati se, ne raditi, pasti na ćaćine i materine špale

Balancana – malancana, plavi patliđan, glavna šuštanca u litnjen ćušpajzu. Dobra je i za lešati i za pofrigati, pa i za pohati.

Balarina – dičja igra spretnosti; kredon se na petunu ucrtaju kvadrati, pa se u njih uskače najprvo na jednu, pa na dvi noge, pa se u ariji zaokrene, i sve to jopet nazad; ispada oni koji ugazi na štriku od krede

Balati - tancati, plesati, praviti od sebe dižgraciju

Balavurdija – drćulija, oće reći dica, šta su svi oni mlađi od 18 godina odvaik bili za sve starije od 25-26. Ma, znaju stariji od 70 koji put reći da su za njih balavurdija i svi mlađi od 50 godina, i da in triba još puno študirati dok ne dosegnu njijovu pamet.

Baldekin - misto zastanka procesija s baldakinon, a izvorno je rič o vrsti štofa (oli tkanine) iz i onda dalekog Bagdada

Bale – nezrili čovik («Vidi, bale, pa se oženija!»). **Baliti** – govoriti brez veze, štrapati; **Balavurdija** – balava i raskalašena dičurlija

Balinjera – kuglični ležaj; pomoću njih su karići išli niz puno nizbrdica u gradu, a najboje od gimnazije do Vanjskog. Dica bi na njih zalegla prsimice ili bi stala sideći (i to dok su tu nizbrdicu činile tandrkave granitne kocke, koje su prija pomagale vojničkin, a i težačkin konjima, da s manje muke kar potežu uzbrdo).

Balote – jedne smo zvali tako kad smo šnjima igrali nogomet (na balotu) na male branke, a druge kad smo šnjima vajali oli tukli, da bi bili šta bliže bulinu

Balusina – ono šta se priklađenu čejadetu cidi iz nosa. A, bar da se zna usekniti, nego još sve tare rukavon oli poteže nazad use!

Banak – drvena klupa za sidenje (i u crkvi, i u toverni, i na narodnin zborovima, i za prodaju zelenja na pazaru, pa i na igralištima za balote, za gledati s bande ko boje vaja, a ko boje tuče)

Bančiti – gostiti se, ne znati miru ni u iću ni u piću, pa ne znati doći kući

Banda – strana; more to biti liva i desna od bilo česa; kad je rič o šoldima, onda znamo kasti da smo ih, ka šparenjož svit, metnili **na bandu** (jerbo, u radiše svega biše, a u štediše još i više)

Bandati – buncati, parlati a da niko ništa ne razumi

Baniti – naletiti iznenada kome u kuću (zna to koji put učiniti i policija)

Banj – i kupaonica (za banjati se), i kupalište (za učiniti banjadu i drugima se gol kaživati); Šibenik je i početkon 20. stolića ima svoj Banj, koji se onda, pa sve dok ga poslin 1960-ih nisu svi napuštali, zva "ići na Batiđele". Najnoviji Banj, šta se od 2012. rađa na TEF-ovoj prilipoj rivi, zovu Banj, zato šta svaka vlast oće da od njih sve počinje, pa i ono šta je bilo puno prije.

Banjada – jedinična mira za broj ulazaka u more („Učinja san dvi banjade!“ A znamo kasti i vako: „Učinija san jednu malu i jednu veliku banjadu!“)

Barakokul – marelica (di je ono vrime kad san se u Klobušcu za njima peja i na najtanju granu i odma griza)

Barbeta – konop od barke, za privežijanje uz rivu

Barbir - brice, brijač. Važna gradska ustanova sve do sredine 1960-ih, kad su u modu ušli električni aparati za brijanje, pa judi više nisu išli svaki oli svaki drugi dan u brice da ih

obrije, i da usput čuju šta je novoga u gradu. Puno vrimena najglavnije dvi brijačnice su bile na početku Masne: Červarova i ona od Zadruge (di su radili Nićeno i Naser), a isto je bila popularna i Ostojićeva na Vanjskon. Za dicu, da ne bi plakala dok ih strižu, služili su konjići namisto katrige, pa bi, jašući, zaboravila di su i ne bi se poslin dala saći.

Barbucal – stoji konju u ustima

Barela – drvena nosiljka s četri ručke i tri strane, a **tralje** su isto sa četiri ručke, ali teke ulegnute i bez strana

Barilo - bačva za vidro oli za slane srdele, od 48 bukala (oli omanja, duguljasta bačva od 160 litara)

Barufa – svađa, tučnjava uz puno larme

Barutana na Kaštelu – od eksplozija iz te barutane u 17. i 18. stoliću je više puta strada Dolac. Zadnja eksplozija bila je 1921., ali bez veće štete okolo.

Basetno (čejade) – nisko (prema tal. basso) ili **kusasto**

Basrljati – ići nizbrdo ka muva bez glave

Baška (tur.) – napose, posebno

(Raz)**baškariti se** – tur. linčariti, pa raširiti sve četri

Batača – iglica s okruglaston glavicon, za označiti ili pričvrstiti komad robe dok se šije

Batiđele – plaža šta je bila na crničkoj rivijeri, uz TEF, di je sad Banj, a zvala se po Batiđeliju koji je tamo sta između dva svitska rata; služila je grezzijen svitu sve do kraja 1960-ih, kad je vlast tamo zabranila i najinšenpjanijima da se banjaju

Batipan – za tući tapete i dicu

Batišpanja – od tal. battare, tući, i tal. panna, vrhnje, ono ščimen s tuću bilanjci

Batiti - tući (jaja, šnicele, a more se i petama, oli batiti modu, luš)

Baul – škrinja, drveni kašun; znalo ih je biti i ukrašenih, u kojima se čuvalo spizu, robu i dokumente

Bava – vitrić, dašak s bilo koje bande, spasitej za najtežih vrućina, obaška noću, a najlipša od svih je bava od bure: **biti teke u bavi** oće kasti da je tako čejade uvatilo piće, pa leprša kroz ariju ka da je u bavi

Bavarin – dičji salvetić za pod bradu (a i za starije, kad padnu na ditinjstvo)

Bazati – điravajući razgledavati (obe ruke moraju biti jedna uz drugu na guzici, a tilo teke nagnuto prama naprid)

Bazza – dosjetka, kalada, fjaba

Bedevija – Turci su tako zvali kobilu, a naši su to znali reći za čiju jaču ženu

Begemavati – obadavati, poklanjati pažnju (ali priko voje)

Benda – crni flor

Bekina (tal.) – oderana životinjska koža

Bekniti – kasti baren be oli beee, otvoriti usta, reći išta. "Niti beknija nije" (na ispitu), oće reći da nije njanci zinija, ni otvorija gubicu

Belaj – pegula, nesrića, iskušenje

Beleca – lipota od čovika. "Ko ga ne zna, skupo bi ga platija." Oli bi ga "platija i priplatija".

Bena (tur.) – glupan, luda, bleka

Bergamiza - sorta spirina iz lavadure, oli ime za spizu za čovika šta je skuvana ka da je za prasca (kako ton čoviku i priliči)

Berićetno (tur.) – sritno

Berle – manito, lulavo čejade, na svoju ruku

Berze rada - zgrada koja je u za prve Jugovine, 1939., napravjena na Prigradu: zvala se Berza rada, jerbo je u vrime Velike ekonomske krize tamo puno našeg svita zaludu tražilo posal; poslin Drugog rata tamo je uselija Dom zdravja, i tamo je i na početku 21. vika, ma najstariji Šibenčani jošter kadikad znaju kasti: vidija san ga kad je mitija Berze rada, oli proša san kraj Berze rada

Beštima – šporka rič, ričetina, 'sovka

Beteg (mađ.) - bolest

Bevanda – danas su najpopularnije dvi vrste bevande: po-a-po i fratarska (okomiti prst vina i vodoravni prst vode). Ma, prija se tako imenovalo svako piće (prama tal. beva). Moj dida Stipe je govorija: «Mali, donesi mi zeru piva.» A ja bi mu, s vinon i vodon, napravija po-a-po. Ma, on je koristija rič iz svoje mladosti, kada je pivo bilo bevanda, koja se dobivala od drugog oli trećeg ispiranja dropa vodon. U takvu se bevandu nije dodavala voda. Moj konšija Kike je takvo pivo zva **polovnik**. Znali su se težaci jedan drugon rugati da mu je pivo deseta bevanda, oće reći - gola voda. Tek u moje vrime bevandon se zvalo mišanje dobroga vina s običnon vodon iz Krke, naše spasitejice. Samo da se razumimo, ko misli cili život piti bar litru na dan, i dočepati se starosti u najbojoj forci, ka krik, vaik mora u cilo nadodavati bar dvi kapje vode, da mu ne bi pukla žigarica.

Bevejati – slabo odati, jedva stati na noge

Bezime - prezime

Bičve – čarape; buža na peti je kunpir

Bičerin (tal.) – čašica (za rakijicu uz dvi smokve ili samo za ujutro oprati usta)

Bidelo (tal.) – školski podvornik

Bigule – jedni reču da su to teke debji špageti, a drugi da se tako zvalo jedan jedincati komad maništre, bilo koje sorte, pa ti sad vidi

Bikarija – za jedne je to bila mesnica, jer san sluša od starijih na Škopincu: «Iđen u bikara po zeru štrakule.» Oli: «Ajde u bikariju, pa uzmi pešest bržola.» Ma, poslin mi je puno njih dokaživalo da je bikarija klaonica (makar i Tajanci znaju i za mesnicu i za klaonicu reći macelleria, jer se beštije macon po glavi italo na pod). Jedna je bila na Rogaču, između Torićevih brodogradilišta. E, sad šta je pravo, šta je krivo? I ovo je jedan lipi primjer, kako ni ričima, ka ni čejadetu, ne triba prilaziti samo znanstveno, nego ponajviše dušon, pa ako je za mene bikarija mesnica, neka mi bude, a ako je za drugoga štoko drugo, zašto da nas tin drukčijin značenjen sviju ne obogati.

Biljac – kuverta od grube vune, spašava tilo od najgore ledenice

Biljet – ulaznica

Bimbo – dite, ditić

Biti kapac – kadar učiniti

Bišav – prošupljan (to moru biti i sir, i važol, i luk, i drvo, kad ih napadnu crvi, koja bleština oli kad ima prođe vrime, pa odu u pra')

Biž – grašak

Biži ća! – tamo se daj!

Bižigavati – pritraživati, privrćati (po ormarima i kašetinima, i to tuđima); kurjožasta žena koja bižigaje po tuđin armerunima zove se **bižigona**

Bižot – jegulja iz Prukjana. Najslađa je frigana, a dobra je i kad se pomiša s dvi-tri fete palamide oli kojin arbunićon i još s pešest škampa, pa na brudet

Bjančun (niki reču i bjančug) – prsten, alka, grivna oli okov na barki ili na rivi za vezati špag, ili na Staron pazaru i Škopincu za mlikaricama iz Bilica i Dubrave vezati magarce, dok one iđu s buklijama mlika po kućama

Blanja – strugalica

Blavor – nije zmija, nego je gušter, puzaš, preteča zmije. Sakriva se ispod drva, oli ispod plosoga kamenja, po danu se sunča, a radi u sumrak. Koristan je u vrtlu, jerbo tamani spuže. Puno ih je bilo vanka grada, a nabaška u Crnici, pa je svit Crničane zna koji put zvati Blavorima, i to ne da bi ih uvridija oli razbisnija, nego nako, o'dragosti. Jedanput je jedan moj

dolački susid mene bija ukorija, kad me je vidija da ćakulan s jednin Goričaninon s gornje bande Ulice Jurja Dalmatinca, kolko god da smo bili prvi susidi. Jerbo, reka je: šta se ti imaš šnjin mišati, kad je on s Gorice, a ti si iz Doca. A šta tute ne vaja, priupita san ga? Pa ne vaja to, šta su Goričani najgori judi. A - nadoveza san se onda i ja na tu lipu štoriju - šta nisu najgori judi Crničani? Nisu, reka mi je moj susid iz Kvartira, zato šta Crničani nisu judi (nego blavori)!

Bleka – čejade koje niti šta znade, niti šta more razumiti (a danas ih je na sve bande, kolko oš)

Blentav – teke blesav

Bluna – inšenpjano čejade, muna

Bljezgati – govoriti nepametno, šta padne na jezik (ko to čini svako malo, ali usitno, takvi bljezgeće oli priblezgaje)

Bljušti – mladice koje se mogu pomišati sa šparogama; ma, kad to napravu na pazaru, pa u mac šparoga metnu samo jedan bljušt, odma čuju i Boga i Gospu, jerbo da in podmeću bljušte pod šparoge, koje su nebo i zemja prama bljuštima. A jopet, i bljušti čistu krv, pa nije koji put loše (ako nema šparoga) i njih pomišati s jajon utvrdo oli kojin lešin kunpirićon.

Bokaporta – vidilica na palubi; ulaz u potpalubje

Bokul – rica, kovrča, šta je radu frizeri ženama koje oće da budu ka glumice

Bokun – komad (sira ili pršuta), za jedan zalogaj, a kad je još manji, onda je **bokunić** (samo za metniti na jezik)

Bolnica – prva je otvorena 1807., za Napoleona, u Varošu, s prvin ravnateljon, Ivanon Visianijen (ćaćon od Roberta), a poslin pritvorena u Uboški dom (radila do prid kraj 1990-ih); puno naših ga je zvalo **Boški dom**; 24. šestog 1883. otvorena je Pokrajinska bolnica tamo di je i danas; pijoniri šibenskog zdravstva bili su: Galvani, Botteri, Kurajica, Glaser, Machiedo, Pasini, Ofner, Sasso, Merlak i Ostojić

Bombardiranje Šibenika na Lucu 1943. – najveće rušenje grada u njegovoj povisti učinili su britanski i američki avijoni u drugom svitskon ratu, kad su nemilice tukli po njemačkin položajima, a zapravo rušili skoro sve šta u Šibeniku vridi, di je i di nije bilo njemačkih položaja. Najžešće su tukli 13. dvanajstoga 1943., kad su srušili trokatnicu isprid Medulića, po Alpe, prostor isprid svete Barbare, dominikanski samostan u Docu, zgradu Lučke kapetanije, blok kuća od Kneževe palače pa sve do svetog Nikole (skupa s kavanon Istra, hotelon De la Villa i kavanon Astoria), pa na više mista sorili i rivu, i mulo Krke, te zgradu di je donedavno bilo kino Odeon. Prija, 2. dvanajstoga, pogodili su i poštu, bolnicu i dobar komad Baldekina.

Bonagracija – zastornica na kojoj visu koltrine

Bonkulović – koji voli puno lipo isti (a ne mora biti debel ki prase)

Bordižavati – u barki s idron, idriti livo-desno, pa sve to boje vatati vitar, i ići ka na motor. Zna se kasti i za čovika kad se nalije ki zemja, pa do kuće samo bordižaje.

Borgo di Mar – Dolac, u doba Mletaka

Borgo di Terra ferma – Vrtline, (od 1650.) Varoš
Boršin – ženska torbica, za praviti se gospoja (dobro je u boršin metniti šudarić, u koji se prija kapne teke kolonjske, pa kad se boršin otvori, da sve zamrliši).

Bortun – jubavnik; samo da se razumimo, sve do našeg vrimena, malo je Šibenki imalo jubavnike oli dilbere sa bande, jerbo se unaprid znalo da in više ne bi bilo života, da ih u griju uvati muž, oli da šta dočukaju konšije, prvi rod oli najstariji sin; samo je muž moga grišiti i koji put nabasati na jubavnicu, a ženi je i onda najboje bilo da šta vidi - ne vidi, a šta čuje - ne čuje, i da mu do kraja života ostane jedina žena

Bos po glavi - ćelav, izglancan ki parket

Boški dom – uz ono šta piše uz rič **Bolnica** dometnićemo da je Boški dom u Zadarskoj ulici do izgradnje Cvjetnog doma služija i ka dom starih i nemoćnih; ko god je moga gleda je da ne svrši u Boški dom, pa bi se znalo kasti i ovo: „Ne razdaji svoje, svršićeš u Boški dom!“

Bot – mi Šibenčani rečemo «bot poza podne» oli «po bota poza ponoći», ma nije to drugo ime za uru, pa nije dobro kad ko reče «sad su četri bota». Jerbo, to more biti samo ili ura posli podne, ili ura posli ponoći, kad zvono sa kanpanela udre («botto») samo jedanput. A ako ko oće i dalje govoriti da je «malopri udrilo sedan bota», ko mu i zarad česa to more zabraniti?

Botijun – bocun, a kadikad i manja (do dvi litre), gola damjana (veća i opletena je damjana)

Bova – plutača; u šibenskoj je luki sve do sredine ratnog rujna 1991. prid svetin Dumenikon, na po puta do Martinske, bila velika bova, za koju su se veživali trgovački brodovi, dok su čekali misto na Rogaču oli na rivi prid TEF-on. Iz mitrajeza je u nju pogodija junački avijatičar JNA, pa su je bura i struje otirali sve do Vrnaže. Još dok je more u luki bilo manje šporko, znala su se gradska dica utrkivati do bove, a dok su Slavka i Martinović vozili na Martinsku, zna je putnik bez šoldi, ako je bija prezobrazan, pasti u more, baš oko bove.

Bovuli – ukrasi, ka osmice, na šibenskoj kapi; bilo ih je u svoje vrime i u danilskoj kulturi, pa kroz antiku i u Mikeni

Brabonjak – od koze ili od ovce, za gnjojiti vrtal i poje. Najboje od svih gnjojiva. A more to biti i čovik, koji je velik ka brabonjak. Oće reći, koji je niko i ništa.

Bračulet - narukvica

Brakada – vrsta tunje

Branče – škrge; ma, kad bi se komen tilo zaozbilj pripritititi, znalo bi mu se raskrvavjenih očiju kasti: „Branče ću ti iščupati, beštijo!“

Branđe – kapci obišeni na oči

Bravetina – meso između mladoga janjca i stare ovce

Brecniti se (na nju) – teke jače joj odgovoriti, da znade di joj je misto, a **brecati** znaju zvona (kad se koga kopa)

Brenzzati - kočiti

Brema - manja bačvica, parila je ka krnji plitki stožac, a služila za mišati rakiju su više koncentracija za vrime pečenja

Briškula – najpopularnija kartaška igra, obaška po tovernama; glavne fraze: Igraj u dinare! Štrocaj muškin karikon! Imaš li kojeg obučenog? Neman karika, evo ti fureštog. Oli – evo ti lišo. Da san ti mot od fante, šta ne gledaš!? Zasmrdi mu dvicon!

Britkaš – takujin, novčanik

Britulin – nigdi brez njega; nož koji ima i burgiju i šilo, i vadičep i za otvarati konzerve, a dobar je i za koga brocniti oli dočekati ga, kad se popuze

Brkejati – štoko govoriti, ki dite od godinu i kvarat, a da niko ne razumi šta oće reći

Brkjati – to se radilo samo s puron, kad se brkjala, oće reći, mišala mišajicon

Brod – znali su barku i stari Dolacani, dok su rabili cakavicu, mećati u ženski rod, pa bi rekli: «Oti je covik ka jedna odrisena brod.»

Brokva – bokal, s vodon, ispod lavamana

Brontulavati – prigovarati, ronzzati

Bronzin – lonac, bakrena posuda za kuvanje ručka; bronzini za brudet su uvik služili samo za brudet, jer su primili vonj

Bručke – omanje dlačice, koje doli imaju i ženske i muški; niko ne zna čemu služu; narestu u pubertetu, pa se za neiskusnog u bilo čemu znalo kasti: «Vid'ga, miša se u sve, a nije još ni obruca!»

Brukva – čaval

Bruškin – četka (za postole, za veštit, za prati robu na dasku, za barku)

Bruštulin – za peći sirovu kafu, ručkon se vrti povr lagane vatre na kominu

Bružati skulu – picati, pobići s nastave

Bubati – učiti bez pameti

Bubica – okruglasto, manje pecivo, za umetniti teke sira i pršuta; najdraže su bile dici, za u školu

Bubja – gruda ka šaka; reče se bubja pure oli bubja pirinča

Bubniti – udriti koga, u slipo oko oli drito u štumak, oli u bubrige

Buće – balote, drvene, za uvaljati oli tući ispod ruke, oli pravo, pa izbiti je i da njijova odleti, a naša da ostane na mistu, ciko uz bulina; ; vanzzoga je balota koja je priskočila gredu oli zidić, šta označije dokle je teren na kojen se igra

Buganci – ozebline na rukama i nogama

Bukalin – vrčina

Bukara – e, lipo li je iz nje piti, Gospe moja

Buklija – cilindrična posuda, u kojoj su sve do početka 1970-ih mlikarice iz Dubrave i Bilica u grad na magarcima donosile mliko, puno šušta i gušta, masti i skorupa; mliko se moralo kuvati, pa je koji put znalo i prići, i zagoriti (ako bi se domaćica načas makla štoko drugo raditi, oli ako bi se zaćakulala)

Bumbak – prema grč. bambakion, pamuk

Bumbati – suvi kru u biloj kavi

Bumbeta – žarulja, svića; kad jeslabo zavidana oli kad je pri kraju, onda **miga**

Bumbuć – koji kvasi grlo od uranka do ponoća, koji bumbi

Bunari – prama turskon (a naški je, od tal., gusterna, oli od hrv. zdenac): glavni izvori vode za Varošane i Škopinčane u 17., 18., 19. pa i početkom 20. stolića, nalazili su se na istočnom početku Težačke ulice; govorilo se (sve do prija malo vrimena): iđen na Bunare

Bunja – (tur.) ćemer, poljska kuća u suvozidu

Bus – mali snop; grm

Busan – koji se busa u prsi, da je ovo i ono, a jedva da je buse od kupusa

Bušta – kuverta, omotnica, ali i drvena kutijica, u kojoj smo u pučkoj skuli držali lapiše i drvene bojice, lipilo, gumice i oštrilo, pa i pero i držalo (u ono je vrime to bilo najopasnije oružje u dičjin tučama)

Buština – potkošuja za dicu

Buta – nadsvođena ulica u staroj jezgri, povr koje je više kuća; kad je povr svoda samo jedna, onda je **volat;** škuri hodnik do dvostrukih bedema u Kvartiru (Via di soccorso – put spasa)

Butiga – nije to samo dućan, kakvi je, rečemo, drža Roko Fantulin u Docu, oli Šare na Staron pazaru, oli jedno vrime Granap, a najposli Šibenka, na više mista u gradu, nego to, svitu, more biti i razrez na muškin gaćama s pridnje strane (Prvićani ga zovu **pišin**). Dok nisu ižinjali patente, svi su butigu otvarali i zatvarali na botune. Puno njih je po tovernama bilo tolko željno nastavka ćakule ili pisme, da bi od smokve ili zida, di su svi pišali, odma išlo nazad, i

zabotunavalo se prid svima. Posli drugog kvarta znalo se butigu ostaviti i skroz otvorenon, šta iz zaborava, šta poradi toga šta je šekada bila svaki je čas otvarati i zatvarati.

Buvaće – velike cice, kad ih imaš šta viditi

Buvel – gumeni ili plastični, napuvani pojas za dite, dok ne nauči plivati, da se ne utopi

Buža – rupa (ima ih više vrsta), a more biti i pržun (puštu te unutra, i više ti ne daju vanka)

C

Cakal – caklo, staklo

Camerino – dok je grad bija pod Mlecima, tako su zvali današnju Ulicu Jurja Dalmatinca

Cancarele – namisto sitne pašte, u vrilu bi se čorbu usitno skalavalo tisto od umućenog jaja i brašna sa zrnon soli

Capa - ka lopata oli motika, s dvi buže, za mišati japanj (a kikor je isto za mišati japanj, samo šta nema na sebi te dvi buže, pa se ti sad misli koji je koji)

Cata krastača – u svoje vrime glavna u Donjen poju, puno slađa od liše cate

Cavate - zatvorene papuče, s fjubon

Centurin – tvrđa kurdela, šta se ušivala u kotule oli u gaće

Cerošpanja – crveni pečatni vosak, za timbravanje poštanskih kuverata i paketa

Cerot – flaster, za lipiti ga po sebi

Cica od kruva – ima li, posli cice, šta slađe od cice od kruva (kraja od štruce), pa jošter kad se ižnje izvadi pupa, i onda u koru kapne maslinova uja, pa pupu vrati na misto

Cicodržač – ređipet, ižinj iz ovog vrimena kad niko neće da iđe u poje, pa ženama još dok su u najbojin godinama cice počnu smekšavati i skalavati se nadoli. Zato jedni znaju kasti, da ređipet ne spada u gornje, nega u donje rubje.

Ciđ – voda u kojoj se skuvalo zeje, oli mišanca, oli špinjača, oli šparoge. Upije ižnjih sve najvridnije, pa se uz zrno soli triba popiti, da čisti tilo od sviju šporkica i masnoća. More se pomišati i s teke crnoga. Ciđ more biti i od grožđa, odma kad se dobro izmasti pa ocidi.

Cigalin – držač za potezati duvan

Cik-a-cik – stati jedno uz drugo; cikati - primakniti jedno uz drugo

Cikniti - to cikne vino, kad ode na kvasinu, a more i čovik, kad isto ode na kvasinu oli se zeru makne

Cilo – vino brez vode, za pokripiti se; samo vaik triba gledati da te ne privari

Cimati – natezati, potezati (ka šta cima poteže brod)

Cine je – kad je štoko jeftino, a more biti prefin i u po cine

Cincin – od tal. zinzino, komadić; tako su zvali jednog šta je sta na (Staromen) pazaru

Cinkvina – zgoditak od pet brojeva u retku u tombuli

Cipac – gležanj; **cipniti ga -** u fusbalu koga potegniti drito u cipac, nabaška kad pritiraje u ždribljanju

Cipanice – breskve, a mi rečemo voćke, vinogradarke, koje se rukon mogu pripoloviti, a da se ne zgnječe i ne cide

Cito – prema tal. zitto, tih oli miran; a more značiti i: muči!

Coketa – svržaj; udarac po tuđoj glavi s člankon teke izbočenog prsta

Cone – čunji na kuglani

Conera – crna zemja, prašina od garbuna; u 20. stoliću conere je bilo i na nogometnin igralištima u Crnici, na Tanaji i pozadi givnazije (poslin igre tribalo je odma prati bičve, jerbo su bile pune conere); nadimak za jednog Blaževića

Copatati – od tal. zoppa, šepav, šepavo odati, colatati

Crno na bilo - sve lipo metniti na kartu, u dekumenat, pa da karta kanta

Cucati – bonbone oli štoko još slađe

Cuf - ćuperak kose

Cukarin – ja san tako zva kockicu cukra, koju san ka dite s gušton cuca; a jedni su mi javili da nije to kvadrela cukra, nego bonbon (pa sad ti budi pametan)

Cukarijera - za držati cukar (more biti i srebrena, ako je za boju kuću)

Cukraš – vino, načinjeno od više cukra nego li grožđa

Cuncukati – ujujati, uspavati (dite)

Cura - svako žensko čejade, koje se jošter nije udavalo. Kad je dite, onda je curica. Kad propupa, onda kojen poštenijen momku more biti cura. Kad priđe 40-u, a da se nije udala, onda je stara cura, makar joj u tin litima nema ravne

(Ki**) cvancik** - nov novcijat

Cveke – meću se zimi, kad po gradu zaledi ili ne-daj-Bože padne snig, na cipele, da se može odati, a da se čovik ne slomi; to su metalni špici na kožnom remenu, duži od visine taka, tako da se prvo njima gazi i zabija u led; najviše su ih koristili (a neki i još uvik) za, kad zaledi, odati po Gorici, Docu, Kalelargi i Masnoj ulici

Č

Čamatati – zivkati, zipariti, dozivati

Čamiti – vapiti za teško ostvarivin žejama, propadati u razmišjanju, čuliti u mistu

Čanpuzina - grušno, poveće, a skroz šeprtjavo čejade

Čare-bare - mantra za šalvavanje iz teške sitovacije

Čavalduša – duga, zeru debja igla, za šiti kožu (pa i za krpati samare)

Čelešto – nebeski plavo, svitloplavo

Če'jade – prama praslav., čovik; **čeljad** je više njih, judi

Čemer – poljska kuća u suvozidu, sa zakrivjenim krovon ka svodon, di jedna ploča drži drugu; kad je u Gornjen poju, onda je čemer, a kad je na Srimi, onda je **bunja**; a jedno i drugo je jad i nevoja, oli – za nevrimena - najlipše od svih utočišta (zmije se tiraju matrakon)

Čentrun – lubenica; najslađa mu je srida (srce), a nije baš najboji s donje strane, koja ne vidi sunca i di mu je kora zeru manje zelena

Čepušati se – svrbiti se, ali i tražiti uši i buve, a more značiti i čupati perje sa kokoše prija nega se baci u teću, a i kad se dica poinadu i počnu čepušati za kosu

Četiri bunara – u početku Cisterna magna (bunar je tursko ime za zdenac oli za gusternu)

Česmina - česvina, crnika, naše najboje drvo

Čevuja – dija grozda

Čibuk – podulji, šupji drveni štap s lulon za pušenje duvana; duperavalo ga se u 19. stoliću vanka grada i u zaleđu

Čičak – cipac, skočni zglob na nogama

Čikara - šalica za mliko oli bilu kafu

Čiket – dinamit s fitiljon, za u Prukjanu loviti cipje (samo vaik triba gledati da ko ne vidi, a i da dinamit ne eksplodira prija vrimena)

Čikulata - čokolada

Činiti se – praviti se važan, nikon se ne javiti, biti denjož

Čistiti teće – dan posli isti ostatke spize od jučer, trati teće i tećice, sve pomazati, da se ne baci prascima

Čokalice - frigani brafunići (a zna se to kasti i za naše, mandalinske srdelice); jerbo je svaki tolko sitan, da je za jedan zalogaj, samo za čokati; samo se prođu kroz vrilo uje, i onda lipo posolu, pa poškropu s našin maslinovin i kvasu s plavinon

Čorba – (tur.) juha; more se raditi od kuvanog povrća, koje se poslin stisne na šupjaču i sve procidi, a more se još raditi i s lipin bokunićon mesa (puno njih falu štrakulu, janjeću oli teleću, oli – fala ti Bože – goveđu); fratri – čuja san (pa koji put i sam napravija!)– radu čorbu od tri mesa, i ta da je najboja (slažen se!)

Čovik brez sluha – kojemu je magarac prdnija na uvo

Čuč'ka – za razliku od nekih jadranskih mista di se tako zvalo jotu (stari fažol u kiselon kupusu s malo kunpira i bokunićen suvih košćina oli pancete), u Šibeniku je čuč'ka bila maništra i fažol, u koje bi ugazilo šta bilo (nogica od prasca, uvo, koje suvo lebro oli krodige)

Čunka – njuška, čunjka, šunjka, gubica (more biti i od pasa, i od čejadeta), oli suva od prasca za maništru i važol

Čuvaj, ća! - makni se otale (dok je navrime); to se vikalo prija nego bi se štoko išlo soriti

Čvokati – zobati grožđe

Čvrčati – kapulu na vrilon ulju

Ć

Ćaća – glava famije, (od milja) ćako; ćâ (kad ga se doziva); pape (u Staron gradu, pogotovu u plemićkin oli tajanskin kućama); najstariji u klapi (tako su, Ćaća, mlađi zvali našega Mišenka Krnića, a Pape, isto našeg, Antu Bukića)

Ćakule - (ven.) razgovori, ma i razbanzzavanje, ogovaranje, štracanje, štrapanje, štricanje. Pa se zna čuti da ko reče i ovo: "Neću da se zamenon vuču nikakve ćakule!"

Ćakulona - razbanzzona; more to biti i žensko i muško, koji ne moru otrpiti a da ne prinesu okolo sve šta su načuli; muški znaju biti gore ćakulone od ženskih, nabaška kad počnu gubiti forcu

Ćapateća – kanavača ili manja krpa za ćapati vrilu teću, oli za otrati ruke i pokupiti masnoću oko justa poslin ručka

Ćapati - uvatiti, privatiti, vazesti, uloviti

Ćaro - kjaro, svitlo

Ćiverica - (tur.) vrsta sukna za kapu, pa i sorta kape; glava, tintara

Ćorda - (tur.) sabja

Ćufit – potkrovje; jedni tako zovu čovičji mozak, jerbo na čoviku stoji skroz gori, u ćufitu

Ćufter ili ćukter – kotunjata od grožđanoga mošta s cimeton i bajamama (topi se pod jezikon)

Ćukiti - to dica u drugomen litu radu na ćuku, a poslin, ka veći, na bičeriniće, pinjate, bukare, iz damjane, na gumu oli na siće; ko ćuki, prija oli poslin se i naćuki, ćuteći se sritno ki ditić

Ćuknut – teke udaren (u glavu) oli zeru uvrnut; more to biti po raci, a i na svoju ruku (ako se ne more dokučiti na koga se uvrga)

Ćuliti - stati u mistu ki ćuk, pa zvirati okolo i nedoćukati ništa; naćuliti se moru uši, kad zarad velike kurjožitade triba čuti šta ne bi tribalo čuti

Ćunka – njuška, gubica, prednjica od glavine

Ćurlikati – stati na mistu i pivati ki tica ćurlik, pa dangubiti

Ćuskija – tur. poluga

Ćuzbo – (tur.) muž-bleka, koji u svemu sluša ženu i vaik joj daje za pravo, pa se poslin čudi šta kraj nje mora biti kuco gobo

D

Dabar - nije glodavac, nego je vrulja, potok, ždrilo

Dakuče – dakako

Dalečina – daljina, udaljenost

Damjana – od tal. damigiana, gola oli opletena staklena boca od 3, 5, 10, 20 i 50 litara

Dati krvi ispo' vrata – znak najvišjega čovikojubja; ma, ne bi niko sam sebi puštava krv ki pivcu, nego se to znalo reći nako, da svit zna na šta je dobar čovik sve pripravan; u prvotno se vrime krv ispod vrata nije davala, nego uzimala neprijateju, pa bi se unaprid znalo prititi:

napiću ti se krvi ispod vrata; danas malo ko znade da ispod vrata ima krvi, pa je dobro da se ta nakaradna kletva oli garancija šta prija zametne

Dati se na zlo - sad reču da je to sepsa, rana šta se zagnjojila i otekla (liči se maslinovin ujon, kvasinon, listićima kaduje oli medon, i kroz višje dana ništa ne meće na jezik, nego se tilo samo nemilice pere vodon i ciđima, dok svo zlo ne purga vanka)

Deboto – blizu, zamalo, skoro («deboto je podne»)

Debuleca – slaboća, krepajica; kad naleti, čoviku padne život; jedini lik protivu debluece je žlica meda, pa odma za njon dva bićerina najjače dropjanice

(Iz)**degenečiti** - dobro natući (da utuvi za vazda)

Deklo – mala plitka teća, u koju se skupi krv od kokoše (pa se posli more i pofrigati)

Dekot – likarija, sirup, špicjalija

Deliberati (ga) se – osloboditi se koga oli česa, koji nan nisu po voji

De lušo posteja – dva spojena kreveta, pa bi između matere i ćaće bilo mista i za dite, ako je teke veće (a ko sa sitnijin diteton liga, popišan ustaje)

Denjati se – udostojiti se; ne denjati se (ni javiti)

Depožit - teke komodniji grob, za bojestojeće; ime za obitejsku grobnicu, a običan, tisniji grob, u koji su siromašniji težaci skalavali svoje mrce, zva se greb

Derle – raskalašeno dite (kojemu su mater i ćaća sve puštali)

Dešpet (ven.) – inat, prkos

Deštrigati – rastaviti, demolirati

Dešvati – razbiti u sto dili

Devota - od lat. devovere, ponizno oli pobožno, pa je devota čovik pobožan, kako se zvalo i jednog našeg, šta je u svoje vrime bija najpopularniji picigamorta

Dežbjego – ukrivo, ukoso

Dežgracija – nevoja od čovika, nezgrapno čejade, koje ne sliči na ništa

Di šete bandijeri – bićemo pošteni, pa ćemo kasti: je, bilo je taki i među namin, koji su vaik bili uz svaku vlast, pa kako bi se minjale vlasti, tako su i oni minjali bandiru, i njima bilo puno lipo; dok je bila Auštrija, bili su za Auštriju, a kad je pala i čin su došli Tajanci, bili su za nji, pa kad su ih zaminili Karađorđevi soldati, onda za Jugoslaviju; kad je Tito doša na vlast već su svi stari dišetebandijeri ošli na oni svit, ma nije prošlo puno vrimena, evo ti novih, koji su bili jedno vrime za Tita, pa posli za Franu (a na polak protiv Tita), pa za Hrvatsku, «svoju na svome», pa za Evropu (a da je dobro da strancima damo sve šta imamo),

pa za NATO (jerbo, da je dobro da šta više naših odu u Afganistan, Siriju i Irak, ka šta su njijove pradide išle gubiti glave za Austriju, oli za Italiju); i, ne bi in čovik ima šta zamiriti, da oni čin prominu bandiru najprvo ne krenu svon forcon kontra onih šta su do malo vrimena bili šnjima, na istoj bandi; protivu takvih nema lika, nego samo da nisi šnjima, oli da in ne daš na se.

Diga - lukobran

Dijanica – dija u poju, vinograd, čija se površina miri brojen panja oli loza i gonjaja, oli maslina

Dilber - jubavnik

Diljati – more se grančica grabovine oli rašeljke, sve dok se od nje ne dobije cigalin; ma, najlipše od svega je diljati pršut, tanko ga rizati oštrin nožon, sve dok se ne dođe do gologa gnjata (s kojin je posli najboje ugaziti u teću od deset litara, punu maništre i fažola; ne triba je soliti, jerbo će joj sve dati gnjat od pršuta)

Dipliti - govoriti uvitar

Dišpar - nepar

Dišperati se – pa nek iđe, kako iđe; oli, nek iđe sve k vragu

Dištonavati – pivati krivo, brez sluha; "ka da mu je magarac prdnija na uvo"

Divaniti – razgovarati na divanu, šta se na turskon zvalo kanapej, a i misto di se u ono vrime sastajala turska vlada; u Šibeniku se najviše znalo divaniti u Varošu, oli na Škopincu i Plišcu, s nogu, priko zida oli u prolazu

Diver - brat od muža

Divertimenat – zabava, čašćenje, veseje

Dočin - dok

Dočukati - doznati

Dodijati – dosaditi i Bogu i vragu

Dokono čejade – bresposleno, neradišno, štufo svega, čejade koje nije za držati ga u kući (a ima ih danas na sve bande, ki blata)

Dolac - kvart u Šibeniku, koji je s donje bande omeđen rivon i mandročima, s gornje Ulicon Jurja Dalmatinca, a sa obe bande zidinama, i to s istoka onima šta su se izgubile kroz više kuća od Kaštela prama katedrali, a sa zapada s onima šta ih Dolačani zovu druge zidine, jerbo stoju uzbok Malon mandroču, dočin prve, još starije, zidine stoju uzbok Kvartiru; U Docu se u njegovo vrime govorilo cakavski (c a ne č oli ć) i bavilo ribarenjen oli intradama na Srimi i gori prama Prukjanu; najslavniji stanovnik Doca u svoje je vrime bija Juraj Dalmatinac, čija je kuća u Ulici Jurja Dalmatinca, na broju 17 i danas živa.

Dolče garbo - finije su kuvarice znale i ribi, i praščevini, i divjači, da ugodu svojima, domećati šalšu šta bi bila dolče garbo; to oće kasti, da su domećale cukar rastopjen u soku od lemuna oli u raslavjenoj kvasini, pa u sve jošter mećale i suve grožđice, kore od naranče i teke kanele. Da bi se cila ta šalša dobro ugustila, u sve bi se usulo i žlicu brašna, pa mišalo kolko triba.

Dolibiti se – primakniti se, došujati se odostraga

Domećati – nadodavati

Donje poje - od Bioca do pozadi Vrpojca, desetak kilometara u dužinu i kilometar i po u širinu; vrilo šibenske duše

Dota – miraz, prćija; a more bit da ko kome u dotu donese i dite (iz prijašnjeg braka ili nako, sa bande)

Doteći - biti dovojno; metnimo li kasti: da plaća dotekne do prvoga (ako će je biti još)

Dovidova! – stari šibenski pozdrav na rastanku, do idućeg viđenja

Drača – suve, bodave grane, šta su se mećale na zidove od poja oli obora, da ih ne bi ko priskaka; kosti od ribe (drača od sitnije plave ribe najboja je za jačanje kostiju, pogotovu kad čejade priđe 50-u, ne triba ići u likara, nego samo isti cilu ribu); prija su ostatke drače davali mačkama i one su je slatko ile, a sad su se i mačke profinile, pa oće samo spizu iz butige, ali više ne vidu miša ni na pedaj od sebe

Drap – svitlo kafena boja, ka od bile kafe

Drćina – dičurlija

Drece - pletenice

Drezga – morska travurda, cvita u pramaliće, vata se za kamenje i barke; kad se suši, radi se to da bi je metnili u školski herbar i razlikovali jednu travu od druge (čujen, da to više malo di radu, nego in samo slike skalaju s interneta)

Dricati – izravnati, centrirati

Drito i roveršo – plesti na igle jedan punat pravo, a drugi krivo

Drkljica – drveni štap, s prednje strane kara, na čije se kraje veživalo konje u zapregu

Drob – kad se misli na čovika, onda je to trbušina, pupa s prednje strane criva, drobina; a kad se misli na janjca oli telca, onda su to u jednu ruku njijova criva, a u drugu koprtlje

Drop - ogrozdina, iz ociđena masta ("Vino moje, pokojnoga dropa, svak bi pija, niko ne bi kopa!"); od dropa se u kotlarici peče dropjanica, pa čin teke upočine, uliva di triba

Dropjanica - komovica

Duga – zakrivljeno lebro od bačve

Duperavati – (od tal. adoperare) upotrebljavati, koristiti

Durati – trajati (izdurati, otrpiti, izdržati)

Duši ga – kaživalo se to za čovika, koji je svako malo palija španjulet, pa je puno kašja, jedva puva i svako malo ostaja brez arije, jerbo ga je dušilo

Duzzina - tucet, dvanaest

DŽ

Džak – vrića

Džumbus – nered; podvala

Đ

Đaka – dulja jaketa, kapotić

Đelat – sladoled

Đelož – jubomoran

Đendar – pulicjot iz prve Jugovine (najpopularniji je bija đendar Đuro, a poslin ga je u drugoj Jugovini zaminija jedan šta je govorija: "Ne grupiši se!", "Raziđi se!", oli "Siđi s biljke!")

Đendinjera – kar sličan gosposkoj kočiji, s federima, da ne bi putnicima za vožnje bubrizi otpali na cestu. Š njon se nije išlo upoje, nego je služila samo za finije stvari: za vinčanja, za ići na Veliku Gospu u Vrpojac, na sajam sridon u Drniš ili do Skradina. Ovo me sve vratilo puno godina unazad, kad san se s mojima, ka dite, vozija ostraga, na karu punon grožđa, iz Gornjeg poja, od Dubrave prama Jurasovoj česmi, ma s karon na željeznin kolima, koji je veselo skaka po kamenčinama i makadamu. Tek kad bimo se dočepali asfalta na Gvozdenovu moga san uzdaniti: Fala ti, Bože, šta si mi sačuva oba bubriga! Jerbo, nismo se to bili vozili u đendinjeri, nego u karu.

Đentila peršona – ujudna osoba, koja je sa svakin lipo, ma makar i falšo

Đeš - gips

Đilet - prsluk

Điravanje – šetanje gradon gori-doli i tamo-vamo. Zlatno vrime điravanja u Šibeniku bilo je od početka 1960-ih do sredine 1980-ih, kad su svakog dana, prija podne i pogotovu od

pridvečer pa sve dok je bilo svita, na stotine i stotine naših judi điravale Pojanon, Kalelargon i cilon rivon.

Đoga - jača, krupnija ženska

Đovanoto - mladić (a zna se tako, u prolazu, kasti i starijen čejadetu, da se tren nasmije, oli čoviku u najzrilijin litima na pazaru, ako se zagleda u štoko skupjega, pa ga pitaju: "Mladiću, oćemo li ova dva lipa maca šparoga?!")

Đubar - magareća oli konjska balega pomišana s judskin izmeton sa čučavca, pa pokrivena lišćon od smokve ili loze, travon iz vrtla i slamon iz štale. Grni se pinjuricon, svaki se dan miša i privrće, a poslin čin sazrije, nosi u poje i u vrtal, za gnjojenje. Ne smrdi puno baš zato šta se vaik miša s novon slamon. Ma, za onoga koji je nevajalac, isto se more kasti da je đubar, jerbo i je đubar.

Đugum - bakreni sud za vodu sa širokin grlon

Đuveglija - mladoženja

E

Eeeeeee-naa! – fermavanje konja, da iz laganoga kasa stane na mistu, dok mu se ne zapovidi šta će daje

'Enti Iruda! – jedna od najlaganijih beština, koju su mogla duperavati i dica, a da ne dobiju inkapeladu

Evala (tur. ejvallah) – doista, bogme; i danas najpopularniji pozdrav među Šibenčanima vanka grada: na Prigradu, u Varošu, na Škopincu oli na Plišcu i u Mandalini, ka i u svin mistima pozadi Šibenika; jerbo je vanka grada naš svit sta najviše po plemenima, u povezanin oborima, pozdrav nad pozdravima je glasija: Evala, rode!

Ežato - uredno, elegantno, poslagano s pomjon

F

Faca – lice, a puno važna faca je sviman poznato lice; kasti kome "sve u facu", oli sve mu sasuti drito u facu, oće reći - kasti mu šta ga iđe, brez dlake na jeziku

Faćkati – šarmirati, privlačiti, lantati, bacati očade, nabacivati se

Fafarinka - koštela

Fagot - teret; bagaj

Fakin – nosač, vozač karijole (preteče taksija); najpoznatiji: Koka, Tripe, Čuklija, Pulenta, Petrić; nestali s pojavon trokolica kojima se i u Staron gradu more doći i do najtisnijih ulica

Falda - pjeta, grišpa na kotulu, nošnji oli na bluzi; šekada ih je svako malo šumprešavati

Falinga - greška

Falša juva – juva iz karte; za koga je - dobra je

Falše čejade – čovik brez morala, koji bi ti laga fišo u oči i metnija ti ga di stigne

Farabuto – vragolasti, dešpetožast mladić, **funcut** (naziv za navijače NK Šibenika)

Fašica – zavoj, za ofašati se

Fatureta – posal sa strane, na crno, koji svakon dobro dođe, jerbo "posal je posal, a fatureta je fatureta"

Favete (di morte) – slatko za Sisvete i Dušni dan (bajame, jaja, cukar)

Fažoleti – tako su samo u Šibeniku prija zvali mladi važol, koji bi skuvali s dva-tri kunpira, pa začinili s kapjon maslinova i zrnon soli; ko bi tija, doda bi i narizani češnjić luka, pa da mu tilo posli uživa dok upočiva (misleći na poidene fažolete); najvišje pomaže onima šta imaju cukar, jerbo ga skalaje

Febra – tjelesna, povišena temperatura (jerbo je Febris bila rimska božica febre); ne liči se pirulama, nego s puno vode, koju triba piti i šnjon se nalivati i polivati, pa da se febri samo tilo suprotivi i nadjača je; ko tako radi, mora imati pacijencu, jerbo se febra vodon ne skalaje u po ure, ka sa pirulama, ma zato poslin čejade ne pati od debulece i male snage

Ferata – željeznica, sve do prije malo vrimena bila je glavna veza Šibenika sa Zagrebon i cilin sviton, ali je svaka đita u bilo kojen smjeru zapinjala na Perkoviću; ili bi ferata iz Zagreba okasnila u Perković, pa bi lokalac otiša prije pešest minuta, po redu vožnje, i onda ga se čekalo uru-dvi da se vrati, ili bi iz Šibenika poša na vrime, ali je oni iz Splita kasnija, pa se u Perkoviću čekalo i čekalo, da je i samo ime Perkovića za Šibenčane postalo i druga rič za čekanje. Na pitanje umondurenima: «Ka' će doći?», čuli bi: «Ka' dođe!».

Ferma - ukosnica

Fermati - stati

Ferše – kozice, kad se cilo tilo ospe crvenin pujicama, koje svrbu ka sam vrag, pa triba koju kanavaču namočiti u kvasinu i dobro ih kvasiti, dok svrbež ne kala, pa svako malo jopet, dok ne prođe samo od sebe, i cili vrime puno, puno piti vode i kvasine (likara se za to ne zove, jerbo on ni sebi, da se ospe, ne bi moga boje pomoći)

Feta – kriška, od kruva oli od cate i čentruna

Figurin – modni časopis; njega najvolu gledati ove šta su se iz čista mira pogospodile, pa ne bi više tile da u njima ko gleda Vlajne, nego Sofiju Loren oli Gretu Garbo

Fikati – ubaciti, turniti

Fila – red, u koji vaja stati da moreš ujagmiti štoko vridnog oli ritkog, pa bi naš svit zna stati u filu za uvatiti štruc kruva, oli za cukar refužo, oli za kartu za kino Tesla, oli za luganige

Finćukast – i puno, i pomalo fin; to more biti i čejade i šta bilo po kući i vanka, ako su lipi za oko, a na svoj način od svega stoju teke podalje

Fišćuk - zvižduk

Fišo – drito; gledati fišo u oči

Fit - najam; a **fitoval** – podstanar

Fjaka – kad čoviku tolko padne život, da mu nije ni do česa; gora od fjake je samo **njifa**

Fjok – petlja (sa špigetama, kravaton, ukrasnon kurdelon)

Fjuba - kopča (rečemo, na cavatama)

Flegma - mirno čejade, ladne krvi, koje ništa ne more uznemiriti, pa se za jedne takve zna kasti da niti smrdu, niti mrlišu

Fločavati – podmećati, kalavati

Forca - snaga; ma, ako ćemo se među se dobro razumiti, to rečemo manje za forcu cilog tila u mladosti, a višje za snagu odozdol, koja većen dilu našeg svita ne da mira ni na samrtnoj posteji

Formaj – kopča za kosu

Fortica - tvrđava; u Šibeniku se prija, tako u jednoj riči, od svih tvrđava zvalo samo forticu svetoga Mijovila, koju je kroz najveći dija povisti puno njih zvalo i Kaštel

Fortuna (bure) – zapuv, reful koji sve nosi; najgore su bure u marču (pušu 7., 17. i 27.), jerbo koga ne odnese prva, odnese ga druga, a koga ne odnese druga, odnese ga treća, a koga ni treća ne odnese, more zafaliti Bogu (a svetome Anti, šta je u Konalu, upaliti sviću) šta mu je da da još teke uživa

Foša – jarak, rov, meteriz

Fotati – smetati; „Šta me fotaš?“

Frajati – obilato isti i piti, bančiti; takih frajavanja znalo je prija biti i po bratovštinama

Frakadele – ukosnice; kad se duga kosa stegne u drece, pa savije ukrug ostrag glave, u kunkun, mora se učvrstiti frakadelama

Franca - sifilis, "francuska bolest", jerbo je doša s Napoleonovin soldatima; za čovika oli ženu, koji bi se osuli, znalo bi se kasti da su se ofrancavili

Francete – šiške na ženskoj frizuri

Fratarska juha – od tri mesa (košćati dija pivca, teleći rep i janjeći gnjat), kolko god svit mislija da sirotinjski fratri i pustinjaci ne znaju šta je dobro

Fregati – tvrdin bruškinon i vodon prati pod, skale ili brod; a more se ofregati i koje čejade, pa da čuje šta nikad nije čuja

Fregula – bokunić, za metniti na jezik

Frenje – staklene i plastične, ukrašene kuglice za venjavanje, a prije toga i za kastaš-klamprst (klamprst je tute ime za pedalj), i za izbič

Frigano – prženo na uju; a **prifrigani** moru biti i šnicel, i feta balancane, kad ih kuvar zaboravi na vrime digniti s vatre; a more biti i čovik, koji vaik misli jedan potez unaprid

Friškeca – ledeniji zrak

Friškina – svježina (ribe, mesa, voća, povrća); zna koji put i smrditi, davati na friškinu

Fritula – od tal. frittella, uštipak, frigani komadić tijesta, krajica slatkog; ima li šta lipše za mali i veliki Božić, za Staru godinu ili za Uskrs, i za bilo koji svetac u godini, kad se čovik uželi toga blaga, pa još ako ima koga šta ga zna napraviti kako triba

Frli-frli – kacavida za zavidavati španjulete na nove grilje

Frnjokula – udriti koga srednjin prston, najprvo zategnutin između palca i kažiprsta, pa naglo otpuštenin, po ćiverici oli tintari (glavurdi); šta je glava šupljija, to jače zazvoni

Frontin – obod od kapelina koji čuva čelo (tal. la fronte) od ledene bure oli od zimskog sunca šta tuče drito u oči

Frušta – bruštulin, za peći sirovu kafu povr komina; osin šta služi za peći sirovu kafu povr komina, dala je ime i malešnon biču, koji za razliku od kandžije, nije po sebi ima užlje, pa su se šnjin tukla manja dica po nogama, a i muve di god bi naletile

(Prvi) **frut** - ranke, prvi plodovi nekog voća; prvi frut barakokula, voćaka, grožđa oli smokava

Fudra – podstava (za kotul ili jaketu); **fudrati** se more odjeću, a more i kojeg čovika, pa mu štoko turniti u žep ka fudru oli mito

Fukara - niko i ništa, grezzo i nedokazivo čejade; triba se držati šta daje od takvoga, jerbo bi te privarija na oči

Fumati - pušiti španjulete, paliti duvan, bacati šolde

Funcut (od mađ. huncut) – škagaco, berekin

Fundač – talog od bile ili crne kafe; ni njega se nije bacalo u kanalizaciju, nega bi šnjin jačali đubar, jerbo se pročulo da dobro tira uši i ostale beštijice s lišća u vrtlu

Fuštanja – flanel; trgovalo se šnjon u Šibeniku jošter od 14. Stolića

G

Gabina – kabina na Jadriji: ganac za robu, vrata, stolić i ništa više (pa gledati ko se još okolo skinija u bikine oli u mudantine, i sliči li na šta)

Gaće – nisu to mudante, nego hlače, a **mudante** su - gaćice, dočin su **mudantine** - kupaće gaćice

Gaja – red loza, uzduž ili popriko, po kojen se vinograd, gaju po gaju, i kopalo, i rizalo, i gnjojilo, i plivilo, i škopilo, i - trgalo

Gak – koji je brz za poisti šta bilo, u svako doba, ki galeb

Galetina – keks; moči se u bilu kafu oli u prošek

Gambati guje – tražiti ih i vaditi uz rivu, za ješku; dobro je za ladnijega vrimena na nogama držati trumbe (jerbo, inbrokita dolazi od nogu)

Gambela – limena posuda za spizu; jedni je spominju ka porciju, vojničku porciju, iz koje se ilo s nogu; drugi u njoj vidu i portaprance, jerbo se na noge (tal. gambe) išlo gambelon po spizu u koju oštariju (ka šta su jedno vrime bili restauracija "Rijeka" u Masnoj, oli "Čikola", ka bufet šta je bija ozada Grandešove kuće) ili kome nosilo u gambeli iz svoje kužine, ako je bija bolestan oli za ništa

Ganac – kuka (za ociditi ribu, za obisiti pršut); znalo se tako reći za muškoga, koji gleda da svako malo zaganca drugu žensku (samo, moga je taki, kažu, to s fureštama, a ne s našima)

Ganjc nove – skroz naskroz nove novcijate (rečemo, postole)

Garbun – ugljen

Gardelin – češljugar

Garzunica – mala šta kod šalturice uči šiti

Gažjati – prošiti koncon oli napraviti pjetu

Gingulica – uspavanka

Giza – livano željezo

Gnjat – praslav. kost s pupon od kolina do čička, i u čovika i u beštije, a najslađi je od janjca i od telca i prasca

Goba – grba; kru ne smi stati na gobu

Goldun – a ko se šnjin pomoga; neka ga sebi meće oni koji ga je izmislija

Gondula – to nije ona šta se šnjome vozu po Veneciji, nego su tako Dolačani znali zvati svoju drvenu barku s ravnin dnon, šta je išla na jedno oli na dva vesla; kad bi koje dite skočilo u njijovu gondulu, pa je za dešpet počelo ljuljati livo-desno, znali su s ponistre zagalamiti: "Pušti moju gondulu i aj ća, dok ti nisan doli doša!" Barke su imale i druga imena: brod (imenica muškog roda!), i kaić (ako je barki osićena krma), i gajeta, i bracera, i već kako je ko šta tija zvati.

Gonjaj – 2370 m2 oli kvarat ektara, oli dijanica od ijadu loza

Gospe-marke – glava–pismo (lice i naličje kovanica), igra pogađanja

Govnu brat – čovik koji je niko i ništa, kozji brabonjak, govno od pasa

G'ozd - g'ožđeni, žejezni šumpreš, koji radi na žeravu iz špakera; dok nije bilo struje, žene bi i liti šumprešavale g'ozdon, na žeravu priko koje bi se, na gradejama, u isto vrime peklo lokardiće

Gracjoža - mila

Grafun – kad ko koga zagrebe noktima po koži, napravi grafun (koji put do krvi); ma, grafun more biti i željezna naprava sa 5-6 kraćih klinova, koja se za poledice mećala na postole, da se čovik ne popuze (zvali su ih i krampunima, ali i cvekama, makar su cveke, izvorno, brukvice sa širjon glavon, šta su se zabijale u šjolu da postole duje traju; najboje cveke su bile na soldatskin cokulama)

Grakniti – stati (oće reći, početi) najedanput galamiti, ki vrana

Granča – užegla masnoća (uja ili pancete, ili ne-daj-Bože pršuta); ma, more se to treviti i ženskon, i muškon, kad s vrimenon ogrančavu

Grandeca – umišljenost; patiti od veličine; pucati navisoko; umisliti da ti niko nije ravan

Gratakač – ribež (za sir oli za rodakvu, a dobar je i za gratati jabuke, kad se radi štrudel)

Gratati leđa – to se radilo starijin judima, kad bi in molala cirkulacija, oli ako se ne bi prali niko vrime, pa bi in kožu izgriza pot. Ako bi se gratali sami, onda bi se oslonili na štoko tvrđega (ka i magarci), oli bi uzeli koji matrak oli pošadu, pa udri, sve dok se ne bi raskrvarili.

Greba – ono šta bi se u kuvanju uvatilo za dno teće, a ne bi zagorilo, pa ga je bilo slatko strugati i pojisti. Tako je bilo sve dok se kuvalo u starin, priko svake mire, duperavanin tećama. Ma, poradi toga bi se znalo kasti i ovo: kad kuvaš, ne ajde daje od teće, ne ćakulaj okolo, ne zvirtaj priko zida, nega vaik poteke mišaj, da ne uvati odozdol i ne počne jošter i

zagarati. Jerbo, kad zagori, onda cili ručak moreš baciti prascima i kasti da danas Gonge bili kužinu.

Grezzi judi – sirovi, ima ih i bez škole i s diplomon, nije za biti šnjima, ali in je teško uteći. Koji put bi ti sve dali ali i uzeli, i najgore je šta su sve grezziji šta su stariji, pa su teški svima, a i sebi.

Gribja – uski prolaz u vrtlu između dvi lije, zasađene svakakvin zelenjen

Gricule – ježurci, trnci, kad se sva koža naježi

Grijati (guzicon) **katrigu** - učiti sve dok se ne utuvi u glavu; više uri bubati; najviše bi tribali guzicon grijati katrigu oni za koje nije skula, nego štoko grezzije

Grilje – drveni prozori kroz koje ulazi arija, a ne mora i sunce, kad se teke stisnu (ma, jopet se i kroz njih vidi i čuje sve šta se događa vanka; a drveni prozori koji ne puštaju unutra ni ariju ni svitlo, a ni glasove s ulice (ako se ne naperu oba uva) su **pune škure**

Grintati – čangrizati, povazdan ronzzati i prigovarati za sitnice oli kome po glavi tući orase

Gripeta – ime manje lađe, koja se od sredine 14. stolića gradila u prvon šibenskon brodogradilištu, šta je bilo kraj današnjih mandroća u Docu

Gristi se – živcirati se (a za koga i za šta, a?)

Grišpe – nabrane rige od škicavanja (robe ili kože)

Gromila – rpa stina oli škalje

Gruvati se - isto šta i grudati se, čina zakija, pa se nabacijati balotama sniga; malo puta u životu tu sriću doživi naše čejade, pa se, čin zakija, s najvećin vesejen podjednako gruva mlado i staro, pametno i inšenpjano

Gubica – njuška (od beštije) oli lice (od čovika); „Ne zna se šta mu je gubica, a šta guzica.“

Gća – pamučna majica, koja za razliku od majice na špaline (ili tirake), ima kratke rukave: kad je pletena od vune i s dugin rukavima, onda se meće čin zaladi

Gudac – žohar, popić

Gudin – mladi praščić, dojenac

Gulož – alapjiv; čovik koji ide ka zameten

Gumati – mljackati, ali i trpati u se

Gunčav - slabašan, ka teke betežan, koji pari ki da je uša u se oli se skroz usuka

Gungula – buna, buka, vika, dernjava, nered

Gurla – od tal. gorla, još od kraja 15. Vika, kameni žlib oko krovišta za odvod kišnice i svake mokrine s kupa

Gusterna – bunar, zdenac

Gušt – užitak; ajme, judi, lipo li je!

Guštati – more značiti koštati, stati, cijenu nečesa ("Guštalo me po plaće", oli "Guštalo me živaca i živaca"); a more značiti i uživati Boga svoga, u moru oli u čijen tilu ("Ajme, koji gušti, Gospe moja", oli "Svitu, ko ove gušte more platiti", oli "Koja uživancija", oli "Ajme, ubiće me ćaća, kad čuje!")

Guvno – gumno, di se u poju vrši žito; a prija malo vrimena san od jednog našeg na pazaru čuja da Šibenik više nije grad, nego guvno (po kojen blago gazi nemilice, dok ga skroz ne satare)

Gvante - rukavice

Gvantijera – ukrašena, more biti i srebrena, taca za pribacivanje bićerina ili čikara s pićon ili kafon i kojon galetinon iz kužine u tinel

H

Hotel Krka – ka Grand hotel Krka otvorija ga je prvi vlasnik, Frane Crljenko, a novi mu je, od 1923. pa sve do nacionalizacije iz 1948., bija Marko Jakovljević, šta je sta u palači Divnić kraj Medulića, di poslin 1958. - jerbo nije ima dice - više nije živija niko

Huliti – špijati kroz ključanicu

I

I! – Najkraća rič na svitu, a imperativ, zapovid, prija nego šta iđe inkapelada oli pijat iđe kome drugome

Ibrik – bakreni oli keramički, ukrašeni sud za vodu sa zaklopcen, iz turskih zemana

I' ku 'ragu – najkraća verzija od «ajde k vragu», i to «kolki si, da jesi»

Ijada - tako se do 1990. po naški zvalo 1000, koju smo prija puno vrimena priuzeli od starih, antikih Grka, pa infišali da je to od Srba, i onda prišli na tisuću, ka da smo od Rusije

Imbarkati se – ukrcati se (u barku), naći utočište, da te drugi 'rane, prikrpiti se kome

Impešta – zaraza, najčešće spolna; pod tin se unazad 220 lita najprvo mislilo na sifilis oli na francu (jerbo je vamo najprvo došla s Napoleonovin soldatima); a antikrišti su znali beštimati, ka zadnje zviri, spominjući inpeštanu ovu i onu

Inaditi se – tur. prkositi i svađati se priko ponistre oli zida i terace, pa ne znati stati, nego skrikati ki vrana; jedan naš je zna kasti: "Ako 'š se inaditi, eno ti tamo moja žena, pa se šnjon inadi, a ako 'š se tući, tu san!"

Inbaždati – šenjati koncon da se znade di triba učiniti pjetu, a di prošiti

Inbotija – zimski pokrivač od vune ili perja

Inbrokita – bronhitis; uvati čovika kad skvasi postole, prikladi se i neće da dva dana stoji kući na miru (prija se nije znalo za viruse!), nego i s febron iđe vanka, pa mu se sve otegne i more baciti i na pluća; protiv inbrokite triba puno piti vrućo (čajeve od kaduje i mente), pa meda i lemuna, i povr svega još maslinovin ujon dobro namazati misto di su ispod bronkiji, pokriti ga kojin starin vunenin džemperon i leći, zamotati se u inbotiju, glavu utirati pod kušin, skroz se priznojiti, i puštati da posli sve purga vanka

Incukati se – smesti se, pa stati u mistu i ne znati naprid

Indoravati – pohati, dok se ne pozlati; najboja je za indoravanje pupa od tuke, pa onda od pilića (ako je beštija naša), pa tek onda od teletine; zeru se meso posoli, pa umiša u brašno, pa onda prođe kroz tučeno jaje i najposli itne u prezlu, izvaja, pa u vrilo uje; ne smi puno požutiti, nego da ima zlaćani kolur, da je jednako lipo i za isti i za viditi, i da se jednako lipo topi u justima, ka i u duši

Infišati – umisliti na bolest, ili da ko koga prati, ili u kakvo zlo i ludost; to u šta inšenpjano čejade infiša zovemo **infišacija**

Infetati se – zaraziti se

Infotati se – naljutiti se

Infreš – odblisak sunca od cakla

Ingord - čovik koji je puno ponosit na se (napuvan tolko da ti ga se gadi treviti)

Ingropati – zaužljati, zamrsiti (špage, tunje, criva), da ih poslin ni Bog ne more raspetljati

Inkanat – bankrot («otići na inkanat»)

Inkapelada – škopula po tintari; najpopularniji šport među drćulijon, kad trojica iđu za jednin, pa ga jedan inkapela, a svi posli mašu rukama i krevelju mu se, a on ne zna koji ga je klepnija, ma jopet ne more protiv sviju; izvorno je to bilo nabacivanje male cime na bitvicu, za vezati barku

Inkarat - žbuka, šta se meće priko petuna, tikula oli bloketa; kad počne otpadati, onda je klačada

Inkolati – kolarinu, ogrcu ili košuju, da stoju ukočeno, bez ijedne grišpe

Inpantano – neriješeno; kad oba na briškulu imaju po 60 punata

Inpjantan - iznenađen

Inšempjano čejade – bleka, lule, budala, tudum; more to biti sam od sebe, po raci, a moru to i drugi učiniti od njega, ako in se da

Inšoma (dela šoma) – ukratko oli: i onda, per fine, štaš ti viditi (lipa poštapalica za završnicu razbanzzavanja)

Intak – cok za ošoto bačve, da ne otpuze

Intaulati se – upisati se u vlasništvo

Intimela – jastučnica, navlaka za kušin, more biti liša i rekamana, bila i na rige oli skroz u kolurima, ditinja i za čovika, s prave i sa krive bande, puna pota, a i friško oprana i šumprešana

Intrade – tako su Dolačani zvali svoja poja (na Srimi, s južne bande Prukjana i kraj Šarine mlinice uz Zaton)

Iskalacati se – jedva dospiti skalati gaće, pa čučniti i oćutiti ledeni pot na čelu, ali spasiti se

Iskoprcati se – iskobejati se, okopetati se, sam se škapulati iz nevoje

Iskoprljati – posli duljeg traženja i mišanja, s dna ormara izvući šta se tražilo

Isporaviti - nadigniti oli ispraviti damjanu oli bačvu

Isukrst - tako su Šibenčani zvali Isusa Krista jednin imenon, jerbo nisu mogli razabrati šta mu je ime, a šta prezime

Izškovaletati – okefati, oštracati, dobro ofregati, reći kome šta mu iđe, pa i priko više toga

Izšvogati se – izživiti se, ispucati se, puštati si oduška (općenito), a more se to učiniti i kontra koga bilo, pa se onda kaže: „Poslin nego šta mu je digla tlak, iša se na njega, jadnoga i nevojnoga, izšvogati.“

Izvampiti – izlapiti, ostati brez pameti

Ižinj – izum

J

Jacera – nije samo zimica (koja uvati čovika kad zimi legne u ledenu posteju), nego se tako zvalo i armerunić u barkama, od duple zzinge, di se mećalo i štange leda iz Jurasove ledare u Dragi, da se riba, dok ne dođe u kraj, ne usmrdi

Jačmer – prišt na očnon kapku; izbije kad ko štoko prija izlaže oli reče protiv koga, oli se ne udovoji koja žeja nosećoj ženi; liči se da se kvasi kamomilon, pa kad sazrije, pričepi s dva nokta, da više nije na sramotu

Jadrija – gradsko kupalište, čije žile sežu u 1921., kad se na divljini otočića, na kojen je bila crkvica svetog Andrije, skupilo prvih 20-ak dioničara (među kojiman i Ive Jakovljević, čiji dekumenat o dioničarstvu još iman u veltrini u Docu)

Jagmiti se – turati se ko će se prvi česa dočepati; prija se naš svit jagmija za refužo brašno, cukar oli za japanj, a sad se jagmu za parcele oli za požicije s kojih se moru boje mašati

Jaketa – jakna, gornji dija veštita

Japanj – vapno (dobar i za kome ga zaitniti u facu, ako reče šta naopako); najboje se u svoje vrime prodava u Kronjinon magazinu, za kojeg znadu i današnja dica, kad oće da in autobus stane u Crnici, kraj Kronjinog magazina (kojeg tamo nema dobrih 70 lita!)

Jašterica – kad ti se na jeziku ugnjoji mala žližda i boli ki vrag

Jetrva - žena od brata

Jola – i veslački, i jedriličarski brod

Jordamiti se – po turski, držati se ingordo, ka da ti niko nije ravan

Juja – ljulja, posteja za malu dicu

Jušto – točno, baš tolko, taman, na miru

K

Kaban – za razliku od kaporana, zamalo je dug skroz do zemje, a ima i kraće rukave i kapujaču. Od stupanog je sukna i jači je od najgore zime, pa mu njanci skradinska bura ne more nauditi.

Kacavida - izvijač

Kadena - debeli lanac za leroj, na krožetu

Kad iz nike mire - iznenada, najedanput, kad se niko nije nada; tako se uz ovu lipu našu poštapalicu domeće konču svakoj napetoj štoriji, da ti srce štrecne i da više ne znaš di si, dok ti se sve ne reče

Kafena – smeđa boja

Kain – služi za umiti se ujutro vodon iz brokve oli s kamenice; dobar je i za topiti noge, ka i za topiti bakalar (šta je boje, nego da ga se, jadnoga, tuče macolon)

Kal – prama tajanskome žulj; kad skroz otvrdne, nema druge, nego svako malo topiti nogu u more oli u sić dobro zasoljene mlake vode, pa kal strugati kojin šupjikavin kamenon, oli načiniti bužu povr njega na postolu oli cavati

Kalafat – meštar-marangun, koji začipa buže na drvenin barkama, a more biti i fini meštar, drvodjelac-brodograditej

Kalamita – (tal.) magnet, gromobran

Kalati mu ga - spuštati mu ga, podvaliti mu oli uvaliti, oli kasti mu šta ga iđe, a da se više ne more snaći

Kalauz - vodič; u prvo su vrime tako Turci zvali ajduke, Morlake i Vlaje, šta su za njih izviđali za plaću, a poslin su svi tako zvali svoje ratne vodiče, pa najposlin ključinu za nasilno otvaranje vrata oli, po naški, ramandelu

Kalcete – kratke vunene bičve

Kaldaja – prostor u špakeru na drva, za zagrijavanje vode

Kalelarga – u doba Mletačke Republike, u Šibeniku se zvala Ruga de' Greci oli Ulica među dućanima, pa poslin Široka, pa između dva svitska rata i poslin 1991-e Kraja Tomislava, a između 1945. i 1991. Ulica 12. kolovoza 1941. za sićanje na odlazak Prvog partizanskog odreda u borbu protiv okupatora i njegovih domaćih marijoneta. Zaludu su joj minjali imena, jerbo svit je odvaik zove, ka i danas - Kalelarga. Najnoviji došljaci zovu je Donja Kalelarga, a Gornja in je naša lipa Masna ulica. A ima ih šta je zovu i Liva kalelarga, jerbo da in je - kad salazu ugrad od Pojane ka od parkinga - Masna - Desna kalelarga. E, lipi naš Šibeniče!

Kaliger – postolar

Kaloper – tur. cvit; mi tu rič najviše duperajemo za cvit od kaduje

Kamara - od tal. soba, di se leži

Kamarin – sobica oli mala ostava, najčešće ispod skala, di bi se iza koltrine odlagalo i ono šta čoviku triba i šta mu nikad neće zatribati, pa samo skupja prašinu i ruzinu

Kamarjer – konobar; bija je jedan iz 1960-ih u otelu Krka, koji bi, kad bi mu liti znalo naletiti više njih u isto vrime, pa bi jedan koktu, drugi oranžadu, treći pivu, četvrti kafu i svi daje tako redon, kaza režolutno: "Ili ćete svi isto, ili niko ništa!"

Kamenica – u puno težačkih kuća, sve do 1960-ih, vode je iz gradskoga vodovoda bilo samo na kamenici u oboru; zato je kamenica služila i za oprati pijate, i za oprati ruke, i za gumon šnje polivati vrtal, i za uzeti vode za kužinu oli priko noći za u brokvu u lavamanu, a najmanje za istovariti masline

Kamiš - po turski, trstika, a i drvena tubica od lule; kamišari su bili judi odazgara, šta su po cile dane iz kamiša potezali duvan i svako malo napadali karavane i bogatiji, pošteni svit; kad san ja počeja pušiti, baba sa Škopinca me je, poslin nego šta mi je prilipila triščetinu, priupitala: "Jesi li to odredija ići u kamišare, a?"

Kampana – suknja koja se širi prama doli

Kanape – počivaljka za ćakulu i za popodne prileći

Kanata – kad je prodaji koje lipe robe (vina, uja, žižula…) kraj, mi znamo kasti: „Kanata, još ovo i nema više!“

Kanavača – krpa za kužinu (more se napraviti i od rasparanih lancuna ili od koje izderane košuje)

Kandelir – svićnjak

Kandžija – po turski, bič, korbač (sa 12 kožnih krakova, punih užalja)

Kanela – špina za istakanje vina iz bačve. Udije se u bužu na bačvi, koja se zove špinel. Ko se more sprigniti, more odma ižnje potegniti. Širja buža na uzdužnoj dugi zove se tapun, koja se širjin čepon, tapunon, zatapuna, da vino ne more vanka.

Kanoćal – dalekozor

Kanpana – prama tal. campana, zvono; ma kad je rič o kotulu a la kanpana, onda je rič o ženskoj suknji u obliku zvona; kad je rič o fuzbalu, onda je to balota, visoko nabačena u 16-erac, koja u ariji čini tupo-trokutasti luk u obliku zvona

Kanpanel - zvonik

Kanpjun - redikul, kojeg drugi vataju u đir, a on misli da je pametniji i jači od sviju nji', pa se ne zna više zaustaviti

Kantar - vaga

Kantinela – drvena letva na kojoj na krovu stoji red kupa

Kantun – kultna mista u Varošu, na Škopincu i Plišcu, s kojih se moglo viditi ko prolazi, di iđe i šta je koga tokalo (pogotovu dok su sprovodi išli od kuće). Kad čejade viri iza kantuna, onda vanka isturi samo glavu i po ramena, a sve drugo drži pozadi kantuna. Muški, kad viru, držu obe ruke na guzici, a ženske samo jednu, dočin kažiprst i palac druge ruke držu oko justa, da svak vidi kolka ih kurjožitada drži.

Kantunal – noćni ormarić, uz krevet; služi za na njega metniti žvejarin, pinjatu s vodon za obnoć, koji dragi libar oli molitvenik i šteriku oli kandelir (ako smo jošter u 19. stoliću)

Kapelin – gosposki i činovnički šešir, a klobuk je šešir na težačkoj glavi (slamnati za u poje, a od štofa za zimu oli za izaći ugrad, oli za kome u sprovod); niki težaci su nedijon znali na glavu metniti i šubaru, sa zeru uzdignutin obodon

Kap'ca - od kapsa, lijes (od zzinge ili obični)

Kaporan – zimski ogrtač od debele čoje, s vezicama na prsima, ma brez botuna i kraći od kabana. Nije ima kapujaču (ka šta je ima kaban), a namisto rukava ima je dvi buže za isturiti ruke. Ka i kaban, grija je i po najgoroj zimi, a ništa mu nije mogla ni skradinska bura.

Kapric - znalo bi se kasti: neću ti priznati da si u pravu iz čistog kaprica, šta će reći iz tvrdoglavosti i mušićavosti, jer - neću i neću, i šta mi moš!

Kapula – od tal. la cipolla, crveni luk

Kapunjera – drvena kućica za kokoše i pivce. A isto se reče za malešnu, tisnu kuću za zadnju sirotinju.

Kar – voz na četri, u prvo vrime drveno-željezna, a poslin gumena kola, koji su potezali jedan oli dva konja, oli konj i mazga. Do kraja 1960-ih imali su gvožđena kola, a poslin od gume, da ne bi finijin putnicima za vožnje bubrizi otpali na testu. Nestali su, jerbo nisu mogli izdržati konkurenciju kamijona.

Karatel – duguljasta manja bačva (još manja je karatelac)

Karavane – u turska su vrimena iz grada prama Bosni nosile sol, sukno, maslinovo uje, osušenu ribu, smokve i kaštradinu, a u povratu donosile žito, stoku, sir i med; kirijaši su bili Vlaji

Kargati – opteretiti, nakrcati

Karijola – preteča taksija; na dva gumena kola, s dvi spojene ruče i portantinon na koju bi se mećali kuferi, armeruni, frižideri, zelenje za pazar, sve samo ne judi (oni bi uz karijolu išli na noge); gurali su ih i Pulenta, i Koka, i Tripe, i u zadnje vrime Petrić (samo za banak na Maloj loži). U ono vrime svi su imali registraciju, pa in je broj sta na rašketi, da se poslin nezadovojna mušterija more žaliti majci Božjoj i svetome Anti.

Karik – jaka karta, koja nosi puno punata

Karital – samilost

Karitula – zapleteni kolač dici za Uskrs, od istog je tista ka i pogača, a u obliku maloga diteta u bauti, s glavon od pravoga jaja

Karota - mrkva

Kartaške igre u tovernama - briškula, trešete, kimeno, trijumf, trentun, šetemezzo, aši, mauš. Ko izgubi, sviman plaća litru, oli ono za šta se igra. Dok se mac karata moglo kupiti samo u Trstu, tovernaški bi se maci znali tolko izlizati i dešvati, da je bilo igrača koji su znali

svaku kartu pripoznati i s leđa. Oni šta bi okolo kibicirali, nisu smili davati nikakve mote, jerbo bi radili britulinići.

Kartulina – preteća SMS-a i emaila, razglednica, dopisnica

Kartuncin - jači konac, namotan na rokel od karte

Kašetin - ladica

Kaštel – utvrda, tvrđava, fortica, kula; ne misli se, kad se reče Kaštel, tolko na forticu svetog Mijovila, kolko na grobje svete Ane. Kad te gori odnesu, nema te višje jedno vrime ni viditi ni čuti. I, di si bija - nigdi, a šta si učinija - ništa.

Kaštig – kazna (u školi je za to sužila zadnja, magareća klupa); za jedne je to bila šibica, koju bi dobili po rukama, za druge stari važol na kojen su morali klečati, a za treće da reću materi oli ćaći da odma sutra dođu u skulu.

Kaštradina – za jedne suva kozletina, za druge suva bravetina (od škopca)

Kašun – sanduk, škrinja

Katabuj - pržun, buža, zatvor

Katanac – brava, lokot

Katriga – stolac s naslonon, a brez naslona je tanburin

Kava - kamenolom

Kavalet – drveni nosač, nalik malešnomu konju, za pilanje drva šegunićen

Kavec - ostatak od robe na metre, retaj od peće

Kažin – javna kuća, «di su one kurbetine zaraživale naše muževe, sriću in vrag odnija jednima i drugima"

Keba – kavez za tiće i tićice

Kebara – reče se za razbacanu (ma, puno privlačnu) žensku

Kela – magarica, kenja, ugota; magarci je najviše štuju, jerbo njima ni jedna nikad nije kazala tamo se daj

Keljiti se – kome, fišo, u gubicu; na, šta mi moš

Kesa – tur., vrećica

Kijamet – Sudnji dan, po turski i po Kuranu; vijavica

Kijati – more se iz nosa kad čovika uvati priklada i kijavica, a more kijati sa neba, i kiša s neba, i susnižica s vitron, i gusti, lepurasti snig, da sve zamete

Kimeno – od tal. chi fa meno, šta će reći odigrati trešete oli treumf, tako da se uvati šta manje punata

Kino Tesla - Ivan Fulgosi je 1921. kupija zgradu, a prvi film "u Đove" pušta se 1932.

Kirijaš - izvedeno od tur. kiridžija, koji je bija čovik šta prinosi tuđu robu karima s konjskon vučon; Varoš, Plišac i Škopinac imali su još i u 1960-ima puno kirijaša, koji su u zadnjin danima natirani da svoja gvožđena kola na karima zaminu gumenima, da bi ih malo poslin satrali kamijoni, šta su in oteli posal

Kite – najvažniji prometni znak u gradu, dok je toverana bilo zamalo na svakon kantunu; maslina - za bilo, smrika - za crno, i borić - za opol. Ko se prama njima ravna, nije se moga izgubiti.

Klačada – otpala žbuka, skida se i puntarolon i čekićon, i jačon špatulon

Klatariti se – besposleno tumarati okolo; to u svoje vrime radi mlađarija, kad izgubi busolu

Klepati – triskati po ušima; najpopularniji šport u pučkoj skuli: ti koji sidiš odozada, klepneš ovog šta je isprid tebe, i kad se on okrene, praviš se da nije tvoj posal, ili ga klepneš sa strane kojoj je bliži ko drugi oko tebe, pa jedva čekaš da se ta dva potuču; **klepac** je bat u zvonu

Klobušac - sve do početka 1980-ih, to su bili vrtli šta su ih držali Stančići (di su sad švore), pa moji Karadžolići u sridi, i uz njih Jakovljevići, kojima je bija prizivak Moko; sve je to nacijonalizirano u 1980-ima (u korist grada, Pošte i Vinarije), u vrime inflacije, pa san ja od babe onda na dar bija dobija tranzistor - tolko je vridila cila nadoknada šta se s pomakon od šest godina isplatila za 10.000 m2 našeg obradiva zemljišta. Sad je tamo Kaufland, u kojen ima svega, samo ne onog blaga šta je jošter 1960-ih pupalo i cvitalo po našen Klobušcu.

Kloniti - more glava na katrigi naglo pasti poslin obilata ručka, a more i cilo tilo, u robi; ma, kloniti se more pametnije čejade od kojeg drugog, inberlanog oli skroz inšenpjanog, da mu ko ne bi reka: a, s kin si, takav si!

Kobulj – veliki grozd

Kocjuto - to more biti dite, koje po vazdan grinta i neće da sluša, nego se svemu i sviman suprotivi

Koćeta – za jednu peršonu, s punon gornjon i donjon stranon

Koguma – grezzija posuda s pokrivalon i šantarelon za otklopiti ga pritiskon palca, koja služi za kuvati kafu od žita i cikorije, za poslin raditi bilu kafu (u koju se ubumba feta suvjega kruva).

Kokodakati – govoriti priko svake mire, bljezgetati brez pameti i ne znati stati

Kokolavati se – umiljavati se (a za šta?)

Kola – lipilo; šnjon se more i **inkolavati**

Kolačina - krpeni krug, šta bi ga naše žene mećale na glavu, da boje moru nositi vidra puna masta, oli đubar, držeći dlane obiju ruku naopako, uz bokove

Ko-la-finta – ka, ajmo kasti, tobože, za fintu, **per la finta**

Ko-la-fjaka – brez ikakve brige, skroz polako, usporeno, fjakasto

Kolarina – kravata, vežije se oko kolara; po njoj su se gospoda tila razlikovati od težaka

Kolet (na pištanju) – ovratnik, ogr(li)ca, a more biti i kolet, koji se skupja poslin sprovoda, za pokriti troškove pokopa, a dava je ko je kolko moga

Kolobari – škuri koluti, podočnjaci, koji kažiju da čejade oli malo spava oli loče, oli mu s bubrizima nije sve kako triba. Kad su oko Miseca, kažiju da bi sutra moglo biti jačeg vitra.

Kolomba – brodska kobilica, šta dunbja, to boja, jerbo to boje drži balancu na valovima

Kolona – bitva (na rivi), za inkapelati je i nabaciti na nju cimu, oli sisti guzicon, pa s kraja loviti glamboče i špariće

Kolpati – kolabirati; kad čovika naglo uvati slaboća, padne mu život i debuleca priuzme srce, pa mu čelo orosu kapje ladnoga, samrtnoga pota

Koltrina – zavjesa, šta visi na bonagraciji (u prvo su se vrime mećale da kurjožasti konšija ne bi vidija šta se pozadi ponistre radi, a poslin samo zarad ukrasa, da svit vidi da je na ponistri koltrina)

Komin – ognjište u starin kužinama, di se ručak kuva u visećen bronzinu na trenogama, povr žive vatre, na drva iz poja (na stare panje oli grabovinu, česminu, maslinu i smokvu)

Komo – veći komad sobne mobije, s tri škancije, ukrašen ručnon izradon, za držati bjankariju i merla. Odozgor, na komu, držalo se svetoga Antu, majku Božju oli koju krunicu. A meni je, dok san ka gimnazjalac noćija na Škopincu, baba na komu držala i bocunić od po litre prošeka, da se šnjimen teke pokripin prija spavanja. Kad bi koji put potega teke više, nego šta je bilo po riceti, zna bi doliti zeru vode, pa bi ujutro čuja vaku pištulu: "Vodnija si, a? Vodnija si, je li? A, mislija si da san ja oćoravila? Šta je tribalo vodniti, a?", s tin da je uz svako pitanje išla jedna škopula, sve dok ne bi uspija pobići i
smijati se poizdajega.

Komoč – orma za konja, oko vrata

Komodin – kantunal, dija mobije šta stoji uz krevet, a uz bračni s obe bande, u visini glava

Komoštre – verige o kojima visi bronzin nad kominom

Konča – mirodije, oli amina od najbojeg dila šuštance u svakoj spizi

Konistra – pletena, manja kofa za pribacivanje zelenja i voća na pazar

Konšerva – ukuvane pomidore do koncentrata, pa prociđene kroz lanenu krpu; sušu se ujesen na dasku oli po širjin pijatima, pa teke posolu i meću u staklenke, koje se odozgora teke priliju s ujon

Konšiluk – susjedstvo u četvrtima vanka Grada, važnije od famije, prvo šta bi moglo šta kasti, pa se prama njemu vaik imalo puno obzira i poštivanja; a prvi susid je bija konšija

Kontati – računati

Kontrada – susret u šetnji, šetalište; kvart za điravanje

Kontreštavati se – suprotiviti se, inaditi se

Kopanja – za misiti kru; lavadura za prasca

Kopravenda – preprodavačica (dok je radija Stari pazar, većina prodavača je prodavala svoju robu, i svi su odreda ružno govorili o oniman šta su prodavale tuđu, nevajanu robu)

Koprifogo – policijska ura (vrime, kad se nije smilo ići vanka), zadnje je u Šibeniku držala Mušolinijeva vlast ("Vrag ih odnija, i ne vratija nikad više!")

Koprtlje – criva, janjeća (za prste lizati, ako ih se zna napraviti)

Kopun – uškopjeni pivac

Korda – električna žica (prama tal. corda – žica), omotana finin pletivon (sad je u modi da je žica za struju u plastiki)

Korteđavanje – udvaranje (a šta to triba činiti; zar nije dosta da se nju drito zapita: čuješ, mala, bil se ti udala?)

Kortežano – gosposki fino

Koslata – bačva u kojoj se čuvala voda

Koštan - tur. visoka trava; bilo ga je obaška tamo di ne bi gazija ni čovik ni beštija

Koštela - fafarinka

Kotlarica – di se peklo rakiju: u Škarice, u Sokola Belamarića, u Tambače, a jedna je bila i na svetoj Mari, u Andrijaša, i još na više mista okolo. Nije bilo lipo raditi oko kotlarice, dodavati, vaditi, cipati drva i sve šta uz to iđe, ali je puno lipo bilo stati uz kotal i vatati one pare. Lipo je, dok ovi peču rakiju, zeru se od njih odalečiti, a primakniti se stolu, di ima pancete, pršuta, jutike oli sira iz uja, pa prigristi i štoko popiti. Pa in, da in je lakše peči rakiju, i - zapivati.

Kotul - suknja

Kotun – pamuk

Kračun – dugi, veliki ključ za zakračunavanje vrata od konobe oli stare kužine s kominon

Kredenca – ormar za stolno posuđe i koju famijarnu sliku

Krepajica – kad bi uvatila kokoš, pa se jadna počela vući po oboru, odma bi je zaklalo, pa na tingul (ma, dodalo bi se u toč vina kolko je tribalo, da izliči jadnu beštijicu); najpopularniji naziv za krepajicu je pipitula; reče se to i kad koje čejade uvati mala snaga oli kakva boleština, pa nije za ništa, nego da se vuče po kući ka da će svaki tren krepati

Krepalina – i pas, i čovik, ako se vuču po putu, ka da su jedva živi

Krešimenat – povišica

(Na**) krkače** – nositi dite priko ramena (pa mu onda puštati da ti se popne i na glavu)

Krodige – kora od pršuta, dade puno šušta u maništru i važol, pa se poslin more cucati s obe bande

Krokanat – prženi cukar i usitnjene bajame, pa sve priliveno mlikon - najboji lik protiv upale grla i svake debulece

Kronjin magazin - ispod Stare ceste (di se kad se iđe od grada prama Njivicama, s crničke bande skreće nizbrdo), zgrada u kojoj je Kronja prodava japanj između dva svitska rata

Krožet – muški đilet s osan srebrenih botuna (šibenskih puca)

Krpaš – sve do sredine 1960-ih najpopularnija nogometna balota među mlađarijon; radila se od pilotine i kartušine, koja se trpala u stariju, žensku bičvu, koja se onda dva-tri puta privrćala, sve dok se ne bi dobilo lipu balotu za igru na škaji oli na petunu u oboru

Krtol – košara pletena od pruća; kad je teke manja, zovu je **krtolić**; i jedno i drugo je dobro za štoko (friške spize) kome doniti, a i za štoko od koga priniti nazad

Krvava smokva - Krvavica, di je ubijen čovik, šta je bija ubra tuđu smokvu (poslin je tute naresla robna kuća Vidici)

Kuco gobo - mučati, stati podalje i ne mišati se u ništa

Kučarin – žličica

Kujava (žena) – noseća, u drugon stanju («Vidila san, vidila, lipo joj je drob naresta u malo vrimena!")

Kujica – ukrašeni nožić, vezan na kadenu za ženski pojas

Kukljar - tako su stari Dolacani (c a ne ć!) prija zvali kukujicu oli kapujaču, s kojon bi se po zimskoj buri zakukujili

Kulecati – poskakivati; ma to vridi samo, ako poskakiva mlado magare, kojem ne moš doći ukraj

Kulenice – kobasice od praseće krvi i pure u prasećin criviman, s teke cimeta, pa ošušene na dimu povr komina u kasnu jesen; criva se punu tako da se jednon rukon držu, a drugon potišće sve šta se u nji trpa, i ton drugon rukon radi isto šta i sa živon tukon, kad se šopa, i tišće joj se grkjan

Kunferiti – pasati, šmekati, goditi, biti kome po voji

Kunfeti - bonboni ka jajca i korijanduli (papirići u kolurima) – šnjima se posipalo mladence, a onda bi poslin dica s poda dizala ta piturana mala jajca i cucala ih ka da su pala s neba

Kunkun – duga kosa stegnuta u rep, pa na ženskoj glavi ostrag savita ukrug i učvršćena frakadelama

Kuntenat - zadovojan

Kunjati – drimati, zaknjati, plitko spavati, tren se baciti na kauč

Kupe – pokrov od valjastog cripa

Kuram – šjola; mećala se kožna potplata odispod postola, da duraju

Kurdela – vrpca, za veživati mudante oko droba, oli pomidore uz matrake

Kurenat - morska struja; pomišana s Krkon, jača je uz Martinsku, nego uz Dolac; u Konalu je jača od po milje na uru; dok je sva kanalizacija salazila u luku, spašavala je grad

Kuriti – ići (na pazaru), prodavati se dobro, nabasati na jaku potražnju

Kurjož(ast) – znatižejan, kadikad i priko svake mire (pa turati nos di mu nije misto)

Kurva ispod sebe - znalo bi se to kasti za nevajalo čejade, šta muči i gleda samo kako da te privari

Kusast – basetan, nizak, malešan

Kusati – trpati u justa, itimice isti, brstiti

Kuštrina - stroga, teke zloćesta peršona

Kutalj – kacjola, za vaditi juhu

Kutriti – čekati, stati u kantun, povući se, oprezno osluškivati i mozgati, motriti i mučati ki pas prija nega šta će zalajati

Kuverta – more biti omotnica za pismo, plava oli bila, a more biti i vunena deka za pokriti se priko cile posteje

Kužej - vrutak

Kvadar – okvir za sliku; u kvadar se, čin je izmišljeno litretavanje, najviše mećalo pokojnu mater oli ćaću, kojeg sveca i sliku sa 50-e godišnjice života (to su se uslikavali samo muški, jerbo ženama to nije tribalo, šta će to njima)

Kvadrela – kvadrasti komadić cukra, za cucati, pod zub

Kvarat – četvrtina litre, osnovna mira u toverni; cilo se pije iz čaše od kvarta, a po-a-po iz čaše od po litre; najboja mira su - tri kvarta (kroz dan)

Kvartir – franc. vojnički logor, nastamba; u Šibeniku je još isti ka u vrime Napolejona. Ko ne zna, nalazi se u Docu, uz prve zidine, di je u prvo vrime bija ženski samostan.

Kvatročin – koji nosi očale, pa ima četri oka

L

Labrnja – usta («Začepi labrnju! Fermaj, za Gospu! Muči!»)

Lac – zamka za uvatiti jarebicu ili kunu na Pisku, kad se iđe napiti

Lackona - koja se razbacije laskama, ne bi li iz tebe jošter štoko iscidila, pa te poslin olajavala nadugo i poširoko

Lacman - zemjak, moj čovik, koji će za me priko reda učiniti šta god triba, obaška ako je pri vlasti

Lagumati – minirati

Lajona – koja govori li govori, ne zna stati, olajava i štraca na sve strane, da je milina slušati je

Lakomica – velika pirja sa siton

Lama – veća pila s kojon pilaju dvojica

Lambikati se – ventulavati se, ništa ne raditi, vatati muve

Lamica – žilet

Lampadina – baterijska svjetiljka

Lampati – to čini nebo, prija nego se za nevere skala na zemlju; sekundu-dvi oli tri posli neg zalampa iđe grmjavina, a za njon kišetina, povodanj i sići pod probužane krove

Lancun - sad reču po butigama plahta; ima ih unjulih, duplih i od peršone i po, a skupa s intimelama, mudantama i gučama spadaju u bjankariju

Landrati – skitati se tamo-vamo

Lantati se - uvatiti se koga i nedati mu mira

Lantežini – prsne žlizde od mladih telaca (lat. timus), najlipše na gradejama (nema ih po mesnicama, jer ih poidu mesari, vlast, likari i popi)

Lapača – brez dlake na jeziku, sve ti reče; šta joj je na pameti, to joj je na jeziku

Laperica – vragolasta ženska

Lapiš – pisalica, olovka, pero

Lapiti – pokrasti

Largati – partiti od rive

Larmati – galamiti, da te svi čuju

Laškati – molati

Laštra – kazna; kad bi dite štoko zgrišilo, zapritilo bi mu se, prija nega šta bi krenile dvi priko gubice i nogon u guzicu: „E, sa' 'š platiti laštru!“

Laštvo – otići u (v)laštvo (kod Vlaja?), oće reći priženiti se i stati kod nježinih (a onda biti kuco gobo)

Lašun – mašklin, kramp, pijuk, za okopavati polegnute panje

Lata – lim

Lavadura – kopanja iz koje ždere prase (a more i gladniji čovik)

Lavaman – umivaonik (znali su ga naši stariji naopako zvati i valaman), to je bija lateni držač za kain u spavaćoj sobi, s obišenin šugamanon sa bande, s odispod brokvon punon vode i gori još sa sapunon, a sta je uz ogledalo, tako da čejade ujutro vidi je li se opralo kako triba; a **lavandin** je umivaonik u kupaonici, ugrađen ili oslonjen u zid, dočin je **kameni lavel** u kužini, za prati pijate oli ruke proći kroz vodu, prija nego ih se otare u kanavaču, koja je visila uz lavel

Lavandera – žena koja pere tuđu robu

Lazanjur – drveni valjak za rastezanje tista; dušu da za koga mazniti priko leđa

Laz - vrata od poja

Lazniti – samo takniti jezikon, jedva okusiti, provati kapju juhe, dok se kuva, s drvenon žlicon

Lega – bila je vrata do Varteksove butige u Kalelargi (koje isto više nema); do 1941. je bila talijanska osnovna škola, a od 1945. do sredine 1960-ih osnovna škola

Lektimacija - tako se prija zvalo osobnu iskaznicu

Lemati - tući raskalašenu dicu priko svih kostiju, sve dok se ne dozovu pameti

Lemprati – kad u fuzbalu kukon odrebatiš protivničkog igrača, šta je u svoje vrime najboje radija, kažu, naš Bure Macanović, centarkalf Šibenika

Lemun – limun

Lemuzina – milodar crkvi i potribitima, skupja se na misama, a Bogu je najdraži kad niko ne vidi ni onog koji daje, ni onog kojemu se daje, i kad lemuzinu daje sirotinja još gorima od sebe

Lenger – duga greda na stranici kara

Lepiti – patiti za napuštenin («Oša si u Ameriku, a lepiš za Docon!»)

Lepurica – noćna leptirica, iđe na sviću; prija su tako zvali ženske šta su noćon okolo «išle na sviću»

Leroj – sat

Letičast – brz

Letrika - struja

Leturin – drveni držač za čitanje novina u kavani (bilo ih je u Narodnoj kavani na Pojani, a jedno vrime i u Medulića)

Liđera – mlađe, divje čejade, spremno na svašta

Ligambe – nije baš da je za oglavu ih držati, ali ih žene znaju metniti, samo da ugodu svome čoviku (koji bi ono šta je vidija u kinu, tija imati i u kući)

Likadina – završni sloj tanke žbuke; falše komplimentiranje

Lingvet – jezičac u ždrilu

Lipo tamo - skroz tamo, tamo daleko

Lišo - brez punta; **proći lišo -** to se reče kad ko prođe brez kaštiga, kolko god da ga je zamirita

Litavica - proliv; a zna se kasti i za čiji govor kad sliči na litavicu

Litretavati – uslikavati

Livorver – pištolj

Lokati - piti teke brže, da se ne uskvasi i ne priskakati ni jedan dan u godini; u Veneciji se lokalo po **lokandama**, a u Šibeniku po **oštarijama** i **tovernama**; kome bi bila preša počeja bi lokati u svojoj konobi, čin bi oči otvorija; kad se loče, loče se iz povećih sudova, oli na siće, a **cicati** se more i na gomu

Lombul – lungić od teletine, junetine ili prasetine, najslađi dija pupe

Lopar – drvena duga poluga sa širon žlicon na kraju, ka lopata, za mećati kru ispod peke

Lopoguz – bonkulović, lapogužnjak

Lozina - suve grane sa panja, od vinove loze; najboje su za potpiriti vatru za dobiti žeravu za pod gradeje, a i za dati ih magarcu, da ih grize i na njima jača desni i zube; ma najboje su za šnjima tući dicu po gus'ci

Loža – tržnica u gradu; **Mala** loža je kraj crkve svetog Ivana, a **Velika** je bila ispod Katedrale svetoga Jakova

Lug – pepel iz špakera oli sa komina (za posipati se na Pepelnicu, oli za raditi sapun, oli za prati robu u drvenoj lušijači)

Luganige – ko ih je izmislija, svaka mu čast; čista svinjska pupa pomišana s tajanstvenon riceton začina i likovita bilja, pa sve utirano u prava praseća oli tučja criva, i teke osušeno na buri; da su, kažu, došle iz Lugana, ma ko će u to povirovati, kad su naše, šibenske, najboje

Lugara – pepejara

Lu'šija – dobije se kad se u vruću vodu metne luga i šode kauštike, da bi muževja oli sinovjeva košuja (ona šibenska, s ogrcon) bila bilija od sniga

Lule – manito, lulavo čejade; kad je žensko, onda je lulina

Lumaca – svića na petrolj; držala se skroz gori na kredenci

Lumbel – krupna, ricasta pilotina

Lumin – stinj šta pliva u maslinovome uju povr vode u kojoj čikari; užiže se u sićanje na naše pokojne na dane njijove smrti

Luminal – barokni ukras na krovovima nekih gradskih palača

Luna - znalo se tako zvati Misec; ma, najviše se tu rič duperavalo za kasti: uvatila ju je luna, pa ti je najpametnije odalečiti se, dok je ne prođe

Lunbrela - kišobran

Lupež - dočuja san zašto se jedino u Šibeniku razvodnik za struju s dvi utičnice zva lupež: jerbo se u počecima elektrifikacije, a u tomen je naš grad bija među prvima u svitu, struja po kućama naplaćivala prama broju grla za bumbete, pa su snalažljiviji odma počeli u jedno grlo umećati lupeža koji je ima više ulaza (i za bumbetu, i za utikače)

Luš – luksuz

Lušijača – ramina za iskuvavanje robe u lugu

Luštrati – namazati postole patinon, pa bruškinon bruškinavati i sjajiti; ma, luštrati se more i mobija, i šta ko oće (prefin i cili životopisi)

LJ

Ljubast – mil i drag

Ljubica - prvo ime za Crnicu (da je prija nego li je tamo dignuta fabrika, šta se poslin zvala TEF, to bija teren pripun viola, pa bi se znalo uduplati joj ime i kasti: O, Crnica-Jubica)

M

Ma – ali

Maaa! (Ćaaa, Baaa!) - dozivanje matere, ćaće i babe u najkraćoj šibenskoj verziji

Mac – snop, svežanj (karata, šparoga, petrusimena, ravanela); još živuća mira na šibenskon pazaru

Macola – drveni bat s metalnin, nazubjenin dnon, za batiti šnicele; dok ih se tuklo, znalo se to činiti i jače nego šta triba, da čuju i prve konšije

Mača - mrlja

Madrebadeša – starješinica ženskog samostana

Madreperla – botuni na finijoj bluzi, od sedefa

Madrevida – matica-vida

Maganjati ga – ruvinjati, ozliditi

Magaretati se – okolo balambrati, skakati na ženske, ne obazirati se ni na šta

Magaruša – divja trava koju brstu slatkorani magarci, a i pametniji svit, koji voli mišancu

Maja na špaline oli na tirake priko ramena - potkošulja

Maka se – teke ili puno, to se reče za čovika koji više nije kako bi triba biti, niti je u mistu di bi triba stati, a nije da je skroz pošempja, nego pari da je samo zeru o'ša

Makaruni – i debje i tanje cjevasto tisto, dušu dalo za pašta šutu oli maništru na suvo

Makina – prva slika koja namin Šibenčanima dođe prid oči kad se spomene ta rič, nije neki stroj od Fausta Vrančića, niti je pisaća makina, nego najvažnija od svih (okad je panja, grožđa i vina) - makina za polivanje, dočin žene znaju pomisliti i na zingericu

Makineta – fajerica za paliti španjulete, fajercak

Mala loža – tal. Piazza verde, trg i tržnica uz crkvu svetog Ivana (radila je sve do početka 21. stolića)

Mala snaga - slaboća; kad čovika uvati mala snaga, jedva jedvice more digniti žlicu oli pinjur, pa nije za ništa, a niko mu ne more pomoći, dok sam ne dođe na se

Malicija – zloba, zluradost, naslađivanje nad tuđon nevojon oli slabošću

Malinica - treća uvala od Šibenskog mosta prama Gradu; uz nju Guberine imaju svoje parcele, pa je do prije 15-ak godina tamo bilo i jedno kameno mulo, uz koje se moglo vezati barku i popeti gori do intrada; danas je to jedina uvala u kojoj nema uzgajališta pidoća, ali u kojoj je staro mulo zavaik potopjeno, ka i puno toga rešto

Manča - napojnica; a mi rečemo i "dati dobre ruke"

Mandroč – od grč. mandra – stado koje se okuplja u zatvorenom, ograđenom prostoru (jedna od riječi koje su brđani donijeli na more); lučica za barke; u Docu su dva, mali i veli; u malome, koji je bliže VK Krka, i ja san jedno vrime drža barku; odvaik je mandroč bija javno, besplatno privezište; kad san pita Joška Guberinu di bi ja moga privezati barku, on mi je reka: «A di nego u mandroču, jerbo je on za naše jude, a ti si, Ive, naš čovik, i samo se ti tamo veži!»

Mandulata – slatko od bajama i cukra, ne grize se, nego se topi u justima

Mandule – žlizde u grlu; prija 1970-ih bila je moda da se na prvu jaču upalu dici vadu, jer da in ne tribaju; a poslin se niko sitija, da biće da čemu služu, ako ih je Bog da, pa su ih pristali vaditi; meni su ih izvadili u šestoj godini života, i još se sićan one pištoljčine šta mi je bila uperena u otvorena usta, i puno krvi šta san je po dana pjuca u kartu, i puno đelata, šta san ga dobija ka za nagradu, da mi stisne žile, i dan-dva govorenja na mote (jerbo san osta brez glasa), i odluke koja je glasila: «Neću više nikad u bolnicu!» Nego da ću se od svake slaboće i boleštine ličiti sam - Krkon, suncen, moren, arijon i šibenskon spizon. A kad mi dođe za umriti, učiniću sve, da stojin u svojoj kužini, kvasin grlo i čekan, pa da vidimo ko će koga. Samo, jedno su planovi, a drugo višje sile.

Manđati – isti s gušton

Manica – ručka za upaliti motor u barki; ako se puno brzo zavrti, zna otići u more, pa triba raditi novu

Maništra – po tajanski, manestra je teća oli porcija, a menestra oli minestra je varivo od nasickanoga povrća s teke pirinča i poslin zeru parmezana. A mi, Šibenčani, znamo kasti **maništra važol** za kad se na gusto skuva stari važol s nasickanon kapulon, lukon i petrusimenon, pa još s kojon mrkvon i kunpiron (koji se pri kraju stisne pinjuron i vrati u teću da dade gustoću), i s liston lovora, bokunićon paprike i s konšervon. Od maništre je najboje staviti šubijote oli teke kraće penete, i kad u sve dikod ugazi i najšporkija od svih domaćih beštija (suvin rebrima, oglavinon, nogicama, uvon oli – šta je za dva pijata pojisti – jedanput prija prokuvanon košćinon od pršuta, ili prefin s dvi luganige). Znamo reći i **maništra na suvo** za kad napravimo paštu šutu na toću od pomidora (liti se to radi dvaput na nediju). Puno judi maništra reče za svaku paštu osin šubijota. Prava šibenska maništra more se raditi od više kombinacija (i s bobon, i sa žiton oli orzon, i s mladin kupuson, i s kojon tikvicon, i s čin god ko oće), ali je najvažnije da se sve to tolko ugusti, da na kraju žlica u dubokon pijatu more stati nauzgor; kad se čovik natuče naše maništre, nema više šta misliti, nega se odma mora, baren po ure, baciti na prvu posteju (leže, naravski, u robi, molavajući samo kaiš oli zadnji botun na gaćama, jerbo kad bi se iša skroz skidati, razbudija bi se, a više ne bi bija za ništa).

Maniti – more se i u mlađin i u starijin litima njega, a more još slađe dva pijata puna maništre i važola

Manoval – bilo ih je šta su govorili malovan, za fizičkog radnika, kojeg bi se uzelo za pribacivati tikule oli drva, oli za mišati maltu; plaćalo ih se marendon i ručkon, i još bi in se dalo šoldi, pa bi bili prizadovoljni

(Za)**mantati se –** kad se čejadetu učini ka da će ga uvatiti nesvistica i da nije sigur na nogama, pa da bi svaki tren moga pasti na tle oli, ne daj Bože, smiriti glavon u petun

Mantenjuta – jubavnica; najviše su ih duperavali muški iz bojestojećih kuća u gradu, dočin oni vanka grada za njih nisu imali vrimena; malo se ko šnjima okolo falija, jerbo je i prija pametnije bilo da niko ništa ne dočuka, pogotovu ako bi jubavnica bila udana žena (da se ne bi posli naboja na muževjevi britulinić); najpametniji bi jubavnice tražili bar sto kilometara daje ili, ako bi in bila preša, u toverni (di bi in znale doći siditi po kolinima, i svako malo se namištati i primištati)

Manjamukti – manđati (tal. isti) mukti (tur. besplatno, na tuđi konat); rič koja je lipi, šibenski spoj zapada i istoka

Manjurice – časne sestre, švore

Marangun – drvodjelac; dilu se na grezze, šta znadu samo blanjati grede i raditi pune škure, i na fine, šta se tendu i u rekuperavanje antike mobije, oli u barke, di ruku daju kalafatima

Maraština - prija se radila od samlivena suvog grožđa, sorte maraština iz Donjeg poja, najslađe među sviman našin grožđima; na glasu je bila Tanbačina maraština, a meni je najboja bila od mojih Karadžolića, oli od Škugora iz Dubrave, koji su je znali jednako dobro napraviti

Marendin – laganija marenda; neloš je i kad čovik radi kakvi teži, a i kad radi koji laganiji posal (dobro marendati more samo neradnik!); za jutarnji marendin dobro dođe koje jaje utvrdo s pomidoron, oli trokut sira i po kukumara, oli bokunić pancete s kapulicon, tek tolko da se zalije bevandon, i onda jopet baci na posal

Mareta – mrtvo more; valovi, kad ne puše

Martelin – mali čekić

Marva – mađ. stoka, blago; da je ki **tegleća marva**, to bi u težačkoj kući za se znala kasti žena, kad bi ronzzala kontra muža, koji ju je pritovarija

Maslo-paslo – uzrečica, kad dvojica trećeg zajujaju i bacu u more (najboje s mula Krke)

Masna ulica – Zagrebačka; između dva svitska rata imala je devet oštarija, pa je po masnoći šta je ižnjih izbijala dobila ime (Dvoraček-Cukela, Miletić, Vulinović Zlatan, Vatavuk, Kovač, Baranović Lojko, Grubišić Musa, Iv'ša Čala i Stošić Mimac); u 1960-ima najposjećeniji su bili buffet Bor i restauracija Rijeka, namisto kojih su danas tamo četri kafića; popločana krajen 19. stolića; od 1930. do 28. veljače 1959. Masnon su išli sprovodi prama Kaštelu

Mast - mošt; masti se nogu uz nogu, uz rubove maštela; čele ti neće ništa; ma, dok se grožđe trga, vaik ga triba rizati šta niže, da onome koji masti tvrdi dija ogrozdine ne bi para pete

Mašiti se – uzeti šta ti spada i šta ti ne spada; šta to oće reći neka opiše ova zgoda: trevija san prije koju godinu jednog našeg i pitan ga kako mu je sin, di je, jel sve u redu, a on mi reče da je slabo; pitan ga kako slabo, jel šta bolestan; kaže mi, ma kakvi bolestan, jak je ki bik, i maša se, maša, ali je tek treći, pa ne more doseći, ona mu prva dvojica ne daju, kažu mu tamo se daj i sve vataju za se, pa njemu ne pritekne ništa (sva trojica su se mašali u jednon šibenskon poduzeću šta je poslin propalo)

Maškarjol – drvena keba s guston mrižicon na prednjoj strani, koja je visila po starin kužinama, podaje od komina. Služila je za držati slaninu i sir oli za odložiti žigaricu prija friganja podaje od muva, jerbo se u ono vrime nisi moga od muva braniti, kolko ih je bilo (i konjskih, i onih zelenih šta su se lipile za kožu, i zukuja, i na stotine običnih, šta bi po spizi ostavjale svoje upjuvke, pa to nije bilo lipo njanke za gledati). Gledalo se da se maškarjol obisi tako, da do njega ne more dopriti mačka, jerbo je i njih bilo uz svaku kužinu (a, mora si ih puštati, da vaćaju miše).

Mašketa – u nju se umeće veslo; dobro je imati rezervnu, ako jedna upadne u more; kad penta crkne, važnija je od veslača

Maštel – veće vidro, s dvi ručke

Matrak – tur., poduja šiba za tirati magarca da iđe teke brže, ili za ditetu dati po guzici; ubere se na Pisku i teke izdilja britulinićon; dobro je ako po sebi ima bodavije bokuniće; drži se u kantunu od kužine, da je vaik pri ruki

Matrakavati – isto šta i tramakavati (kolko se riči u Šibeniku krivo izgovaralo, kolko njih i s prave i s naopake bande), oće reći pribacivati iz jednog u drugo, varati koga kraj zdravih očiju, švercati svin i svačin, snalaziti se, a lipo živiti bar jedno vrime

Matun – cigla; puna tikula; bleka od čovika

Maun - teglenica

Mažinin – mlinac za kafu, u kojemu se riđe mlila kupovna kafa; češće se u bruštulinu mlilo žito, šta je drugo ime za ječam, ka jeftiniju zamjenu za skupju kafu; mažinini su često radili, pa se poslin peršoni, koja ne zna zatvoriti usta, nego je parlantina drži kroz cili dan, znalo reći da zatvori mažinin

Mecav – da bimo skroz naskroz razumili ovi finćukasti pridjev, kasti ćemo da pršut, kad postane mecav, nije za ništa drugo, nego za vratiti ga prascima; jerbo je kroz tri-četri dana, šta smo ga, narizanoga, držali u frižideru, umotanog u najlon oli u kartu, tolko omecavija oli smekša se, da više nije njanci nalik lipon našen, jedron i na buri osušenon pršutu; zato je najveći jubitej pršuta u mojoj familiji, koji je od svoje 60-e do 90-e u „Marendi“ godišnje kupova po dva pršuta godišnje, to činija tako da je kroz 365 dana svako jutro kupova samo po 5-6 deka, ako bi ga kupova samo za se, i nikad mu se pršut nije omecavija, jer bi ga poija odma za marednu

Mejola – srž u gnjatu; ako je od telca, dušu daje za juhu, ma, slatka je i od janjećih, i od prasećih košćina; more se izvući pošadon oli kučarinon, a najslađe se srče, oli tuče na dasku, pa s daske cidi pravo u justa

Mendati – krpati koncon (kunpire na bičvama oli di zatriba)

Merlo – čipka; a more biti i čovik koji se prikaživa ukrašenijin nego šta je

Meškinjav – (od tal. meschino) mršav

Meškoljiti se – gnizditi se u mistu od dosade oli od nelagode

Meštrovica – učiteljica; namin je u Docu od prvog do četvrtog učiteljica bila naša nezaboravna Vojna Marković; kad san joj se zadnji put prija koju godinu javija na Maloj loži i kad san vidija da i u dubokin godinama ima oni isti lipi sjaj u očima, pričinilo mi se na tren ka da moran teke požuriti, da prija od nje uđen u razred

Meterize - rovovi iz kojih su se na stotine Turčina i janjičara za Kandijskog rata zalićali prama Tanaji, pa - koji bi ostali na životu - vraćali se tamo, na Meterize, nazad (jerbo se Grada nisu mogli dočepati); ma, tamo je i na početku 21. vika bilo više svita nego u staroj jezgri (jerbo se jošter nisu mogli probiti dalje od Tanaje); najnoviji stanovnici Meteriza zovu ih Mater'ze, pa se sad ti misli, ka i kad Masnu zovnu Gornjon kalelargon

Metnimo kasti - rečemo oli na primjer (da bimo se boje razumili)

Metniti – od tal., staviti

Mezzo luto - iđe poslin crnine za pokojnin, da ne bi svit šta zamirija

Miki-maja – pulover od baršunaste vune i pamuka (popularna 1950-ih i 1960-ih)

Mira – ektolitar oli tolitar

Mirina – tako su težaci s Gorice i iz Doca zvali svoje štale, koje su bile uz kuću, ka prizemnice brez krova oli u prizemju najsirotinjskijih kuća

Miritati – zaslužiti, ali ne nagradu, nego kaštig oli matrakon, priko kostiju, dobiti po sebi; kad se dobije ono šta kome i pripada, onda mu to – kako je i red - **gibira**

Mirno duševno – psihijatrija 1 (jerbo je u Šibeniku bilo i nemirno duševno)

Misiti – i kru, i cice (samo, vaik triba znati miru i neprimisiti)

Mišaja – drvena žlica, mišajica, za mišati kapulu dok se friga, oli troprsti matrak za mišati puru (i stalno strugati šnjime dno od teće, da ne zagara i da se ne pravu grude)

Mititi - proći ga bokon (metnimo kasti, mititi Vanjski oli Berze rada)

Mlada nedija – svaka prva u misecu

Mlikarice – sve do druge polovice 1960-ih, dok nisu proradile kninska i zadarska mlikara sa svojin butigama i u Šibeniku, svit je nabavja mliko od mlikarica, koje su šta na noge, šta na magarcima, u buklijama ujutro donosile mliko iz Bilica i Dubrave u grad; jedne bi svoje beštije veživale na Staron pazaru, blizu česme, a druge su imale svoje štacije na Građi, u Varošu i na Škopincu, po oborima svojih prijateja oli kumova; to je bilo zadnje mliko iz kojeg se čuja mrliš beštije koja ga daje, a odozgor je znala plivati i žuta mast; bilo je to lipo vrime za nas šta smo još pili mliko, a i za šibenske magarce i kele, jerbo ove iz Dubrave i Bilica nije tribalo puno nagovarati; to mliko je bilo tolko masno (a ne ka ovo danas), da se u inađenju znalo kasti: "Dabogda ti mliko zagorilo! Dabogda ti prišlo i sve se rasprolivalo po kužini, beštijo!" Jerbo, to je mliko tribalo prokuvati, da se ne ukiseli odma drugog dana.

Mliti – parlati brez veze, ne znati fermati

Mobilija – mobija, namještaj

Mokete – gvožđena vatalica za trpati drva u špaker; za neprivlačno oli za skroz odbojno žensko oli muško čejade znalo bi se kasti da ga ni moketama ne bi taka

Molati – more se cimu, da brod parti, a more popuštati čoviku cili život, prija nego šta parti; kad se za koga reče da je počeja molavati, to ne more izaći na dobro

Montanarijeva zgrada – od skala ispod katedrale, pa prama svetom Dumeniku; zove se po braći Montanari, koji su tute 1868. otvorili prvu tvornicu pašte i mlin na pogon s konjskin vitlon

Montura – uniforma, službeno odijelo; bila, crna, vojnička

More stati - nije loše, dobro je; tako mi rečemo, kad kome ne moremo ne priznati da je učinija dobar posal oli da je dobro skuva, oli da mu je vino ka grom; a more se tako odgovoriti i ako ko priupita za zdravje onog doli

Moša - finta

Mot – kasti štoko brez riči, pokreton kojeg bilo dila tila; kad se igra briškula, moti se daju ustima, obrvama, očima i kako se prija dogovorimo: **imati mota** – biti za štoko nadaren; **biti u motu** – vaik biti u pokretu, oli u javnosti

Mrliš – vonj, (nozdrvaman dragi) miris

Mrs – suprotno od posta, guštati u mesini svih vrsta, mrsiti i zalivati najlipšon vinčinon, uživati Boga svoga i za Božić, i za Novu, i za Uskrs, i za Veliku i Malu Gospu, i za svoj imendan, i za rođendan, i za rođenja, vinčanja i sritne dane svojih najbližih, i za sve državne blagdane, a koji put i kad ti samo šune da mrsiš, jerbo tilu koje pita nikad se ne smi odbiti

Mrtvo puvalo – prazan čovik, koji je pun sebe

Mrtvorije – ostavina

Mučati – šutiti, držati jezičinu za zubima; kad ko muči zato šta ćuti da je štoko kriv oli puno grišan, pa se i zeru potuli, reče se da muči ka kurva

Mudantine - kupaće gaćice, s kojima muški pokrivaju oni bokunić sirotinje

Mudaši – pomidore ka dupli šljivari

Mufa - plisan; a more i vino otići na mufu

Mujsa – pelc, krzno oko vrata

Muka - tako smo mi odvaik zvali patnju, ka i muku Isukrstovu; a onda bi koji put to znalo biti skroz suprotivo muki, kad bi rekli: Muke ti je to! (za koji laki posal, šta se more učiniti spavajući)

Mukti - tur. besplatno; najslađe je mukti isti i piti, i još se onon koji plati poslin rugati i petavati mu roge

(Ni) **mukajet** - tur. njanci rič da reče, ni da pisne

Mulac – vanbračno dite; **mularija** – raskalašena dica; „Čin se rađa, škajon gađa!“

Mulo Krke – napravljeno je oko 1905., nakon šta je 1877. Šibenik dobija prvu željezničku vezu sa Spliton i Siverićon

Munegin – prigradni zid od tikula, između dvi kamare (a kad je od daske, onda je perde)

Munita – sitni novac

Muntanja – brežuljak povr Doca (Podstinja), na kojem je fortica svetog Mijovila

Murga – talog od maslinova uja, poslin gnječenja nogama i tiskanja u torkulu; od murge su se radili puno lipi domaći sapuni

Murtela – bosiljak; najboje ga je držati u tinelu, radi mrliša, a i na slaru, u pitaru, za figuru oli za likoviti čaj protiv bakterija i masnoća; vridi i u toču, a najboji je u lešome fažoletu; prija, kad nije bilo dezodorana, pija se čaj od murtele, pa bi i znoj mrliša na murtelu; ma, kad smo kod dezodorana, najboji od svih je bija koromač: ko ga je poteke žuljka dok je radija u poju, i kad bi se upotija, mrliša je – i žensko, i muško. A ovi danas se našpricaju, i jopet smrdu.

Mušć – miris, parfem

Muštra – uzorak, samo za pokažijanje

Mutap – biljac od oštrije vune, za pokrivanje konja dok se, posli posla, odmara (da ne ozebe)

Mutiti – jaja, a more se mutiti baloton, dribljati, pa čuti: «Nemoj mutiti, dodaaaj!»

Muvar – drugo ime za magarušu, travu koju najvolu magarci («Svaki muvar magarcu za uvar.»)

Muzzina – kutijica za šparanje šoldi; drži se na kredenci oli na komu

N

Na pričas – blizu; otići po kru, odma iza kantuna

Načukati – doznati (priko mrvu lukavštine), dočukati, nanjušiti šta bi sve moglo biti

Naćukiti se – potegniti kvartić više, pa biti zeru ćuknut (a, ima li šta lipše, a?)

Nadžak – velika sikira (sječivo joj teško i do 9 kg), za cipati drva i najtvrđe svrže

Namečiti se – naučiti oli nameračiti se na koju lipu spizu (na zeca oli pivca, oli na šanpjera i lignju); ne znati brež nje ni misliti ni živiti, pa sve dati za imati je

Namusiti se – namrgoditi se, pokjuniti se, ne titi više divaniti ni s kin, ne biti mu pravo

Napirlitati se – za izaći vanka namušćati se priko svake mire, da se čuje na tri metra, pa prefin od sebe napraviti dežgraciju

Naprndusiti se – kad se namusi zrilije, ma grezzije čejade

Napršnjak – metalna kapica za kažiprst oli srednjak, da se šalturica ne bi nabola kad štoko krpa oli inbaždaje; drugo ime za mali bičerin (od 0,3 dcl), na koji puno naših priđe sa onog od 0,5 kad vidu da je vrag odnija šalu, ma - onda je kasno

Na prvi livoga – ispuniti obećanje na dan koji ne postoji u kalendaru, šta će kasti nikad

Napuvani čovik - koji se puše, i ka pravi važan, a svi znaju da je govnu brat

Na sav itac - nabrzac, izjedanput

Naštesrce – na prazan štumak, brez isti i pit; tako se ujutro pušta da ti uzmu krv, a more se use uliti odma i dupli bičerin

Nauditi - naškoditi, učiniti kome duševnu oli poslovnu štetu, oli mu dati za pojisti, šta će mu poslin teško pasti na štumak

Navrat-nanos – u velikoj preši štoko spremati, kufere oli ručak, oli se oblačiti za di izaći, pa štoko važnoga pribrditi, da ti poslin sve izađe na nos

Na vrv vrvce – uspeti se skroz do vrva barakokula, trišnje, pala oli fortice

Nazeba - tako se prija zvalo prikladu, a i virozu, i gripu; jedini lik je bija puno piti vrućo, i dobro se umotati, pa čekati da pripukne i da kroz veliki pot sve purga vanka

Nazuvati – to se mogu bičve i terluke (samo, najteže se sprigniti, pa je vaik dobro digniti nogu na koju katrigu oli na bandu od kočete)

Nazzuntati – nadodati, rečemo: komad robe kad se širu ili zakrpavaju gaće, a more biti i, kad se o kome šta govori, kasti šta je i šta nije bilo, pa mu još i petati roge, na!

Nenavidan - zavidan (a na šta drugo, nego na šolde, oli na - nevistu)

Netjak - sin od sestre

Nonde – onde (primjer ekavice u šibenskom govoru: jer, namisto ondje ili ondi, kažemo onde oli nonde)

Nu – to nije no, koje znači isto šta međutin, nego se more razumiti samo kroz cilu misal: "Nu, vidi ovo!", oli "Nu, vrati se tren nazad!", oli "Nu ti ga nosi, vraže i đavle!"

NJ

Njanci - niti, njanke

Njanci zz – niti išta; manje od najmanjega; kad se izgovori njanci, onda se zz reče tako da se nokat od palca zapne od koji pridnji zub, pa odapne zz

Njifa - viša faza fjake, kad je čejade za ništa (a nema force njanke da se kome šta požali)

O

Obadavati – obzirati se, uvažavati koga

Obamiriti je – dobro je pogledati sprida i straga, a i od glave do pete, pa onda fišo u oči

Obandžijati - općiniti, zavesti, začarobirati

Oblamirati se - osramotiti se tolko, da poslin svit ima šta reći

Oblizivati se - jezikon trati okolo justa i sladiti se poslin svakog zalogaja, pa jošter se i pleskati po drobini

Obor – ograđeno dvorište uz kuću, di se kroz veći dija šibenske povisti vanka grada držalo i prasce, i kokoše, i pivčiće, pa i magarce, konje i pase, a usput po lijama sadilo verduru, a gori, zarad litnje ladovine, držalo odrnu oli koju smokvu, da čejade odispod ima di primiti bavu

Obrljukati ga – smotati ga, zableušiti, priuzeti, nategniti koga da štoko (naopaka) učini namisto tebe

Očada – požudan pogled u prolazu (da te cilog protrese); očade su se jedno vrime bacale u prolazu donjin điron po Pojani, oli kroz Kalelargu, a liti i po rivi

Odaprati – oprati (robu, na dasku, u dvi-tri vode)

Odr'na – sapleteno lišće i granje od vinove loze, penjačice, šta u oborima prid kućon i u dvorima našen svitu liti daje ladovinu

Odučiti se – prominiti običaj, naviku oli sklonost; **odbiti se**

Odumid – tufina, težak fum od vlage

Ofenditi (se)– uvriditi (se)

Ograda – tako su šibenski težaci zvali pustolinu, parcelu na kojoj zarad lošije zemje oli puno kamenčina, restu samo divje trave, smrdej, brnistra, pokoja smrika i koje drvo smokve divjake

Ogrib – gvožđena žlica za strugati blato s opanaka; znala je biti prid ulazon u kuću, ukopana u dva špica, namisto tapeta

Ogristi (bubce i batine) – to iđe i magarcu, i ditetu, a i ženi (ako neće slušati šta in se zapovida); zaslužiti ih, dobiti i oćutiti (sve u jednoj riči)

Omečalo je - teke je zagrijalo (između dvi bure u marču)

Ondule – bokuli, uvojci; od liše kose raditi ricastu. («Ma, šta sve ženama neće doći na pamet?")

Opatrniti – mlatniti koga škurjon ili ščin bilo

Oprćena – kujava

Orzo – tal., ječam

Oškoprcan – vragolast, živahan; reče se i za val koji se odbije od rive, pa se ka oškoprc pomiša s valoviman šta iđu u njega

Oškrinjiti – zeru otvoriti grilje na ponistri, da iz sobe ujutro izađe teža arija od cile noći, i poslin da friška arija ugrije pluća, mobiju i zidove

Ošoto - odispod

Ošpice – male i velike boginje; cipija se svit protiv njih, pa bi in posli osta šenj na ramenu

Ošpital - bolnica

Oštarija - tako se do 1921. zvala svaka teke boja gostijona, di se moglo isti, piti i lokati (u Veneciji su tome služile lokande)

Oštija! – od lat. hostia (žrtva), mlet. astio i tal. ostia, uzvik, ka izraz nevirice oli čuđenja, a dikad i ljutnje kad šta krene naopako; isto ka da bi se reklo: „Ma, za Gospu, kako sad ovo?!“ oli: „Šta san ja Bogu skrivija?“

Oštracati – izvrđati do nemilosti (i poslin slatko zaspati), načiniti od koga štracu (staru, maćanu i rasparanu krpu za trati pod u kužini)

Oštrokondža – aruma, muškobanjasta ženska, malo joj je da se zarad svačesa inadi, pa se jošter oće i pobiti; nije za držati je u kući niti se šnjon vanka paćati

Otaj, ota, oto - taj, ta, to

Otakač – vidro za pritakanje vina

Otići na stranu – ići učiniti veliku potribu vanka kuće i obora, skroz ozada oli gori, uzbrig; namisto ove kartušine danas, prija bi čoviku boje poslužili list od smokve, oli od trpuca; jedanput mi se dogodilo, kad san ka dite bija kod jednih naših gorika, da san ih mora priupitati: "Recite mi, di je ode zahod?", na šta su oni pukli od smija i uglas mi rekli: "A, imaš di oš!"

Otoman – kauč (za baciti se poslin ručka u robi, u kućama vanka grada), dočin se u gradu za isto duperavala poltrona

Ozepsti – more se na nos, a more i na noge, pa na nos (naš svit prehlade prija nije dilija na priklade i viroze, nega bi sve tumačija kroz mokre oli bose noge, oli time šta bi ko gol i mokar izaša vanka na ledenicu

Ožeg – žejezna tanka, duga kuka u obliku slova L, s kojon se u špakeru razgrće vatra; žarač

P

Pacijencija – fratarski smok; strpjenje; strpjen-spašen

Pačati se – mišati se u tuđe, uplićati se (brez potribe)

(Biti) **paći** – izravnati u računima oli u dugovima i potraživanjima; znalo bi to kasti dite ditetu, kad jedno drugon dadu inkapeladu, pa ovi zadnji reče: „Sad smo paći!“

Paćifiko - smireno čejade, kojeg ništa ne more izbaciti iz mista

Padela – plitka, četvrtasta teća za peći kru oli meso s kunpirima

Pajola - daska na dnu barke, više ih je, po kojiman se gazi i koje triba digniti kad se paja barka poslin svake kiše; pajati barku najboje je sa šešulon

Pajun – prostor u barki pod palubon, za sakriti se od kiše ili prileći

Paklena/Paklina - poveća parcela uz današnju Vilu "Moj mir", di se iz okuženog Šibenika ujesen 1649. trabakulima vozilo mrce, da bi ih se tamo užgalo, pa raskuživalo ariju zapaljenon paklinon, oli smolon od borića (šta je znala dobro doći i u ondašnjoj brodogradnji)

Pal – ulični drveni stup na kojen su stale električne sviće s pijaton, a niže, u visini očiju, koji put, i šonete; užnjih su prija naši stari, kad bi izlazili iz toverne, znali mokriti, da - osvitljeni - vidu šta radu

Palamač – kampjun, nezrilo mlađe čejade

Paletkovanje – zaletiti su u svoj oli u bilo čiji vinograd poslin trganja, pa pobrati sve šta bi ostalo na panjima

Pample – omalovažavajući naziv za sirovog, povišjeg momka

Pancir - lanac

Pandišpanj - kru s osušenin voćon; slatki kru

Panibrod – kad se udrobi stari kru oli baškot u novu juvu oli u čorbu; panada

Pantagana – štakor

Panulavati – potezati tunju s krme, u vožnji, pa gledati da se uvati dikoju lignju

Panj – loza; po broju panja mirili su se vinogradi i gonjaji (ijadu loza); sve do prija kvarat stolića većina panja su bili polegnuti na zemju oli među stine, a onda su judi vidili da je boje okopavati ih motokultivatoron nego motikon, pa su ih počeli dizati i veživati ka pomidore;

stari su panji zimi davali najboju vatru na kominu i u špakeru, a skupa s lozinon nije in bilo ravna za odispod ražnja oli gradeja

Papataži – papatači, sitni insekti, bodu slabije od komarica

Papršnjak – gnjat, prednja noga od janjca, najslađi bokun pečenoga janjca (za njin vridi stati u filu po najvećen suncu); ako se dobro posoli, odličan je za popiti

Parabočiti se – inaditi se, svađati se, praviti se najpametniji i onda kad svi vidu, a i sam znaš da nisi u pravu

Paradižet – slatko od bilanjca, žumanjca, mlika, keksa i čokoladnih mrvica

Parangal – udice privezane kratkin tunjama na dugon špagu, u razmacima od po jednog metra; s ješkon se topi ujutro, a vadi u zoru (dobar za ugore)

Parapet – niski zid; rub pločnika; pregrada uzduž nečesa; mala skalinica između kužine i kamare

Pariti - od tal. apparenza, izgled, šta će reći sličiti na ovo oli na ono; pari mi se viditi - to kažemo kad nismo skroz siguri, ma pari nan se viditi da bi to moglo biti jušto to!

Parlantina – govorljivost

Parona – gazdarica, gospoja, žena-zaštitnica

Pašabrod – cidilo, šupjača, da prođe juha, a da u šupjači ostane skuvano povrće koje se onda gnječi žlicon (kapula, pomidore, selen, petrusimen i rešto šta iđe); šta priostane u pašabrodu, baci se prascima

Pašajica – šupljikava, mrižasta nosilica; služila za udvoje nositi građevinski matrijal, oli za prosijavati špržinu od škaje; prid sveton Lucon smo 1960-ih, za vrime nastave, znali čuti ovu pismu: "Oj, dođi mala svom Borajcu, zera na pašaj'cu, ooj!"; jedni su mi rekli da je to **barela**, a ne pašajica, a pašajica da je gožđena šipka u obliku slova L, šta veživa kašune, u koje se naliva petun i meću stine, pa sad ti misli

Pašaman - priručnica

Pašanac - muž od ženine sestre

Pašarjol – zakrivjeno sito, kroz koje se valjkon gnječu i cidu pomidore, kad se radi konšerva

Pašta – tjestenina, a reče se i za slatki kolač iz pašticerije

Pašta šuta - maništra na suvo, brez mesa, samo s toćon od pomidora

Pašticjer - slastičar

Paštroč – izmišati u kuvanju svašta, da se jedva zna šta se ide

Patati – ugovoriti u četri oka, pogoditi se međuse, pa ako triba i na rič, a patati moru biti i kunpiri, koji se kadikad meću u **škicapatati** kad se od njih radi pire

Patela – rever na kostimu oli kapotu

Patimenat - patnja, muka

Patina – krema za patinavanje i luštranje postola

Peća - bokun sapuna

Pegula – nesrića, peh

Pelica - krzno od bilo koje beštije za uzvrat (da bimo se pravili gospojon)

Penati - otiti štoko teško dostupno, pa kadikad na to i zaludu čekati

Pendulavati se - klatiti se tamo-vamo

Pensati – misliti; brinuti; brižno čekati na koga svoga

Pepav posal – zamršen, zanovetan posal, koji čovika čini nervožastin

Perda – prigradni zid od daske; kad je od tikule, onda je munegin

Perfine – najposlin oli inšoma

Pergul – antiki balkonić s ogradon venecijanon na vr vanjskih skalina uz kuću; sa svih strana otvoreni trijem; ako je okrenut suncu, onda je slar

Peri-deri – reče se za robu, koja more pritrpiti puno pranja, a da se to na njoj ne vidi; prija se roba (košuje, gaće, traverše, vešte…) nije nosila, nego se derala (jerbo je onda taki bija život), ma zato je durala puno više lita od ove današnje šta poblidi od jednog pranja oli se tolko stisne, da je odma za zaitniti u škovace

Perlafinta – za koga čimen zavarati, oli ka tobože

Peškarija – prva je zgrada peškarije otvorena 1906., di je danas dičje igralište s ljuljačkama, isprid biskupijske zgrade, druga je od kraja 1950-ih do kraja 1960-ih bila di su engleski bonbarderi sorili dominikanski samostan krajen 1943-e, a treća, današnja je na novoj tržnici povr Drage

Peškati – uloviti (ribu); svatiti (šta neko oće reći); danas puno svita više ne peška ni Bože tebe

Pešt – kad se bilo od pršuta pomiša s nasickanin lukon i petrusimenon i sve stuče sikiricon ili težin nožon, dok se ne dobije pjenasta masa, koja se meće u maništru i važol da joj dade najviši gušt

Petati – ispružiti roge, suobe ruke, prama onome kome iđu, na!

Petrusimen - peršin

Petun – beton

Peverun – papričica, juta

Picati - ne biti u skuli, **bružati** skulu, pobići sa nastave, pa dobiti neopravdano i ići kući plačući

Picigamorte – grobar («daje na smrt»); ma, zato je svaki od njih zna poslin dobro potegniti

Picigati – draškati, peckati, imati jači vonj (npr. pravo uje u grlu)

Pićona – trbušasta caklena oli metalna čaša od kvarta s ručicon, za bevandu

Pig – misto koje u dičjoj igri skrivanja triba dotakniti, pa vikniti: „Moj spas za me!“

Pijaca - od tal. piazza, trg i tržnica; u Veneciji je piazza samo Trg svetog Marka, a sve ostalo su poljane (campi i campielli); mi rečemo pijaca i za pazar; najpopularnija pijaca u staroj jezgri sve do kraja 20. stolića bila je Mala loža, kraj crkve svetog Ivana

Pikaj – fjokić, sa stražnje strane kolara, za obisiti jaketu

Pikarin – fjok s unutrašnje strane kapota, jakete ili košuje, za obisiti ih na kuku

Pikatabarij – stalak za višanje jaketa, kapota, šešira, borša i lumbrela

Pikucno – malešno, sitno da ne more biti sitnije, jedva da ga vidiš

Pilica – mlada kokoš koja još ne nese jaja, a more biti i mlađa ženska

Pili-pili – sitna pašta, ki pirinač, dobra za bolesničku juhu, u kojoj skoro da i nema ništa,da ne bi čejadetu koje bi se tilo rekuperati od koje boleštine, šta palo na štumak

Pinica – trajekt koji je vozija od rive isprid svetog Dumenika do velike rive na Martinskoj, aute, kamijone, autobuse, jude pa i kupače, koji ne bi tili čekati Slavku oli Martinovića (kod kojih je bilo jeftinije, ali tisnije); vozila je sve do otvorenja Šibenskog mosta (27. sedmog 1966.)

Pinjata – pot, metalna čaša (ižnje je najboje piti kad je vanka 40 u ladu)

Pinjur – pirun, vilica za isti

Pinjurica – vile za grniti đubar

Pipita – usitno karirana pamučna tkanina, dobra je za od nje sašivati veštu u jednon komadu, za po kući i po vrtlu; kad zaladi, dosta je gori, priko leđa, metniti koji stari džemper oli grezziju, debju jaketu

Pipitula – kokošja bolest, od koje je kokoše vatala krepajica, pa in je tribalo zakreniti vraton

Piplica – laganija ženska; bilo ih je u svoje vrime i po tovernama, di su našin starima znale siditi na kolinima, pa se svako malo namištati i primištati

Pipljati – pribirati po tećama, po butigama oli po bancima na pazaru, a ništa ne kupiti (pa čuti od prodavača i koju ružnu rič)

Pir – Klaićev rječnik stranih riječi ne spominje porijeklo ove naše riči, nego kaže da je na turskon to bija ili starješina kojeg derviškog reda, ili starješina esnafa (obrtničkog ceha); ma, niti tomen dervišu, niti prvome u cehu nikad ništa nije falilo, pa su mogli po vazdan pirovati. More biti da i zato mi u pirovanju vidimo samo feštu poslin vinčanja, pa i zabavu koja se u čovikovu životu malo kad dogodi još koji put. Za mladence je pirovanje odvaik bija teški posal, štrapac, i lipo in je bilo tek kad su ga gledali unazad, poizdajega. Pirovati je bilo lipo - a šta ćemo kasti - za daljnju rodbinu, konšije, prijateje i sav ostali kurjožast svit, a više nego svima njima za gladne i žedne. Jedni bi se na pirovima natukli na licu mista, a drugi bi dosta toga ponili u kartu, kući.

Pirinač - po turski, riža (koja je kod nas došla od Venecije, pa šnjon i nježino ime); rič pirinač u Šibeniku je najpopularnija bila vanka grada, u Varošu, na Škopincu i na Plišcu

Pirja – lijevak, za prilivati iz veće u manju

Pirkati - to čini vitrić, koji - ka i bava - samo pirka

Pirula - tableta

Pišakan – trava iz mišance, po kojoj pasi pišaju

Pišaprešto – butiga, šlic na muškin gaćama (brže se otvara, nego kad je butiga na botune)

Pišarjola - vrčina u koju se pušta voda, a i kantun u koji se čini isto, pa da poslin drugima odumidaje pod noson

Piškotin – tisto od brašna i vode, sa zeru kvasa i soli, pa tren zapečeno; more se otapati u justima, a more se sekundu umočiti u bilu kafu, oli - ko ima zube - gristi ka keks

Pišpaj – frigana lepinja; tisto od brašna, vode i kvasa, sa žlicon maslinova uja, zrnon soli i kockon cukra, pa se razvaja lazanjuron, oblikuje ka krug i friga u vrilon uju; poslin se pospe s teke cukra i uživa. Zna to biti i drugo ime za triščetinu, koju se kome prilipi s live oli desne, oli i s live i s desne bande, oli samo iza uva

Pištanj – ogrca na biloj košuji, i na starinskoj jaketi, ovratnik koji se ne privrće u kolar, koji je ka ruska kragna; nosili su ga težaci, a i većina gospode

Pištula - čuti je, oće reći, čuti šta te iđe, a poslin pištule zna ići i kaštig

Pitura – boja

Pitur - slikar, a i soboslikar (kako za koga)

Pivčiti se - puvati se, koćoperiti se, praviti se puno važan, a biti - šta?

Pivo – to nije bilo ime za biru, nego za drugu bevandu, kad se priko dropa prolilo vodu i ostavilo koji dan da kuva, pa torkulalo; vino je bilo za prodati, za likara, za vinčanje, za rođenje i smrt, a druga bevanda, polovnik oli pivo za se, ka piće za po kući; u poje se nosilo kvasinu oli desetu bevandu

Piz - uteg

Pjacarina - plaća se pobiraču na pijaci (sriću mu vrag odnija), za banak

Pjatanci – razna ića, dodavana na stol svako u svojen pijatu

Pjeta - nabor

Pjover – kišnik (povr škura)

Pjumin – pokrivač koji se za teže zime meće povr imbotije

Pjunba - meće se na probužani zub, oli na čigov katanac, na televiziju i na mirilo za letriku

Pjunbin – visak (glavni alat u radiesteziji)

Plackati se - toćati se u moru i polivati priko ramena (prija se to radilo u maštilu)

Plackomanda - komanda grada iz vrimena Austrije, do 1918., uz kazalište (na početku 21. vika tamo je poslovnica Jadranske banke)

Plandovati - ništa ne raditi, uživati Boga svoga

Planiti - kad bi se roba, za koju se svit jagmija, prodala u tren oka

Plaurita – upala porebrice

Plema - slabija rakija koja je izlazila pri kraju pečenja i s kojon se razrđivala ona prva, jača

Pljuca – znali su je naši stari držati uz krevet, u dužini glave

Pobirač – inkasator, šta je na pazaru naplaćiva placarinu; niko ga nije volija

Pobluniti – to se more treviti i mlađen čejadetu, ako infiša u šta, oli ako to ona od njega učini, dočin je među starijima malo onih šta prija oli poslin bar teke ne poblunu, obaška ako ih uvati skroloza

Podašoto - podase (metnimo kasti: učinija je podašoto, pobiglo mu, jerbo nije moga stisniti)

Podastrići se – strižu se i ovce i judi, ma samo se judi – ako tražu od brijača da in samo zeru skrati kosu - podastrižu

Poderekao - pogotovo

Pogrda – grdoba od čovika

Pojana – u 15. stoliću, prama zapisu Jurja Šižgorića, služila je «za udisanje svježeg zraka» (jerbo se u gradu ćutila otvorena kanalizacija), a dobra je bila i za konjske utrke i za itanje kopalja, pa i gađanja lukon i strilon; za prvoga rata bila je fuzbalsko igralište, pa poslin šetalište, pa od 1990-ih parkiralište, i od 2005. jopet šetalište

Poklade – karnevalska fešta, koja je išla kroz grad, a završavala paljenjen Krnje na Pojani

Polivačina - špricanje loza makinon za polivanje, u kojoj je galica, a sve poradi toga da se ne bi di javila peronošpora

Polša – manžeta, zavrnuti kraj rukava oli nogavice; kad je bila na košuji i bluzi, zvali su je polša damano, a bilo ih je i duplih i unjulih

Poltrona – preteča fotelje, držala se u kužini oli u sobi, za upočiniti posli svakog posla, oli za tren, u robi, zaknjati poslin ručka

Poluši - dva brata bliznaca, oli dvi suve polovine od biža

Pomidore – lipi naš Kolumbo, da nan nije bilo tebe, ščime bi danas mišali salatu i radili toć

Po-miša-po-tića – šišmiš, pipištrelo

Ponara – kvadrasta buža u zidu u kužini (za držati uje, sol, papar ili šta ko oće) oli u konobi (najviše se u njih mećalo špiritjere, peće sapuna oli koji važ piture)

Ponarica – plića i uža od ponare, najviše ih je znalo biti u starin kužinama s kominon, di bi se u njih umećalo šterike sa škatulicon šuferina, sapun s kojin se vanka, na kamenici pralo ruke, i po koji bruškin oli trapulu za miša

Popić - žohar, ali i sjemeništarac, mladi pop

Po pinelu - poslagati u red, da se zna di je čemu misto

Popišmanija se - razgoropadija se, skroz se maka, ne moreš mu stati ukraj

Portafoj – takujin, novčanik, britkaš

Portantina – bolnička nosila na kolica; ko na njih legne, u sekundi svati šta je život

Portapranci – tri teće, jedna u drugoj, na jednoj ručki, u koje se iz gostijone kući nosila juva, meso i salata (pa šta si tamo, da si vamo)

Portela – mala ponistra

Portik – kroz njega se, sa slara, ulazilo u druge sobe

Portun – glavni ulaz (u veću zgradu), s volton

Posluga - butiga u kojoj naš svit sam uzimje sa škancija šta god oće: prva je, početkon 1960-ih bila u Činovničkoj zadrugi, uz Pojanu, kraj Šupukove kuće, pa za njoj druga u Šare kontra Staroga pazara, a 1970-ih jedna na Baldekinu i jedna, Solarisova, u Masnoj ulici; jedino, u njima nije bilo puno robe refužo, šta je naš svit bija 1950-ih naučija da će ga čekati u Granapovin butigama, di se sve uzimalo na deke, od kvasa do cukra, pa u škartocima od karte nosilo kući

Poslušnica - koja je služila po tuđin kućama

Pošada – nož za iće (a prama taljanskon, izvorno, vas pribor za iće), a i za koga šnjomen brocniti

Pošemeriti se – pomišati (npr. pajole kad se barka napuni kiše)

Pot - kad je s kratkosilaznin naglaskon, onda se ižnjega pije, a kad je sa dugosilaznin, onda si vas ki gola voda, upotan

Potegniti plaću ili pensiju – dobiti ih ili podići, šta nikad nije bilo lako, nega je vaik tribalo se natezati i potezati svon forcon, da se štoko izvuče

Potriba – more biti velika i mala, a more se tako kasti i za čovika koji je teška sirotinja

Potuliti se - odati sagnuto, brez voje za život; šta si se potulija, a?

Poviriti iza kantuna – u Težačku, na bunare ili niz Vanjski, i viditi ko prolazi

Povozito - more biti vino, koje je lipo, povozito za puno ga piti, a more povozita biti i žena, ka i zemja, koja je povozita, laka i meka, za dunboko kopanje

Prače – špagi uz samar na magarcu, kojima se učvršćuju kofe

Prćenje – kad koza zavodi jarca, a on se počne odazivati i poslin ne zna stati; triba gledati da se ne kupuje kozletina u vrime kad se prću, jerbo ima vonj koji nije lipo oćutiti u pijatu

Prćiguz - oholica, koji se pravi važan, a nema ga šta za viditi; more to biti i mali crni mrav s crvenon glavon šta odma štipa i bode dignuton, isprćenon guzicon čin ga takneš

Prćoka – štoko sitno; „Donija si mi prćoke, a ne šljivare!“

Predikati – propovidati (s oltara ili s govornice)

Pređa – vuna (jerbo se prede; zna li još ko onu: «Predivo je preeelaa, dijeva zamišljeeenaa»?)

Preniti se – naglo se razbuditi iz popodnevnoga drima

Preša – žurba («vrag odnija prešu»)

Prezla – mrvice od kruva

Preženca - šesno, ingordo čejade, koje je lipo za viditi ga (ma ne i za držati ga po kući)

Pribirati - privrćati robu na pazaru, sve dok se ne bi naša najboji bokunić, oli mišati po tuđemu armerunu priko svake mire

Priblezgavati – mlatiti praznu slamu, štricati gluparije

Pribočavati – prigovarati (sa strane, ka usput)

Pribrditi – nadvladati brigu, potirati je od sebe, zaboraviti, smetniti s pameti, prizumiti (kratkosilazni je naglasak na prvon i)

Pričepiti ga – dokazima, dotirati uza zid

Pričestiti se - odma ujutro skvasiti grlo s bičerinićon dropjanice, da bi grišni čovik bija bliže Bogu

Prići - prikipiti, pa se razliti priko teće po ciloj kužini; trevilo bi se to i mliku, i biloj kafi, i puri oli pirinču, ako bi se kuvarica di makla oli u isto vrime radila tri posla; zato je sveta zapovid: kad se šta kuva, triba stati uz teću, dok ne zakuva

Prikobaciti – pribaciti priko zida ili ograde

Prikoviše - previše

Priljubiti - spojiti škure da se ne dotiču, ka na libar

Priobuka - promina, nova roba (jerbo, nije lipo isto čejade vaik viditi u istoj robi; prvo na šta se pomisli: di mu je žena?)

Pripetati se – prilipiti se za koga, ka prilipak

Prispiti – doći na vrime, a više puta i u zadnji tren (na feratu, na ispit, na sprovod, na vinčanje)

Prisviriti - to se more tako lipo samo triščetinu

Prišapoko – otprilike i nabrzinu

Prišestati – zalipiti triščetinu

Pritakati - vino iz većeg u manji sud

Priženiti se – otići stati kod nje ili kod nježinih, pa poslin biti kuco gobo (oli manji od makova zrna)

Prižentati se - prikrpiti se kome, oli se nepozvan uključiti u čije društvo

Prkani - zna se čuti u gradu od naših da su to oni koji čin sađu ugrad, evo ti ih odma na vlasti, pa uzimju di stignu i zapovidaju da je milina; do grada da in nije stalo njanci zz, jerbo da su isto šta i ripaši, koji da bi prodali i mater i ćaću, a koji da na utakmici Šibenik-Ajduk naviju za Ajduk; ma, za pravo kasti, rič je samo o razliki u tempu, jerbo i najpraviji Šibenčani imaju koju žilu odazgara oli otamoka

Prndec – veseje; prndecati se – veseliti se, ali kad je rič o magarcima koje nisu uškopili, moglo bi se kasti da se veselu, jerbo in je posal zadnja briga, a samo jedno na pameti; u prndec more otići i riga kad ode u sime

Procaparjati – prožeti; znalo se kasti procaparja me led, vas se tresen, zima mi ušla u kosti

Prođi me se - pušti me na miru, jerbo mi nije ni do česa; aj ti svojin puton

Profundati – sve izgubiti na kartama, i šolde, i kuću, i poje, i sve; dija se moga profundati i na one kurbetine koje bi in izokrićale škaršele, dok se ne bi zadovojile

Proniti se - to se more proniti glas o komen po cilome gradu, a kad se pronese, pa kad cili grad zabruji, neće biti nikog koji bi moga kasti da ništa nije zna

Prosiklo se - mliko (i, šta sad šnjin, a?)

Provin – toplomjer, za miriti febru

Provišta – nabavka spize; **providiti** - nabaviti

Pršut – duga je štorija o tome kako naći pravoga, jerbo ovo šta se prodaje po butigama više nema veze s našin pršuton. Da bi bija pršut pravi, prvo beštija mora biti naša, da je ozad Šibenika rođena, dojena i gojena i da poslin sama brsti i skače po oboru, skupa s ostalin beštijama. Onda ga triba znati priklati, da se ne pripadne, da se poslin dobro ocidi, da se pršut metne prama buri, da se dobro posoli (našon soli), i da zrije i suši se kolko triba, a ne manje. Onda ga triba znati pripoznati, šta se čini finin noson i štikadenton, koji se ubada na više mista, da se vidi kolko je mokar oli suv, i ima li aminu. A kad se jedanput načme, nema se daje šta puno čekati!

Prva g'ožđa – gožđeni stub, znak sjevernog ulaza u Šibenik, šta je do sredine 20. stolića sta 50-ak metara isprid Kronjina magazina prama Gvozdenovu i Meterizama

Prvi frut – ranke, prvi plodovi nekog voća, prvi frut grožđa, višanja, trišanja itd.

Prvo čelo Božića – Proslava; sedan dana prija Božića u svoje se vrime samo u Šibeniku drža običaj iz pridkršćanskih vrimena, pa se pomišano s kršćanskon tradicijon obilježava zimski solsticij, frigalo fritule i sve prilivalo rakijon i pismom

Pržun – (tal. prigioni) zatvor, buža

Psiha – komad mobilje u spavaćoj sobi, s ogledalon; služila je samo ženama da se ujutro pogledaju (dočin je muževiman bilo dosta da pogledaju kroz ponistru, da vidu oće li biti kiše oli će šta zagrijati)

Puca – dugme (po turski), botun (po tajanski), gumb (po ugarski); ukrasni, srebreni botun na šibenskoj nošnji; prava šibenska, srebrena puca nosila se ka glavni botun, za ukras na šibenskoj biloj košuji (uz ogrcu), a prija i na narodnoj nošnji; katedrala, kapa i puca - tri su glavna simbola, po kojima za Šibenik znade cili svit

Pudar – čuvar polja, maslinika i vinograda u šibenskom zaleđu, u 15., 16., 17. i 18. stoliću, kad se pjačkalo na veliko (i uskoci, i ajduci, i soldati, i domaći jedni drugima)

Pujati – čistiti uši (nametnike u kosi), tribiti i stiskati gnjide

Pujica – prišt na licu

Pujina – skuta (od mlika)

Punjeta - šibenski naziv za muško sime, šta se kadikad rađa u punji, oli u šaki (tal. pugna), muškoj oli ženskoj; služi za nastavak loze oli za ništa

Pulac – bilo, puls; kad srce počne priskakati, onda ni pulac nije kako triba; najbrže i najnerednije i najzdravijen tuče dan poslin nego šta se napara i nalije ki prase (a onda ne triba zvati likara, nega stati kući, da te niko ne vidi, i samo postiti i vodniti, i vodniti i postiti, i moliti svetoga Antu da pomogne i ovi put)

Pulastar – perad; i kokoš, i pilić, i pivac (jo, pivac, pa na tingul!)

Punat – duža greda, koja se mećala u kuće da drži podove i krov; dvi jednake grede koje određiju dokle je zzog za igrati na balote. Kad bi kome balota pobigla priko grede, svi bi zaviknili: Vanzzoga! Ma, punat je i bod koji se dobije na karte oli na balote. (Jedni se pišu olovkon na kartu, a drugi kredon na ploču, da ne bi poslin ko šta reka.) Kad su dvi balote podjednako daleko od bulina, onda se punti miru oli šibicon, oli dužinama postola, kojima se za ostatak dodaju debjine prstiju od obe ruke. A ko padne kirurzima u ruke, isto broji punte, jerbo se tako zovu šavi koje ih on napravi, pa poslin vadi.

Punta – upala pluća, ali i špic od drvene olovke (bija je dobar i za koga propuntati)

Puntarol – zidarska brukvetina (dlito), koja se metne di triba razbivati zid, i onda po njoj svon forcon tuče čekićon, dok se sve ne sori

Puntelati - ščimen podupriti

Puntina – batača, za metniti šonetu na drvena vrata oli na stablo uz pazar

Pupa – kad je naglasak na u dugosilazni, onda je to meso brez koščina, za šnicele; kad je od kruva, onda je ili iz cice ili iz guzice od štruce, a kad je od lipe žene, onda je za mašiti se i gledati zvizde; kad je naglasak na u kratkosilazni, onda je to lutka

Pura – pulenta; pura na ritko ila se sa tri-četri kapje maslinova uja; pura u bubji je bila šibenski specijalitet, i za težake i za likare, a pura i mliko davala se dici i betežnima

Purgati - izbiti iz kože oli iz justa; tako se purgavanjen čistu i tilo i duša od šporkice, masnoće i svake boleštine

Purtela – buža s poklopcon na provi broda, za ući u pajun

Pušac – kad se za najteže zime legne u ledenu posteju, pa se posli trešnje i puvanja i trljanja noge o nogu počne zagrijavati, sve dok cila posteja s kuverton i pjuminon ne bude vruća ki pušac; a pušac da se najprvo zva tek pečeni kru, koji je bija vruć tolko, da se u njega moralo puvati, prije nego šta bi ga se zagrizlo

Putalj – naziv za ruganje sa Gradskon stražon iz 1960-ih (nisu dali dici da igraju nogomet prid katedralon i Medulićon)

Puva - stiska; kad uvati puva, čejade samo puše, a ne zna više šta će ni kako će

Puvati u istu pirju – misliti i govoriti (oće reći – lagati i mazati) isto šta i onaj od kojeg se ima koristi, a na štetu trećeg koji i vako i nako nije za ništa

Puzdra – praseći loj u dnu repa; s njon se mazalo postole

Puzdre – debeli čovik, kojemu puzdra visi na sve strane

R

Rabetnjak – radni dan

Raca - nije rasa, nego rod oli pleme; dobro je vaik znati, kad ti se dite za koga ženi oli udaje, šta je mlada oli mladi po raci oli od kojeg je plemena, da se di ne bi šta naopako pomišalo oli da se ne bi poslin njijova dica uvrgla na najgorega u svojoj lozi; zato o tomen za koga će ti se udati ćer oli sin oženiti triba da odlučuju njijove ćaće, jerbo današnja mlađarija ne zna ni po mise; ako se prova opirati starijima, triba in odma dati dvi priko gubice i nogon u guzicu

Ram - bakar

Ramandela – univerzalni ključ, kalauz

Ramina – gožđeno vidro s dvi ručke, za ražentavanje zeleni (verdure) u dvi vode

Ranač – sklopivi ležaj za ako ko naleti, da ne leži na tlevu

Ranpin – više željeznih kuka, koje su se oko dužeg kraka veživale varenjen oli žicon; ranpin o duljih i debjih kuka služija je u barkama ka pomoćno sidro, a manji i tanji za vađenje stvari koje bi pale u more oli u bunar; kad bi to bija mac udica, onda je služija za loviti lignje

Raskalašeno - to more biti dite, kojemu niko ne more doći ukraj, jerbo su mu mater i ćaća sve puštali na voju

Raslaviti – metniti u cilo teke vode, ma u tomen ne pritirati

Raspuštenica - žena brez muža, koju niko ne drži na špagu, pa leta od jednog do drugog, ka raspuštena i još infišaje da joj ravne nema

Rastezalo – laštik

Rastriti robu – obisiti opranu robu na sušilo u oboru oli na tira-molu, da se suši za lipa, sunčana i burna vrimena, pa da poslin mrliši cila soba i svi armeruni

Raščarati se – razvedriti se

Raščinila se - reče se za lipu curu, koja se naglo raskvasala i uduplala, da je - fala ti Bože - ima na sve bande

Rašketa – muška kapa s plitkin frontinon; prija su je nosili mornari i dikoji ribar, a poslin je jedno vrime ušla i u širju modu, pa su je nosili i težaci

Rašpa - turpija

Ravanela - iz taljanskog, rotkvica

Razbanzzavati – ogovarati; a oni koji to volu činiti po cili dan na sve bande zovu se **razbanzzon** oli **razbanzzona**

Razbaškariti se – odalečiti se od drugih, pa raširiti sve četri

Ražentati – isprati robu od sapunice oli verduru od zemje, u jednu oli u dvi vode

Rbina - derutni dija neke nekretnine

Rebac – vrabac, tić

Rebambiti – pod stare dane pasti na ditinjstvo i jopet biti ka bambino, pa ne znati ništa. A ima li lipše starosti od take, a?

Rečina u uvu – prijašnji su težaci (puno prija Bitlesa) tirali modu i nosili duge kose, pa ih saplićali u perčin, i onda još začinjali s rečinon u jednon uvu; ko bi to reka za njih, a?

Redalica - ravnalo

Redina – sak, okvir s mrižon i ručkon za vaditi ribu iz mora, a kad su **redine**, onda su to uzde na glavi od konja, koje čovik drži u rukama, da more konju zapovidati kad da iđe ulivo, a kad udesno, oli pravo

Refati – nadomiriti, nadoknaditi, vratiti

Refužo – rasuto; reče se za robu šta se prodaje u rasuton stanju, brez pakovanja (ka brašno, cukar oli kvas)

Rekam – ukrašavanje (intimela i gornjih lancuna), tavajola, tavaja i krpa za kužinu, koncon, iglon i kukicama; na intimele i lancune su se mećali inicijali čejadeta koje će na njima i pod

njima spavati, ili od neviste kad ih je nosila u dotu; na ukrasnin krpama za kužinu rekamavanjen su se umećale misli, u koje bi kuvarica i cila obitelj gledali cili život («Kuvarice manje zbori, da ti ručak ne zagori», «Kuvarice kuvaj ručak fino, pa ćeš dobiti novaca za kino», «Šta sad blejiš u ti lonac, kad mi nisi prida novac»)

Rekuperati se – oporaviti se, vratiti forcu, ozdraviti

Reparabile – popravni ispit

Repete – ponoviti, oli tražiti još jedan pijat lipe spize (pa se prižđriti ki prase); **repetirati** se more i pušku, da jopet puca; na **repeticije** bi, kod profešura na kuću (ma, koji nije njegov profešur iz skule), iša učenik šta u skuli ne bi uspija išta razabrati, pa bi s profešuron na crno ponavja gradivo sve dok mu se ne bi pamet zeru prosvitlila

Rešpir – ventilacija; nema rešpira čovik kojemu su slaba pluća, pa se duši i vaik mu fali arije

Rešta – pletenica sa 20-ak (mala rešta) ili 30-ak glava (velika rešta) luka: mrliši, liči, začinja i tira Zloduva

Ret oli **dati reta** – važnost oli dati kome važnosti

Revena – (prama tur. herfena) redoviti prihod; ka renta; davala se dici suboton da mogu izaći ugrad

Ričetina - šporka rič, sovka, beštima

Riga - crta, štrika, pruga (na rige zna biti i maja, koju nosu mornari)

Rigvard - poštivanje; ma, puno je popularnije nemati rigvarda prama nikomen, jerbo koga i za šta poštivati?

Ripati - basrljati okolo po stinama, škalji i kamenčinama, u opancima, šta najboje činu naši ripaši, od kojih jedan dija, kad sađu ugrad, vaik ostanu šta su i bili, na čemu in - ako se joštera dočepaju i vlasti - svi zavidu

Ritko na plitko – govorilo bi se tako za sirotinju, da za ručak ide samo ritko na plitko, jerbo za u dunbje metniti nema šta

Rokel – špula, mali drveni valjak za namatanje konca; namotani konac; mira za konac («jedan rokel bilog konca»)

Rokete – vatromet; sva šibenska dica pantu rokete u noći otvorenja Festivala diteta

Rokići – dok nije priko većeg dila njih napravljena Jadranska magistrala, koja iđe priko Šubićevca pa uz kuglanu prama Biocima, bili su gradsko izletište, di su školarci išli u pozdrav proliću

Ronzzati – povazdan (tal.) zujati, ki zukuja, prigovarati kad triba i ne triba, od zore do mraka, prefin i za najmanju sitnicu

Rošpija – prama tur. zla, nevajana žena, koja voli i zapovidati

Rufijano čejade - koje je niko i ništa

Ruga – ven. ulica međena butigama i palačama; Ruga de' Greci - Kalelarga

Runjav – puno dlakav čovik; čuja san da su taki puno dragi ženama, a čuja san i da ima žena kojima baš taki nisu dragi, nego oće one liše; isto san čuja i za runjavije ženske: jednima muškima da baš ne šmekaju, jer in se čini da su muškobanjaste, a drugi bi samo takve i tražu ih okolo svićon (zato šta se sad do jedna depilira); judi nemaju mira i neće da uzmu sve šta in priroda daje: ako je s dlakon, onda je s dlakon, a ako je brez dlake - fala Bogu, iđemo daje

Ruvinjati – ozliditi koga oli čemu tolko naštetiti da više ne sliči na se

Ruzina - rđa

S

Saći u grad – tako se znalo reći kad bi ko iz Varoša, Škopinca, oli s Prigrada tija ići u Stari grad, dočin su oni s Plišca, koji su već bili doli, samo išli u grad; u novije vrime, kad se grad proširija i vanka Staroga grada, u grad salazu naši iz Bilica, Jurasa, Rakova sela, Dubrave i Danila (nikad se šnjima nismo dilili, jerbo puno njih vuče svoje loze od najpravijih Šibenčanaca, šta su u svoje vrime, poradi kuge, morali bižati iz grada), ali i oni iz podaljih mista, ka šta su Tromilja, Konjevrate oli Pakovo selo, pa cila Mirlović zagora, Miljevci i po Drniša s njegovin sviton iz okolice; ko je jedanput saša u grad, doša je poslin još koji put, da baren štoko učini za se; da nije njih, ka da bi danas Šibenik bija to šta je: najlipši grad na svitu, jednima za sićanje, drugima za život

Sadriti – to se radilo s postolima, jerbo dok se ne bi jedne sadrle, druge se ne bi kupovale

Saket – mala, platnena kesa; prija nego je «Jugoplastika» počela proizvoditi plastične školske borše, dica su buštu s olovkama, oštrilon, peron i držalon, i bokunić marende nosila u saketu, šta se zatvara špažićon na fjok; teke veći saket dobro je doša kad bi se išlo u Žeravice oli u Zenića po kru; ja san jedno vrime, ujutro, prija škole zna skokniti do Žeravičine pekare po vruću štrucu, ali bi joj - dok bi doša do kuće - pofalila cica, pa bi se vadija da su je miši izili

Sakrištan – laik koji poteže zvono i čuva crkvu, i vaik je župniku pri ruki

Saliž – popločana (prema ven. salizzada) ulica, a more biti i dvorište oli poširja teraca

Sansir - koji dižgracjanin ženama za šolde namira muža, a inšenpjanin muževima ženu

Sav je oteka – udebelija se ki puzdre, udupla se, ka da su ga čele izbole

Sernica – vrčina, iz koje se poslin bacalo ili na rpu, u đubar, ili prid mandroč

Sigalj – sić: dunbja, metalna posuda s ručkon, s kojon se iz bunara vatalo vodu; a bilo ih je muških, kojima je služija da – kad bi ga obisili di triba – sa sigljon punin vode dokaživaju svoju moć („Proša san 65-u, i još na njega moren obisiti sić pun vode!“)

Sinovac - sin od brata

Skitarati se - klatariti se okolo, ne znati doći kući

Skonšuman - potrošen; vas san skonšuman - to reče za se naše čejade kad vidi da više nije za ništa; sve smo skonšumalo - to rečemo za svoje financije kad vidimo da je kasa prazna

Skorup – vrhnje od mlika, s kojin se radilo maslo

Skroloza – tako su naši prija zvali sklerozu, šta natiraje stariju čejad da se zvraćaju i da više ne znaju ni di su ni šta su, nego infišavaju da su in pomišali lancune i postole, teće i lašune, jučer i sutra

Skula - škola

Skužajte - od tal. scusi, izvinite, oprostite, nemojte šta zamiriti, a **skuža** je izgovor

Sladnilo (mu je vino) - to se reče kad vino ode u krivi veraš, pa je bližje prošeku nego vinu; zna se to treviti u suvon i vrućon litu, poslin kojeg je grožđe puno cukra, oli ako se - kad se radi vino - pritira u dodavanju cukra iz butige

Slana – jutarnji mraz

Slatkoran – koji je dobrog apetita i voli pojisti sve šta mu se da

Sluta – bleka, koji ne zna di bi sa sebon

Smantati – more cura momka, a i on nju, ka i življa bevanda čovika, a marčano sunce svakoga

Smaštrati - guložo, alapjivo oli slatkorano isti, pa sve smaštrati i polizati oba pijata (a poslin nek govori ko šta oće)

Smežurati se – to mogu i oskoruša, i žižula, i pomidor šljivar, kad ižnjih izađe prvi dija vode, a more i koža od starijeg čejadeta kad se sasuši od bure, soli, žeđi i godina; more se i on smežurati, ako ga se puno vrimena topi u ledenome moru oli drži vanka na fortuni bure, i to tolko da skroz uđe u se

Smiriti – na prvo "i" je kratkosilazni naglasak: udriti, bubniti (da se smiri)

Smokva – uperiti prama kome palac između kažiprsta i srednjaka, i još mu izbečiti jezičinu Na!

Smričke - crvenonarančaste bobe na grmima šta restu okolo Šibenika; teke zgnječene dušu daju za toćeve od zečevine, a od dropjanice činu likariju protivu sviju boleština; spominju se i u pismici, u kojoj teta Tona (koja ispod šotane liti nije nosila mudante) bere smričke

Sorca – baturina, toljaga; pritilo se: «Sorcon ću ti dati priko škine, paš viditi!»

Soriti – srušiti

Sovka – beštima, ričetina, ružna rič; sovalo se sve od reda, prefin i kašetu u kojoj je Bog smokve sušija

Spa'ija - posjednik spahiluka, ma i turski vojni obveznik, koji u rat, čin ga zovnu, triba ići ka konjanik, oli koji naš šta bi infiša da mu je, prija nego šta ga vrag odnese, sve dopušćeno

Spanđati se – povezati se s kime; na brzinu se zajubiti (a ne misliti glavon), pa poslin glavon tući ozid

Spirine – spiza za prasca; a reče se to i za nikakav ručak, kad ko kome u pijat izmiša svašta, pa se ni okon ni noson ne razabire šta je na pijatu

Spiza – (od tal. spesa – trošak), izdatak za kupovinu povrća, voća, ribe i mesa (kojeg u pretežno naturalnoj, težačkoj ekonomiji pojedino domaćinstvo nije i samo proizvodilo), koji se s vrimenon u svon značenju prinija na pojam hrane; **ići u spizu** isto je što i ići na pazar oli u butigu

Splasniti - reče se za spizu, od pure do lešeg oli pečenog mesa, za koju da se triba tren strpiti dok ne splasne, oli da upočine (pa se onda baciti na nju)

Spredati - plašiti, pripadati, činiti štrepite i eko-te-ba-bau

Spuž – e, samo mi, Šibenčanci, tako zovemo puža, jerbo s onin "s" oćemo reći da smo ka spojeni u jedno i prid Bogon jednaci

Srdela – ono šta bi se dobilo kad bi te ćaća, mater, baba oli direktor u skuli izsrdelali kaišon oli šibicon po dlanovima i člancima

Srkati – nije lipo čuti čejade koje za stolon srče juhu ki prase iz lavadure; zato su stariji uvik učili dicu da ne srču (da in ko ne bi reka da su divjaci), a onda bi stariji udrili srkati i još bi na kraju digli pijat i zadnju kapju čorbe ulili sebi iz pijata drito u justa, pa polizali pijat

Stađun – sezona; svako je voće i povrće najboje kad mu je stađun (oli zeman)

Starina - kuća oli kućerica u kojoj su stali naši stari

Stinj – bokunić pamuka za sa kapjon maslinova utirati ga u uvo; bokunić kotuna šta gori u lumaci ili u luminu

Stratiti – potrošiti; ko nema miru, zna stratiti i dotu svete Ane

Stričevići - rodijaci u prvon kolinu po ćaći

Striš – vinski kamenac u bačvi

Strmno (čejade) – koje oće sve za se, guložo, alapljivo

Struniti - smakniti, da padne na tle ki suvo lišće, kad ga se trešnjon truni prid pramaliće

Stupasto (meso) – žilavo; kolko god da ga kuvaš, poslin zapinje za zube

Sukanac – zimski, debji pokrivač od ovčje vune; još kad se u dno posteje u stari šugaman umota tikula šta se grijala na špakeru, more u sobi biti ispod nule, a pod sukancon da ti trgne pot oko vrata i po cilon tilu

Sunpreš – pegla na žeravu, g'ozd

Surgadina – sidro s konopon; surgati se - usidriti; surgati ga - kalati ga oli umoćiti ga

Sušanj – suve iglice ispod bora

Svak - sestrin muž

Svastica - sestra od žene

Svića - nije samo šterika, voštanica, nego zna biti i mira za snagu struje od jednog vata, pa mi znamo kasti da bunbeta ima sto svića (za onu koju mećemo u kužinu)

Svirac – fiščet, zviždalica; gaće na svirac – kad prama doli iđu na sve uže

Svitovati – podučavati, prinositi pamet na mlađe (ma, zaludu)

Svojta - rodijak u prvomen kolinu s materine bande

Svrž – čvor u drvu; drva s puno svrža nije lako cipati, pa je kad se kupuju uvik dobro pogledati di su in sve svrži; svrž zna biti jači i od najjače sikire, ali lipo grije

Š

Šajeta – munja

Šalaporte - grilje

Šaldavati – krpati probužane teće i druge posude užarenin željeznin čekićon i štanjon, mišancon olova i kositra; vikali bi Cigani: «Kalajs, kalajs! Krpimo stare lonce i poklopce! Kalajs!»

Šalša – prema lat. salsus – posoljen; umak; najboja je šalša od pomidora

Šalvati se – spasiti se, škapulati se, iskobejati iz nevoje

Šandule – tanke, plitke, litnje postole na buže, da noga boje diše

Šantarel – kvaka na vratima od kuće oli od obora, koja se otvarala pritiskon palca oli potezanjen špaga

Ščučuriti se - zakloniti se pozadi kojeg armeruna oli odispod stola

Šćeto - priprosto; to more biti i vino, ako u njega ništa nije metnuto, a more se kome sve kasti u facu šćeto, brez likadine, pa nek se misli

Šegac – dulja pila s drvenin dršcima na dva kraja; šnjome se u dva čovika pilalo priko kavaleta

Šekada – zanovetan, pepav posal

Šematorij – prostor oko crkve; veći dija bi bilo grobje; u Šibeniku ih ima kolko oćeš: i uz svetog Franu, i ispod svetog Jakova, i oko Gospe vanka grada, i uz svetu Nediljicu, i još na više od desetak većih mista; u vrime velike kuge iz 1649-e palilo se i kopalo mrtve ne samo na Pakleni i po šematorijima u gradu, nego i di je ko stiga, pa po Staroga grada leži na kostima pokojnika

Šemizet – ormarić s ladicama za bilo rublje

Šentada – klupa za sisti na rivi, i gledati ko prolazi oli šta je ko obuka i ko je s kin (samo, isto triba gledati da te ko ne vidi da sidiš na šentadi, jerbo bi mogli reći da si skroz inšempja i da šempre zviraš u ništa)

Šenj – znak, oznaka; duperaje se ka ime za sve znakove na tilu oli na matrijalima, a kad je rič o znaku na duši, onda ga zovemo **taj**

Šepurina – divja ruža, šipak, šipurina

Šest – način, stil; čovik od šesta se zna u svakoj prilici lipo ponašati, a šesno je svako lipuškasto, mlađe čejade

Šestiti se (u šta bilo) – razumiti se u to, tenditi se

Šešnica - lipa mala, milina ju je vidjeti

Šešula – drvena žlica za pajanje barke oli za vatati brašno, puru i važol, kad se u Granapa prodaju refužo

Ševejati – u 'odu se gegati ki dite od lita i po

Ševojarda – meko slatko

Šibenska kapa – u vrime nježine najveće rasprostranjenosti, kako bilježi naš etnograf Jadran Kale, zvala se kapa šibenkinja, a ona još starija, s uzdignutin vrvon kapa oštruljica; za razliku od kape kitarice iz zaleđa, naša nema rep, nego samo škuri bokunić ka vrv od malog prsta, da se zna šta joj je sprida, a šta straga; u mojoj lozi zadnji koji su šnjon išli ugrad bili su mi pradide, a ja svoju čuvan u konobi i kvasin lavandon protiv taraca, jer san uzeja ka zdravo za

gotovo da ona služi samo za ukopati se; ma, još se nisan odlučija: ža bi mi bilo da gnjije skupa s mojin tilon, jer – nemojmo se svitu dati činiti blekama – u grebu i po grobjima nema žive duše, nigdi nikog; a, ko kaže da se još nisan odlučija, kad jesan: neka me ona lipo nadživi i neka svitli di god da je metnu

Šibuja – iz kažina od babe Đulije (neprofesionalka, koja radi ka da je nije voja ni za šta, brez zrnce veseja i rešpekta prama mušterijama)

Šijaaaj! – zadnja zapovid prija nego šta se barkon udre u rivu; u lipšin prilikama znači da triba veslati unazad ili baren zakočiti barku

Šijun – od mletačkog sion: jak, nagli i olujni vitar s mora

Šigureca – teke dulja igla, s kojon se vežiju (oli osiguravaju) dva dila kotula oli košuje dok se krpaju

Šjalpa – šal; nosili su ga samo gradski muškići, državni činovnici i nježnije žene, jerbo je njima grlo ćutilo svaki vitrić; težaci i ribari ni po najgoroj buri nisu zabotunavali gornji botun, a šjalpu nisu duperavali ni za sprovode po najvećoj zimi

Šjola – kožna potplata na postolima; **šjolaju** se postole kad se s vrimenon odozdol probužaju

Šjor(a) – tako mi zovemo oli pozdravjamo starije jude, koje poštivamo ka gospodu, a mlađe kad in se oćemu teke narugati

Škafetin – ladica u kantunalu ili u stolu u kužini

Škagaco - berekin, funcut, neposlušno i dešpetožasto dite u kojemu je sav vrag

Škakavalac – skakavac; more se tako nazvati i mršavo, basetnije, koštunjavo čeljade

Škaldin – zdila od pečene gnjile, u koju se meće žerava iz špakera na drva, za zimi grijati ruke

Škalja – sad služi ka građevinski matrijal, a prija je najboja bila za koga dobro zaškajati; bilo ih je šta bi škaju u žepima nosili sa sobon na Poljica, di je igra Osvit oli poslin Šibenik, pa bi sudac oli koji protivnički igrač vidili Boga svoga

Škancija – ladica, polica u komu

Škapular - prama tal. scapola, to su bile dvi platnene, svetačke sličice, šta bi se, spojene uzicon, priko glave visale jedna na prsi, a druga priko škapule oli plećke, ka amajlije oli talismani, da bi čejade škapulali od sviju zala; meća ih je na se imućniji svit, a ovima drugima ni to nije moglo pomoći, pa bi sirotinja, koja je i Bogu znala biti teška, samo molila

Škapulati se - iskobejati se iz nevoje

Škaršela – žep; zove se tako zato šta je obično bija prazan, brez šoldi, škarš

Škaršo – škrto, oskudno; za škrtoga se čovika reče da je škarše ruke

Škartoc – vrićica od karte, u koju ti u butigama metnu štrucu kruva oli štoko refužo

Škatula – kutija; u drvenima se držalo ženski nakit, ili pinele, sapun i ustre za brijanje; one od karte, čin su se pojavile, u kojima se kupovalo postole, odma su se pritvarale u škatule za dokumente, oli za držanje ono malo slika šta je svaka familija o sebi čuvala za da ih se mlađi koji put situ

Škicati – zgrišpati, zgužvati; kad se oće škicati leše kunpire, triba pri ruki imati **škica-patati**

Škina - leđa, najboja juneća požicija za juvu i lešaduru

Škinkalo me – prisiklo u škini oli u križima; a more se škinkati oli uganiti i ruku, nogu oli čičak (liču se molitvon, kvasinon, pacijencon i mirovanjen)

Škip - drveno, 'rastovo korito, s ručkama

Škiribico – od tal. schiribizzo, pomama, kapric, inat

Škivavati se – ustručavati se

Škljoca - sklopivi nožić, britulinić

Škoba – koji je zadnji u svemu oli kojeg zarad toga šta je u svemu najslabiji niko neće; zna se kasti i za zadnji bokunić spize šta ostane na pijatu (jerbo nije ima više di stati)

Škola u Docu – radila je od 1912. do 1970.; do britanskog bombardiranja isprid nje je bila crkva Božjeg blagdana, s čijin je kamenjen nasut teren di se sad popravjaju barke. Na tri poda bile su tri veće sobe u koje su u dvi smjene dica išla u prva četri razreda, a doli je bila mala kužina u kojoj se onda mišalo mliko u prahu; na velikon odmoru je cili današnji plato pod Kvartiron bija pun dice, a bilo ih je šta bi na početku oli na kraju škole znali ući i u more, pa bi ih poslin tokalo da reću materi i ćaći da dođu u skulu

Škola u svete Luce – radila je sve do 1971.

Škopiti – u široj verziji mogli bismo kasti da je to kidanje zaperaka na mladome matraku, da ne otimlje hranu grozdu; more to biti i kastriranje magarca, pivca ili prasca, da ih po vazdan ne bi vata prndec, nego da štoko korisno učinu

Škopula - prama tal. scapola (lopatica) je triščetina, koja se more kome prilipiti i priko gubice, a ne samo - ako biži prid tebon - priko pleća

Škoši – trzaji, refuli**, ultimi škoši** (tren prija nego šta čovik parti; isto se zna reći i za tren kad žene oćutu da njijovo vrime prolazi, pa poželu još štoko nabrzinu uživati)

Škovace – dok je još sve bilo na svome mistu, naši stari nisu bacali puno škovaca vanka kuće, na ulicu; **škovacinima** bi dopalo samo da pokupu ono šta se nije bacalo u đubar

Škovaletati - bruškinon izbruškinati robu, a kad zatriba i kojega čovika oli žensku

Škrabica – škatulica s prorezon za lemuzinu

Škrbav – neravan, ki šta je zavičajni reljef, obišen na školskon zidu

Škrlet – svitlo, crvenkasto-narančasto sukno, od kojeg se pravu šibenske kape

Škrletina - šarlah

Škukucija – malešno, a dešpetožasto dite u kojemen su svi vrazi, oli slabašno, malešno čejade, sušta suprotnost od peće od čovika; prdac od čovika

Škure - pune, drvene, koje kad se zatvoru, više u sobu ne puštaju njanci mrvu svitlosti, pa je unutra skroz škuro, ako nema letrike; drugo su grilje, koje zaklanjaju onog šta stoji u sobi pozadi njih, a puštaju mu da vanka vidi koga oće i šta oće, ka šta u sobu puštaju i ariju i teke svitla

Škurić oli škuribanda – bija je puno koristan dok je mlađarija imala srama, i zeru rešpekta prama starijen svitu. Di god bi bilo slabije svitlo, oli dikoji škuri kantun podalje od prvih kuća, tute se, u škuribandu, moglo stati, i u robi, jedno uz drugo, badati se, sve dok ne bi bila ura za trčati kući. Liti bi jedni išli u Šike, di je bija jedriličarski klub (samo, tamo nikad nije bilo mista), a drugi bi se peli na forticu jednu, drugu oli treću, i puno je današnjih pravih Šibenki i Šibenčana nastalo u tin nemogućin okolnostima. Kad bi slučajno ko naletija i pripozna koga od njih dvoje, zna je drekniti: «Reću te ja materi i ćaći!». I - šta? Ništa.

Škurija – kapa za noć, bičva, da ono malo dlaka ne ode ukrivo

Škurja – za tući konja na uzbrdici

Škvara – zidarski alat s kojin se određije pravi kut; misto di žveltija žena metne svoga muža, posli nego joj dođe priko glave

Škvera – kazaljka na satu, velika i mala

Šljivari - pravi, naši šljivari, oni iz Donjeg poja, jošter se moru naći na jednon banku na pazaru, ma samo kad in je stađun, u osmon i početkon devetoga; ne smu biti veći od po jaja, jerbo ih 20 mora stati na jedan poširji, težački dlan; dušu daju za toć i pašta šutu na pomidore oli za žigaricu na umido

Šljokati – slatko i puno piti (vinčinu), nalivati se iz dana u dan («jedanput se živi», «za šta da se odričen», «daj Bože da umren pijan ki zemlja»)

Šmekati – biti po volji; „šmekaju mu suve smokve“

Šmugniti – od njem. pobići na brzinu, da te niko ne more uvatiti, ki kućni miš

Šocuja – lepurica, ženska koja muči, a zna svoj posal, i kvarna je ki sam vrag (takve se vaik vaćaju za starije, a šta oni u njima vidu, i šta one vidu u njima?)

Šofal – posteja za jednu peršonu, s rešetkastin drvenin oli željeznin uzglavljen; poslin su tako niki zvali i kauč

Šoldi – novci, pipine

Šoma dela šoma – sve u svemu (kad se razbanzzavanju daje poučni zaključak)

Šoneta – osmrtnica; meću se po stablima prama pazaru oli di bilo

Šoprobit – tanji kapot, za mekšu zim

Šorbul – jaje skuvano na meko

Šotana – podsuknja, suknja za ošoto

Šotati - metniti štoko odispod; šotati ga - e, to more biti samo jedno

Šotobraco – pod ruku; muž i žena u mlađin litima điraju tako da ona drži njega šotobraco, pod ruku; kad ostaru, svak iđe za se

Šotokuco – povučen, pritajen, ma i spreman za metniti ga da se niko ne nada

Šotovoče - ispod glasa; tako se piva kad se piva za svoju dušu, a drugima se reve; okad je 21. vika šotovoče je arkeologija

Šotopunat – podšivak

Špacakamin - dimnjačar

Špaleta – plećka; isto se zove dičja igra, u kojoj se novčićon udre u zid, da bi se odrebatija šta daje, pa ko je daje, taj dobija (udaljenost se miri pedjon i prstima, a more se teke i varati)

Špaline – tirake priko ramena; ima ih na majicama na špaline, a mogu tirake stati i za se, kad pridržavaju gaće od kojeg debjeg čejadeta, šta ima drobinu ki prase

Špatula – lopatica za strugati zid oli barku prije pituravanja

Šparenjož – štedljiv («U radiše svega biše, u štediše još i više!»); **špara se** za crne dane, ili – a za koga, a?

Špediti - poslati

Špicjalija – likarija

Špičoke – špicaste postole, šta su se nosile 1960-ih, ako bi se otilo tirati modu

Špigete – vezice za postole

Špijati – sakrimice gledati jubavne parove u vrimenu, kad se njima nije bilo teško uspinjati ni na Forticu, ni na Tanaju

Špinel – buža na bačvi u koju se utakne kanelu, da se more pritočiti vino u bocun oli u pinjatu; „Štedi na špinel, a troši na tapun!“ (oće se kasti, da neko stišće na manju bužu, a ne vidi da mu sve curi vanka na veću bužu)

Špiritjera – svića na petrolj, lumaca

Špirun – kjun od barke

Špjegati – dojaviti štoko važnog, a da niko drugi ne čuje

Šponda – rub (od koji se kadikad more odrebatiti balota, pa se uvaljati ciko do bulina)

Šporkica – prljavština; **šporkuja** – rič s kojon se častu naše ženske, kad se inadu priko ponistre oli obora („Šporkujooo, ka' si se zadnji put oprala, a?“)

Špuga – spužva

Špula - metalni oli drveni rokel, na koji je namotan konac

Šta krpe, šta konca – to se reče kad se oće zbrojiti sve šta je ko potrošija toga dana, oli na kuću oli na vinčanje i na šta bilo

Štacija – tako bi se prija reklo za želježničku stanicu (a kolodvor je bija samo autobusni kolodvor); okad je Šibenik dobija feratu, sa štacije se svaki dan išlo oli u Donje poje, oli do Zagreba i di je ko sve tija; jedni bi na štaciju išli s makinama za polivanje, motikama i torbacima s panceton i bevandon, drugi sa svojin kuferima i damjanama, a treći bi išli viditi ko danas putuje da mu mogu uvaliti koji paket, damjanu oli kuvertu sa šoldima za koga svoga u Zagrebu (jer, naš svit je više povjerenja ima u svoga čovika šta putuje, nego u cilu državnu poštu); zato šta bi u vlaku znalo biti više bagaja, paketa, damjana, pa i kašeta s pilićima, nego putnika, namištanja i primištanja bi znala trajati do posli Koprna, i malo kad da bi svi sidili na svon mistu

Štangalac - visočiji i tanji, štrkljasti čovik

Šterika - pali se kad crkne letrika da vidimo di smo, oli za dušu kojeg od naših pokojnih na dan kad nas je napušta oli kad je doša na ovi prolazni svit
Šterika se drži jedna u kužini, a druga u tinelu, da se nađu pri ruki kad je najpotribnije

Šticati se – namusiti se

Štikadenat - čačkalica

Štikete – drvene uske, a podulje rubne gredice, s kojima se uz rubove sobe pokrivaju krajevi parketa

Štipavica – za rastirati robu oli za pričepiti nogavice od gaća kad voziš biciklu, da ti ne bi upale u rađe

Štraca - stara, maćana i rasparana krpa za trati pod u kužini

Štrace – jedni se u njih oblaču da bi bili po zadnjoj modi, a drugi ih **štracaju**, da su se obukli u štrace

Štrada – ulica u Staron gradu

Štrakula – požicija između buta i bržola, more se šnjon šta oš, a najboja je za čorbu oli lešaduru, a tvrdi kušet je za pašticadu

Štrambo – izobličen, otečen na sve bande

Štraloč - teke razrok

Štrapac - prema tal. strapazzo, premaranje sa zanovetnin poslon; veliki štrapac zna biti putovanje s nesigurnin voznin redon, ka i polivanje loza sa staron, nevajanon makinon; štrapacirati se - mučiti se s nečin više nego li je potribno

Štrocati – ubiti jačon karton slabiju

Štrokalica - probužana grančica, ki frula, za ispucavanje smričaka oli fafarinaka

Štrukavati – cididi, gnječiti (lemun oli naranču); kad se to radi s raskuvanin kunpirima, da bi se od njih dobija pire, onda se duperaje **štruka patati**

Štucavica – kad te uvati, najboje je metniti nož pod grlo, i onda gucalj po gucalj piti ladnu vodu, tako da baš kad bi triba štucniti, voda priđe priko noža, i odma ti štucavica stane

Štucigavati – podbadati, pa – smijući se - tirati koga da se zapini i skroz razbisni

Štufo čejade – kojemu je svega dosta, pa je štufo čin se digne, jerbo nije za ništa

Šubijot – sitna, valjkasta pašta, dušu dala za maništru i važol; pravi šubijot ne smi dati da važol prođe krož njega

Šuferin – žigica (za užgati lumin, duvan ili šteriku, ili kartu šta se u špakeru podmetne pod tanja drva, dok ne razgoru)

Šug – toć

Šuniti u glavu – pasti na pamet

Šunpreš – pegla, a i g'ozd (na žeravu)

Šupjača - cidilo za juvu; ma zna se tako kasti i za koju žensku peršonu, kad dođe na red za štracanje i razbanzzavanje, kolko god da nikon nije bizero je li joj šta zamiraju oli in je krivo šta uživa

Šura - brat od žene

Šuša (buša) – čejade do kojeg niko nije drža, privrtljivo, niti smrdi, niti mrliši, niko i ništa

Šušpetati se – posumnjati i sustegniti se, pa usput prigristi jezik

T

Tabakera - srebrena, bakrena oli drvena škatula, za duvan oli za španjulete

Taj – maća (na duši) oli ožiljak (od čije punje ili tenperina); to bi tribalo biti ako se ko na štoko bodavijega nabode ili na štoko oštrijega nasiče, pa mu ostane za cili život; ma, znalo se treviti da ko koga zataja za cili život tako šta mu napravi dite i pobigne, oli da mu obeća ovo i ono, pa nestane ka da ga nikad nigdi nije ni bilo, pa ti s tin tajon onda među svojin sviton živi, a?

Tak – drveni klin za podmećanje pod kar oli pod bačve; isto bi se reklo i za višu petu na ženskin postolima («Nabada takima, nije ju njanci za gledati!», oli: "Turnila je noge u visoke pete, pa sad misli da je gospoja, a dosta ti je da vidiš kako nabada takima, ka da gazi po škaji!")

Takavati - spajati

Takujin – (od arapskog, pa priko veneta) novčanik; oduvik su ga uza se imala samo gospoda i pokoji bogatiji težak; običnon je svitu zamisto takujina dosta bila traverša, oli žep od košuje, oli misto u mudantama; a, metnimo sve na svoje misto, pa vidimo: kome su šoldi donili sriću, kome je takujin moga zaminiti dušu?

Taman - jušto na miru, tolko kolko triba

Tamburin – stolac brez naslona

Tambuć – vidro za pritakanje

Tanaja – drugo ime za forticu svetog Ivana i nježinu okolicu, di se išlo u pozdrav proliću oli na fuzbal; teke stariji među skularima znali su se gori peti da bi jubovali; a zapravo je Tanaja ona ravna čuka isprid fortice svetog Ivana, i znači, na tajanskome (tanaglia), klišta, koja su više puta spasila Šibenik od turskih navala, jerbo bi se arumi Turci i njijovi janjičari i ajduci tamo zavaik uklištili

Tapec – tašel, zakrpa; a, znalo se je kasti: **zatapecaj je**, pa neka se misli

Tapun – oveći čep, s kojin se zatapunaje buža na uzdužnoj dugi na bačvi

Tarac – moljac; napada sve vuneno po armerunima; protiv njega je dobro mećati grančice od lavande, oli naftalinu i kanfor

Tarantula - škorpija

Taraš - branje tuđih truda po vrtlima, pojima i vinogradima; taj običaj je više imala raskalašena mlađarija vanka grada, nego njijovi vršnjaci u staroj jezgri; najviše se tarašilo po

Donjen poju, ma koga bi uvatili, upantija bi dok je živ, a najviše bi ga kaštigali njegovi, koje bi svi pitali kako ih to svituju oli na koga su se uvrgli

Tarmavati - gnjaviti

Tarokati - ronzzati, grintati, gunđati, mrmoriti, po vazdan sviman i svemu prigovarati, pa se i Bogu i Đavlu popeti na vr glave

Tašel - umetak, zakrpa (najviše se prija tašelavalo gaće na kolinima oli pozadi, na guzici, i među nogama di bi se sadrle od trenja, ka i košuje na laktima)

Tavaja –stolnjak (meće se na stol samo ako ko viđeniji oli furešti dođe)

Tavajol – salveta (meće se uz pijate isto ako ko furešti dođe, jerbo mi, koji smo svoji, i ruke i justa taremo u istu kanavaču oli koji put u rukav)

Tavan - pod od dasaka, oli potkrovlje di bi se držalo raširene na karti i šljivarice i suve smokve oli visalo rešte luka

Tavel – notar, javni bilježnik (bija je to i prvi od Tavelića, šta su ka moćna famija u svoje vrime držali i notarsku službu, i soline kraj Zablaća, i dobar dija trgovine, a dale i prvog hrvatskoga sveca, Nikolu Tavelića)

Teća – od veneto techia je i tava, i padela, i kastrola, pa bi se moglo kasti da su sve posude u kojima se kužinaje teća oli padela; u tavama se najčešće frigalo jaja, gavune oli žigaricu, u padeli najčešće peka kru oli mladi janjac s kunpirima, a u tećama kuvalo zelenje oli juha i leše meso, oli radili brudeti; kad je teća zeru manja, onda je tećica, iz koje se more odma isti, jerbo ne triba spizu pribacivati na pijat (da bi se posli imalo manje za prati)

Teke – zeru; a tekice je zerce, malenkost

Tela – trliš, plava radnička montura; po njoj su se prija raspoznavali radnici iz Dane Rončevića, TEF-a i TLM-a od drugog našeg neradničkog svita; puno njih je vanka radnog vrimena u trlišu išlo u Donje poje, a najdišperaniji i u tovernu

Teler – okvir od ponistre

Tenditi se – razumiti se u ovo oli ono; tenditi ga – održavati, čuvati

Tenebra - pomrčina

Tenperin - britulinić, nožić za koga brocniti, oli za rizati pancetu i šta bilo

Tentati – napućivati drugoga da učine štoko na štetu sebe oli koga trećega (pa da mu se poslin rugamo i naslađijemo se kolka je bleka); more se kadikad natentati i kojega pasa da zalaje na koga oli da ga teke ugrize

Tepanje – potegne se crta na tlevu i onda bacaju novčići; dobija oni čigov je najbliži crti

Tepati - mucati, zapinjati u govoru

Terina – plitka, zemljana zdila, za začiniti salatu

Terluke - vunene navlake na bičve, šta bi zimi grijale noge u opancima po Varošu, Škopincu i Plišcu, a i dikoje po Crnici, Gorici i Docu; ko ih nije zna napraviti, moga ih je kupiti na pazaru

Terze – janjac ili kozlić, okoćen nakon šta je proša stađun

Teskera - u turska je vrimena to bija dekumenat, s kojin si moga odazgara saći u Šibenik i vratiti se nazad; najviše su je duperavali ajduci, dok su se plašili Turaka, a najmanje jopet ajduci, čim bi vidili da Turci ne moru brež nji'

Testa - cesta

Teštamenat - ultima voja, oporuka; kažije se pri punoj svisti, prid dva svidoka i prid notaron, da se zna šta će poslin koga dopasti; ruši se na sudu oli odma beštimama, barufon i pošadama; najpoznatiji naš teštamenat je "Šibenski teštamenat" u kojemu je svin Šibenkama i Šibenčanima ostavjeno, ne svakome po bokunić, nego - sve

Tešta di kauli – prama tal. glava od kupusa (cavolo), glava brez pameti

Tetošiti – briniti se o kome, ispunjavati mu sve vicje

Tezgati - nositi štoko teškoga, ki mazga (od turskog: tezgere - nosila)

Težak – poluprivredni radnik, kojeg unajmljuje vlasnik vinograda oli maslinika, i plaća ga četvrtinon prinosa. Težaci su od druge polovice 19. stolića naslidnici kmetova, onih šta su se posli velike kuge doseljavali ka teška sirotinja, bižeći prid turskin zulumima iz Bosne. Vezani uz svoje bratovštine oli uz gradske veleposjednike; posli više agrarnih reformi dobili su u posjed parcele po Gornjen i Donjen poju, oli na Srimi, Vraniku i Prukjanu; radili su teške, težačke, fizičke poslove i tek od 1960-ih se puno njijovih potomaka školovalo na univerzi; malo ih je išlo u Ameriku, još manje ih je bilo sklono velikin tehnološkin prominama, čak i u proizvodnji vina, di su bili najjači. Još do 1945-e polovica Šibenčana bili su iz težačkih obitelji, a danas ih je manje od jedan posto, ma prživija je, kažu, naš lipi težački duh, koji ne da na se. Neumorni zagovornici teze da Šibenik propada, jer su većina Šibenčana težaci, nesposobni za velike tehnološke promine, danas ne osporavaju tu statističku činjenicu, da se težačkin poslon u Donjen poju i iza Mosta, te po oborima, danas bavi samo stotinjak ljudi iz grada; ali, kažu, kod većine građana je osta težački mentalitet, nesposobnost za velike promine, šta se u informatičkoj eri tumači novon nepismenošću. Ostaje ka nejasno, kako je bilo moguće da u svojoj najjačoj težačkoj eri, od 1870. do 1910. isti grad bude tehnološki lider na prostoru današnje Hrvatske (struja, vodovod, željeznica, parobrodarsko društvo, luka itd.), pa i to kako je od sredine 1960-ih posta najindustrijski grad u Hrvatskoj te središte drugog najvećeg aluminijskog kompleksa u Evropi, iako i tada, s tobože naglašenin težačkin mentaliteton? I zadnje, iz svih tih pitanja izvedeno: zašto tek u punoj slobodi od 1995-e, dobar dija mladih posjeduju kvalitetu obrazovanja ispod kvalitete koju su u svoje vrime imali njijovi grezzi preci, s težačkin mentaliteton?

Tikula - more biti šupja, a more biti i puna, pa se onda zove matun

Timbar – pečat, žig

Timun - more biti u barki, na kormilu, a more, ka rudo, biti i na karu, s konjskon vučon

Tinel - dnevni boravak, a i blagovaonica, u kojen je prija bija stol za sisti, isti, piti, proćakulati i zapivati, a danas su trosjed i foteje, za izvaliti se pa blejiti u televiziju oli zvirati uništa

Tintara – time, ozgar glave; služi da se dobije po tintari oli ćiverici

Tira-mola – potegni-popušti, špag za sušenje robe ispod ponistre

Tis'kav – mršav, debul, ki bakalar; s ulupljenin plućima, ka da ga je prigazila tisika, šta će reći turbekuloza

Točilo – udubina u padini brda, kroz koju se toču oborinske vode; nadimak za čovika koji sve oborinske vode iz bačve pritače use

Toć - šug; more biti s meson, a i samo od pomidora (a onda su to pomidore na umido)

Tokati - dopasti ("Tokalo ga je o tomen pisati!"), zapasti, ticati se; ne mora svaki put koga tokati ono šta mu je po voji, nego i ono šta mu nije drago, pa onda znamo kasti: "Tokalo i njega!"

Tonbula - igra s brojčanin pločicama (najprvo se dobije cinkvina); tonbulavati se moremo priko glave prama naprid, a moremo i unazad, pa i nizaskale

Tonda – bračni, zlatni prsten; poštene žene ga držu vaik, a muški ga znaju skiniti kad iđu u štetu

Tondin – za blagdane su dica znala šnjin pucati po ulicama i voltima, di god bi bilo teke zvučnije; u tondine se mećalo ili malo baruta, ili baren ono s vrva šuferina

Torkulavati – tistiti mast i drop, ciditi vino i bevandu

Toverna – od lat. taberna i tal. taverna: konoba u kojoj se puštaje vino, pa prodaje kroz više dana, dok se ne proda; jedni u tovernu po vino dolazu sa svojin sudovima, a drugi ga dođu u tovernu piti na kvarte, pa tamo poslin viču i pivaju, a znaju se kadikad međuse i pobiti; toverna je najvažnija inštitucija u povisti Šibenika; cila teorija šibenske toverne zapisana je u "Šibenskon teštamentu" (u njegovu dodatku, koji je metnut u šestu škatulu) - ko to nije pročita ili, još boje, proživija, isto mu je ka da se nije njanci rodija

Tradilo – iznevirilo, izdalo

Trafika - omanja butiga za prodaju foja, španjuleta, šuferina i golduna; poslin 1980-e se teke po teke trafike počelo zvati kioscima

Tranpulin - odskočna daska na kupalištima (najpopularniji je bija i osta tranpulin na Adriji)

Tratamenat – gošćenje, gozba, žderačina, bakanalije; najobilatiji su znali biti za ispraćaj mlade na vinčanje (ako bi išla skroz iz kuće)

Traverša – ženska pregača; veživa se kurdelon oko droba, pa naprid visi ka kanavača; služi da se kod kuvanja ne šporka kotul oli vešta

Trekvarte - moru biti gaće do ispod kolina, a more biti i kapot, pa i čovik ako je kvarat kraći nego šta bi triba biti

Tresi-mesi (vode mi donesi) - reče se za vrstu balanja, koja je ni tamo, ni vamo

Treso – zaniti, zaokreniti ustranu; («Tresaj bačvu! Okreni je, za Gospu, na drugu bandu!»)

Treviti - sresti; čin ko koga trevi, pita ga di će, zarad česa se uputija baš sada tamo di se uputije, ima li još štoko novoga, kako ga služi zdravje i je li čuja ovo oli ono

Trganje – trgačina, berba grožđa; dok se grožđe mastilo golin nogama, tribalo je gledati da se grozdovi rižu šta niže, da ne bi deblji vrvi ogrozdine parali stopala onoga kojeg bi dopalo da masti; prvu godinu kad su mi dali nožice u ruke da trgan grozde, boja san se da se ne orižen, pa san grozde kida kako bilo, a poslin pešest uri, kad me je dopalo prvi put mastiti, oba su mi stopala bila puna grafuna (koje je oma-nama ličija mast, najlikovitiji ciđ na svitu). Ma, ima li sritnijeg dana u životu, od dana kad se trga grožđe? Ima li lipšeg?

Trijangul - trokut

Trilja – igra na zidiću šematorija isprid Gospe vanka grada (u jednu kamenu ploču, prama Pažinijevoj kući, bila su puntarolon šenjana tri kvadrata, jedan u drugon, sa četri dijagonale i na svakoj od stranica kvadrata i dijagonala po tri točke, na koje su dva igrača mećala svoje kamenčiće (nosili bi ih u žepu od kuće, svak svoje); dobiva je ko je napravija više trilja (koji bi na tin nizovima posložija više svojih trica); isto ime nosi najslađa od svih riba, jedina kojoj mačka, kažu, ne ide glavu; i sad, ko je bleka pa zaguca, taj pita: «Zašto mačka ne ide glavu od trilje», šta joj ne šmeka, a onda iđe odgovor: «Mačka ne ide glavu od trilje, jer je prija poide čovik», i onda se svi valjaju od smija bleki i mačkama.

Trike-trake – najprvo su ih nosili fratri, da in noge bolje dišu, kad iđu okolo naokolo, a onda su ušle u modu, pa ih je i ostali svit počeja nositi liti, za najvećih vrućina; noga se u njima dobro čuti, jerbo su na kožne tirake i nigdi nisu zatvorene, pa dok odaš arija kola na sve strane, i unutra i vanka

Trišanj – trišnja je prija bila muško

Trli-brli – učiniti koji posal priko nike stvari, pa da drži vodu dok meštri ne odu

Tronguzati se – jujati se u juji oli na **tronguzalu**

Trontle - šeprtjavi palamač

Trtak – sitno, nisko čejade, ka najmanja od svih tica, palčić, koju su naši zvali trtak

Trudi – plodovi rada u poju; trudno čejade - umorno, poslin cilog dana u poju, pa štufo svega

Trumbe – gumene čizme, gumaši, za kišu (bilo ih je u Bate)

Tufina - odumid, vlaga (kad uđe u zidove, u koje odozgor oli sa bande u kuću prodiru oborinske vode, pa ih se ne moreš deliberati, nego ti tufinon daju i jaketa i dženperi, i cili daješ na tufinu)

Tuka – kad god mi ko spomene tuku, sitin se staroga Bedrice koji je i krajen svojih 80-ih zna učiniti dulji đir prama Baldekinu, pa bi se onda vratija do «Tri lovca» kraj bolnice, di su na ražnju pekli tuke; tamo ga je uvik čeka lipo pečeni tučji batak s kunpirima i teke salate, i kvarat biloga; i zato ne volin čuti kad neko (a najviše ženska ženskoj) zna reči: «Tuko, blesačo jedna!»; da tuka nije krajica ražnja (kralj je janjac, kad nema kozlića, a odojak je odojak), ka da bi svit, okad je Kolumbo otkrija tuku, u mlado lito ulita baš šnjon

Tunja – pel, udica i mali uteg

Tute - tu

Tutuš - posre, derle, telac, još daje na materino mliko (a već oće biti puno pametan)

U

Ugnati - blago u obor; a more se i njega (šta radi samo grezziji svit), ka i konac u iglu (šta radu šalturice)

Uida za oči – dim s komina, kad se očima primakneš vatri, dok je potpiruješ oli potakljavaš

Ukumiti – zaintačiti se, tvrdoglavo ostati pri nesigurnoj oli krivoj tvrdnji

Uloža - bakula, koja ti uđe u uvo, oli pod košuju, pa se višje od nje ne moreš obraniti; a zna se to kasti i za čovika, koji je gori od svake bakule

Ultima - zadnja ruka u briškuli oli trešeti; ultimi škoši su pod zadnje ure života; ma, za života, ultima je za žensko i muško kad su tolko prizrili, da in svaka lipa prigoda more biti zadnja, pa in više nije za birati, nego uzmi pope šta se da

Unčori - od turskog, upala usne šupjine; tokaje dicu i stare; najboje je nakvasiti kanavaču kvasinon, pa šnjon dobro, kroz više dana, strugati po ciloj usnoj šupjini, sve dok se ne rekupera

Upačiti – prston u koga; a upačiti u time, odozgor, more i zvizdan, liti u podne

Upicaniti se - dotirati se za vanka se kažijati puno bojin nego šta čovik je

Upirati (veslo) - u barki se najboje vesla od sebe prama naprid, kad se veslač u veslo upire, dočin se u športskon brodu vesla prama sebi, pa se veslo poteže (a da je sve to tako, kome ćete

virovati, ako nećete meni, koji san u ton športu 1969. , potežući tuta forca, skupa s Gracinon, Gotovcen, Despoton i kormilaron Barbačon, bija peti na svitu, a?)

Upiriti (oli uspiriti) – vatru u špakeru; odozdol metniti kartu, povr nje sitnije daščice, a odozgor koju tanju cipku, pa potpaliti šuferinon, i teke puvati da se razgori

Upiti se u svoje vino – naučiti se na njega od malena, pa se u njega tolko upiti, da ti za života cilo tilo govori kako bojega vina za tebe nema na cilomen svitu od tog tvoga, koje je dilo tvojih truda

Upjuvak – govnić od muve; zna se to kasti i za kojeg nevajanca, koji nije čovik nego upjuvak

Uplisiti se - oli uplisnjiviti se od nepranja, kad se na šporku, potnu kožu počne vatati plisanj

Usekniti se – zeru glasnije otrati nos, napuniti u šudar, oli učiniti isto s dva prsta stisnuta priko nosa, pa odase prama zemji

Ustra – oštra britva za brijanje; ustre – ljuske s bile i plave ribe

Usukati se – ući u se

Ušporko – mi tako znamo kasti za prvu, radnu verziju nekog teksta, kojeg se onda popravi (gumicon i lovkon), pa prepiše učisto (peron i držalon)

Utrniti – ugasiti sviću, šteriku oli vatru

Utuviti (u glavu) – upantiti, naučiti zauvik; utuviti triba šta je dobro, a šta zlo, i šta je pravo, a šta krivo; tuviti se more na lipi, a more i na ružni način

Uvar - uhar, korist (a mi znamo kasti: svaki muvar magarcu za uvar)

Uvrgniti se – biti, karakteron, ka mater oli ka ćaća, oli ka koji još stariji u lozi; „Ma, na koga se to uvrga, a?“ – to se naš svit zna upitati kad čije dite nije ni na mater, ni na ćaća, nego je na samoga vraga

Uzbrig - uzbrdo

Užati reći – običavati kasti; užanca - običaj

Užgati (vatru) - upaliti drva, upiriti plamen

Užutiti – šufigati, pofrigati, dok (kapula ili šta bilo) ne požuti

V

Vaćale – dičja igra di jedan vaća, a ostali bižu, pa drugi put vaća oni kojeg u prvon điru uvati onaj koji je vaća

Vagir – dija kara za koji se takavalo drkljicu

Vajda - od turski fajda, korist

Valiža – kufer oli drveni sanduk za robu (kad bi se koja cura iz težačke i ribarske familije udala, tute bi stala sva nježina bjankarija i roba)

Vanjski – u punon imenu: Vanjski zid oli prvi obranbeni kameni obruč šta je bija u visini donjeg početka današnjeg Puta prama givnaziji; duperava se u borbama protivu Turaka, pa čin su ošli ća, sorilo ga i okolo raznilo stine, e da bi do 21. vika od njega ostalo samo ime za koje malo ko znade šta oti pridjev oće kasti

Vargula - osigurač od letrike; čuvarka (šibenska rič s početaka eletrike u gradu)

Vaška - udubina u stini, iz koje tići i pasi moru piti kišnicu

Važ – limenka, konserva bilo čega, spiza iz važa (kad nema boje, dobra je i ona, oli dobra je, za koga je)

Velenca – kuverta od vune, lipo porubjena i ukrašena

Veleta - bilo oli crno od merla za pokriti glavu kod svete pričesti

Veltrina – u njoj su se u kužini u gornjen dilu, iza cakla, da se vidu, držale čaše i bičerini, čikare za bilu i crnu kafu, i koja manja slika Gospe, a doli, iza drvenih vrata, teće i pijati, terine i padele, pa i škatule za cukar, brašno i za puru; između, u škafetinima, stala su pokrivala, a u kantunu, da su pri ruki, karte za briškulu

Ventula – lepeza; držu je u ruki one šta mislu da su gospoje; a šta se više ventulaju, to su sve mokrije od pota i infišacija

Venja – malešna jama u zemji, u koju triba uvenjati frenju

Verdura – zelenje (zeleno povrće), zelen

Vešta - haljina

Veštit - odijelo

Vidurina - vištica, štriga, ženska u koju je uša sav vrag (muški je **vištac**)

Vijađ - putovanje

Vinač - dizalica

Viperka – cura koja se uvija ki zmija

Vištac - muški u kojeg je uša sav vrag; more s **vidurinon** pod ruku, pa da se skupa poliju petroljon i užgu

Vitreno čejade – nepromišljeno, brzopleto

Vižitavati – more se čiju kuću, ako te pozovu, oli kojeg pacijenta ako odeš viditi je li bolestan; pravo na vižitavanje bolesnih imaju dokturi, pa mogu ženi i čoviku mećati ruke di ih je voja; pravo na vižitavanje zdravih imaju svi kojiman domaćini to dopuštu; a brez vižitavanja nema razbanzzavanja

Voćke – tako se u nas reče za breskve, i za cipanice, i za glođanice; prama zapisu Marije Slavica, prija je bilo lipih voćaka i u Crnici, kojima su se Dolačani rugali da nemaju more, nego samo livade, pa bi in Crničani odgovarali: «Crnica – ljubica, Dolac – mandroč i šibica.»; a moralo in se priznati: čin bi ih vidili (te njijove cipanice), zubi su činili vodu

Volat - nadsvođeni prolaz ispod neke zgrade; puna su ih Gorica, Dolac i Stari grad; dušu daju da se ispod volta zapiva, a i da se učine rešto, šta na drugin mistima nije lipo njanke za viditi

Voltavati – rugati se, podvaljivati, kalavati; volta more biti prima i ultima

Vrcaj – okrugla mriža s olovnin kuglicama naokolo, za ribolov u plitkom, najviše na cipliće i salpe

Vršnica - vršnjakinja

Vrteljati se – obrćati se oko nekoga, obično dite oko matere

Vrtuš – igra s novčićon na gospe (lice) – marke (naličje); ko pogodi, dobija

Vrući radnik - linčina, nesrića i neradiša, koji vas gori od velike rađe, dok leži po katrigama u oštarijama oli u kafićima; danas ih ima na vagune

Vučenje komoštara - dica su obično na ulici, na uzici, vukla komoštre s komina na Čistu sridu, u prvi dan korizme

Z

Zabasati – izgubiti se

Zaduva – astma; koga stisne, triba odma izaći na ponistru, razbotunati košuju i vatati ariju (a more se pomoći i sa stinjon namočenin lavandon, pa ariju protiravati kroz njega)

Zaisti se - osuti se među nogama od pota i nepranja

Zaitniti - baciti sa zamahom

Zajapuriti se – uzbuditi se, pa se zarad toga zaškrapuniti (u jutnji, ka i kad čejadetu dođe milo)

Zaklonica – misto za zakloniti se od vitra, sunca oli kišetine

Zakukati - prirano stati resti, pa ostati basetan; more se to treviti i čoviku i drvu

Zakveštati - zatvoriti (raskalašeno dite) u kuću, da ne more jedno vrime ići vanka, sve dok se ne dozove pameti

Zamantalo mu se - uvatila ga lagana nesvistica oli mala snaga

Zamiritati – zaslužiti, pa dobiti po sebi

Zamličiti - koga smiriti šakon drito u slipo oko oli posrid čela, pa da mu poslin ni materino mliko ne more pomoći

Zanovetati – ometati, zafrkavati

Zapošešati - zauzeti

Zapotiriti - natirati koga da učine ono šta ga nije bila voja (metnimo, zapotiriti dicu u skulu)

Zaprijamiti se - digdi se brzo zaputiti

Za prste lizati – kad je bilo štoko puno lipo za pojisti oli za toćati, u vrimenu kad naši nisu duperavali ni žlicu, ni pinjur, ni pošadu

Zaškajati – nabaciti se na koga s puno kamenčina, i pitati ga: «Oš još?»

Zaškrapuniti se - zasramiti se, pa se zacrveniti ki škrpina

Zašparati - metniti na bandu (ćeri za dotu, oli sebi za crne dane)

Zava - sestra od muža; "di je nevista, tu zavi nema mista"

Zavajon - ujutro za pokripiti se; pomiša se žumanjac s teke cukra, pa se sve zbati, da zapini; ko oće, u to poslin more dometniti i zbačeni bilanjac; u sve se more turniti i dikoja galetina, oli kap prošeka; šalvaje poslin boleština, lik je kontra debulece, ma ni šnjin ne triba pritiravati, da čejade poslin ne bi pripuklo od pritirane snage

Zblezniti se - zbuniti se, začuditi se, "stati ki posran"

Zbrišati – uteći

Zelen – tako mi zovemo zelenje, zeleno povrće

Zelje - tako mi zovemo blitvu

Zeman – vrime; more bit i stađun

Zenzo - imenjak

Zeru - teke; **zercu** - tekice, malo

Zimski srbež - od dujeg nepranja, čovik se zimi počne srbiti priko nogavica oli povr jakete, a počne turati ruke i ošoto, da dosegne misto na kojen će se skroz raskrvariti; protivu te šekade nema lika, dok ne omeća i ne zagrije, pa da se čejade more isplackati ladnon vodon na kamenici, oli u maštelu, skroz pete do štumka i od štumka pa nauzgor

Zipariti - više vrimena dozivati dicu za ručak oli večeru priko obora, a kad se s ulice odazovu i dođu, dati in dvi priko gubice i nogon u guzicu

Zjakati - galamiti, zipariti brez pameti, ka navit(a) i ne znati stati, sve dok ko sa bande ne reče štoko ružno

Zobati – zobju beštije (zob) i judi (grožđe); za trganja se znalo čuti od starijih: «Ne zobji, nego riži!»

Zvirati – živčano gledati okolo

Zvizdan – kad je sunce povr glave (onda triba ili štoko metniti na glavu, ili ući u ladovinu)

Zvona moga grada – u šest i po zvoni Lovre, sve ure tuče Ivan (jedanput na prvi kvarat, dvaput na po ure, triput na tri kvarta i kolko triba na pune ure), pa Jakov kad su mise, pa Ana i Nediljica kad su sprovodi (ali za zvona na grobjima se reče da ne zvonu nego brecaju), pa Nikola na Nikolu, Dumenik na Dumenika, Križ na svoj dan, Gospa vanka grada kad slavi za misu oli breca kad je sprovod nježina župljana, oli na zdravomariju ujutro, u šestipo, vaik po minute poslin svetog Frane (!), i tako kroz cilu Božju godinu, dok ih čovik čuje i dok mu ne odzvoni; i kako u ovi tren ne zapivati s Vicon: «Zvonila su za vinčanja, za trabakul koji tone, zvonila su, zvonila su, za gromače i balkone...»

Zvraćati se – od velike skroloze ne viditi ništa naprid, nego se vaik tilon zvraćati unazad, a još više moždanima i sićanjen, i sve pomišati, lancune i postole, žive i mrtve, jučer i sutra

Zvrčajke - čegrtaljke, dičja igračka koja je živcirala starije, a bila važan crkveni inštrument; u Cvitnu su nediju crkvena zvona bila zavezana; umisto zvona po župi su odali momci s velikon crkvenon, a uz njih mularija s malin ručnin zvrčajkama, i najavjivali obred: "Ajte vi judi i žene u Gospe van grada na Gospin plač!"; i onda bi zvrčali velikon zvrčajkon koju su dva jača nosili ka traje, a treći sa strane vrtija maniku.

ZZ

Zzinga - prama tal. zinco, cink, mi sa zz zovemoskupju, pocinčanu kapsu za pokapanje bojestojećih pokojnika

Zzog - teren za igru na buće oli na drvene balote (ko izgubi plaća litru)

Zzogatula - dičja igračka

Zzunta - dodatak u bikariji: ko kupi janjeću plećku oli od bubriga pa do kraja buta, mora uzeti i po glave; meće se uz plećku i but, jerbo samo glavu malo ko da bi tija uzeti po cini naške janjetine, pa bi se jošter i pobili s mesaron; ma, dobra je i glava, ako u njojzi ima zeru pameti

Ž

Žbalati - od tal. sbagliare, promašiti, faliti; ispasti iz kartaške igre prija drugih; žbalati na balote (tući bulin, a faliti dabi po metra)

Žbjaka – bila krema, ki kreda, cinkovo lipilo, za žbjakavati (čistiti) bile postole

Žbjego - od tal. sbieco, kriv, kos; dežbjego - ukoso, krivo

Žbočati - od tal. sbocciare, rascvitati se; u igri na buće (oli na balote) tući, pa s jednon bućon izbiti - ka na biljaru - dvi i više fureštih, da sve cvita

Žburt - po tajanski je sporto oli izbočina, a mi tako zovemo isturenu, a ograđenu i zacakljenu ponistru, iz koje čovik more gledati doli na ulicu i po kiši, ka i za friškijeg vrimena; nađe ih se joštera na više kuća u staroj jezgri, samo ih malo ko, osin japanskih turista, vidi, jerbo je našen svitu teško digniti glavu prama gori, a najpametnije gledati isprid sebe, da u štoko ne ugazi

Ženirati se - ženija bi se, a i ne bi se ženija, oli škivavati se

Žežin, užežin – dan uoči (Velike Gospe)

Žigarica - bila žigarica su pluća, a crna jetrica (jedna i druga su, ako su janjeća, najboja na umido, pa sa šakon pure)

Žigavica - kopriva

Žiloždera - mršava, debula, sva ispijena, kost i koža, brez deka pupe, koja zarad toga samu sebe grize

Žirandula - vida za zatvaranje vrata oli ponistre iznutra

Žito orzo s važolon – niki ga zovu ričet; čin ga se teke oladi, odma triba pojisti dva dubja pijata

Život – tilo; znali smo kasti: vas me život boli, oli: ima ružnu glavu, ma lipi život

Žižice - zna ih biti u staromen važolu oli u orzu

Žlajf – brenzza od kara (dušu dala po nizbrdicama)

Žlingva - kopča, vezica na postolima, a i centura na dnu nogavica

Žmarcati - promašiti

Žmare – jedni ih zovu čvarci, a rič je o friganoj prasećoj masnoći, isičenoj na komadiće od jednog zalogaja; likari ne daju judima da ih idu, jerbo da će in se žile zamastiti i da – ne odaleču li se od žmara - neće dugo; a jopet, kad se dobro posolu, lipe su za popiti

Žmir – kolomast, za mazati gožđena kola od kara da ne škripu

Žmirale – dičja igra skrivanja, di jedan žmiri do deset, dok se drugi ne posakrivaju, pa ih onda vata, a ostali se spašavaju, ako su brži od njega: «Moj spas za me!»

Žmrokniti - nabrzinu štoko pojisti u odu, gakniti

Žuljkati - mljackati, vrtiti među zubima, žvakati tvrdi kru oli struk koromača

Žurnata – dnevna zarada za napoličare

Žvale – justa (i od konja, i od čovika oli žene)

Žvejarin - budilica

Žvelto - čvrsto, žustro, s forcon

Žvonjka - Dolacani (c a ne ć) bi tako zvali duplu bajamu u jednoj kori, šta će reći bajamu su dvi špice